

Gabriel Pieras Salom
Miquel Pieras Villalonga

MIQUEL DURAN SAURINA

Regionalisme, cultura i moviment catòlic
Inca. 1866-1953

Ajuntament d'Inca

GABRIEL PIERAS SALOM neix a la ciutat d'Inca el 6 de gener de 1942. Mestre d'ensenyança primària i professor de llengua catalana. Té una gran dedicació a l'estudi de la història i cultura locals. És nomenat cronista oficial de la ciutat d'Inca el gener de 1986. Inicia la seva col·laboració a la premsa l'any 1965 i a la local, al setmanari Dijous a 1975. És col·laborador habitual de la revista Lloseta i als programes de Festes Patronals i, especialment en el del Dijous Bo. Col·labora des de 1984 a programes de ràdio. Participa a les Jornades d'Estudis Locals iniciades a 1994. El primer llibre que presenta és *Breu història d'Inca* el 1986. El mateix any publica *Receptes antigues de cuina llosetina*.

Dos anys després apareix *Notes d'Inca, coses nostres. Aproximació a un costumari inquer*, un recull dels usos i costums de l'Inca de la postguerra. El 1990 publica un estudi sobre la toponímia urbana local, *Primera rotulació dels carrers d'Inca. Apunts històrics*. El 1994, presenta el segon recull de *Notes d'Inca, coses nostres... (II)*. A 1995 publica un treball sobre la ciutat a finals del segle XIX: *Inca 1872* i l'any 1998 treu a la llum dos volums amb el títol *Llegendes i tradicions d'Inca*.

Central Public Library
Alameda County, California

MIGUEL DURAN SAURINA

Spanish Music of the Twentieth Century
New York, 1964, 113 p.

Gabriel Pieras Salom
Miquel Pieras Villalonga

MIQUEL DURAN SAURINA

Regionalisme, cultura i moviment catòlic

Inca. 1866-1953

Sig. D 5758

INCA 2000

R. 21.188

NO PRESTEC

Ajuntament d'Inca

Gabriel Pieras Salom
© Miquel Pieras Villalonga

Ho imprimeix: **ingram/sa** (GRAFICAS GARCIA)

Diposit Legal: 1851 - 2000

Presentació

Possiblement, la biografia sigui el gènere històric menys conreat en el conjunt de llibres i estudis que han estat publicats a Inca durant les darreres dècades. Sovint els estudis realitzats han parlat d'aspectes generals, de projectes conjunts, de llegendes del poble, de tasques socials, de vida associativa, de lluites i anhels de la societat...

Pens que amb aquest llibre es fa una passa més per donar a conèixer Miquel Duran, un dels personatges claus de l'Inca del segle XX. Aquest fou un segle de canvis espectaculars que han posat a Inca, no sense problemes i tensions, dins el camí de la modernitat. Aquests canvis que hem viscut com a poble s'han produït gràcies a l'esforç de tots els inquer i inquieres, però també són fruit del treball constant i diari d'unes individualitats i de la seva capacitat de projecció exterior.

Com a batle de la ciutat d'Inca pens que és un deure del Consistori donar a conèixer els treballs i els esforços d'aquestes persones i dedicar-los la màxima distinció que pugui atorgar un Ajuntament: proclamar-los fills il·lustres. Des de 1979, any en què el Consistori va recobrar les llibertats democràtiques, només un inquer, Antoni Torrandell, ha rebut aquesta distinció. Abans l'havien rebuda Fra Marià Payeras, el general Agustín Luque, el rector Francesc Rayó i el bisbe Gabriel Llompart.

Arribava, doncs, l'hora d'assolir un acord i que entre tots els responsables polítics del Consistori es trobassin fórmules

adequades per reconèixer la tasca creadora i l'esforç individual d'uns inquerers i unes inquieres que han dedicat la seva vida a millorar la comunitat o a enaltir el nom d'Inca. Entre els personatges elegits s'hi troba Miquel Duran Saurina, poeta, periodista, animador cultural, fundador d'associacions i polític regionalista. Duran va ser una fita cabdal dins la ciutat d'Inca durant el primer terç del segle XX, dins amplis sectors de la societat mallorquina i dins els sectors culturals de parla catalana.

Considera aquest Consistori que el nomenament de fill il·lustre ha d'anar acompanyat d'un profund estudi biogràfic de cada personatge. És una manera més d'agrair-li la tasca realitzada i de mostrar a la societat que hi ha persones que es comprometen, treballen i lluiten per uns ideals. Miquel Duran va ser una d'aquestes persones, un lluitador. La seva biografia pot ésser un exemple per als ciutadans d'avui i per a les generacions properes.

Aquesta tasca de redacció de la biografia ha estat encomanada a dues persones que coneixen força bé com s'ha d'estudiar el passat i com s'ha de donar a conèixer aquest passat. Gabriel Pieras Salom i Miquel Pieras Villalonga han destacat en els darrers anys per la col·laboració desinteressada en totes les iniciatives que tenien com a objectiu l'estudi històric i cultural. Com a batle d'Inca els he d'agrair que hagin acceptat el repte d'estudiar la figura de Miquel Duran. Sé que ha estat una tasca d'anys d'investigació pacient i lenta, que han hagut de consultar un gran nombre de llibres i arxius. Però es poden sentir ben orgullosos d'una obra que està ben feta.

Pere Rotger Llabrés
Batle-President de l'Ajuntament d'Inca

Pòrtic

Durant la meva infantesa, adolescència i primera joventut, fruit de la tristíssima situació social i política que regnava dins la nostra illa i dins la nostra ciutat inquera, va passar-me desapercebuda la figura del mestre Miquel Duran Saurina. S'havia escrit d'ell a la premsa però de manera que la gent no hi paràs la deguda atenció. Sabia que hi havia un carrer dedicat a ell i que les meves pràctiques de magisteri, foren en part a l'edifici conegut com "Sa Catòlica" i que encara conservaven aquest nom com una llegenda fosca. Qualque escritet a la premsa local, CIUDAD, quatre paraules mig dites i, silenci!

Mai hauria imaginat que Llorenç Maria Duran Coli, professor i psicòleg del col·legi del Beat Ramon Llull, fos fill del poeta, de l'impressor, del periodista, del devot de sant Francesc. Mai hauria imaginat que Miquel Duran i Ordiñana, brillant biòleg i professor del centre abans citat, fos nét de mestre Miquel. Pare i fill foren educadors de part de la meva adolescència i, ja de més major, amics de veritat. Tampoc les classes de religió que m'impartí l'estimat P. Miquel Colom no serviren per donar-me a conèixer el mestre més mestre dels mestres inquers.

Vaig començar a conèixer, i de rebot a estimar, mestre Miquel Duran a partir del novembre de l'any 1966 quan l'Obra Cultural Balear, amb certes reserves pròpies del temps, organitzà a Inca unes classes de "Mallorquí" als locals del "Círculo de Arte y Cultura de Inca". N'eren els professors el mateix nét del poeta, Miquel Duran Ordiñana, el metge de Sa Pobla, Bartomeu Siquier, i l'odontòleg

inquer, Bartomeu Alzina Fluxà. Venia a animar-nos l'insigne Francesc de Borja Moll. Aquest darrer, juntament amb els altres, em descobrí Miquel Duran i Saurina. Vaig quedar sorprès i entristit d'haver conegut aquest home, mort no feia massa anys, complits ja els meus vint-i-quatre anys. Però encara hi he estat a temps!

L'amistat entre tots els professors i alumnes féu que Miquel Duran anés entrant dins mi. A la revista *Nova Joventut* (1970-1974) ja hi escric juntament amb Guillem Coll notes i apunts, crec que avui interessants. És l'informador i l'animador d'aquells escrits Llorenç Maria Duran Coli, en aquells moments director de l'editorial i impremta Duran, amb la seva germana dona Marieta. Visitava sovint la impremta i encara més la llibreria. S'agrandava l'amistat amb les persones de can Duran i, amb elles, anava coneixent i admirant la figura que té la capacitat d'omplir el llibre present. També xuclen la biografia de Duran, i l'espargeixen, els amics n'Antoni Pons i Sastre, en Jaume Serra Beltran, na Magdalena Adrover Solivelles, en Guillem Coll, en Bernat Forteza, el P. Miquel Colom Mateu, mestre Vicenç Bestard, etc.

Mitjançant els amics citats i la meva gran curiositat, vaig entrant dins la biografia de Duran. Interès que transmet als meus fills Miquel, coautor de la present obra, i Mateu. Miquel Duran Saurina ha format part de moltes hores de conversa familiar i moltes més d'investigació seriosa i plena de sentiments. Avui molt, però molt, em plau d'escriure aquestes senzilles ratlles del mestre inquer, d'aquell mestre que m'hauria agradat gaudir en vida. Un dia Magdalena Adrover va dir-me que Duran era la millor i més oblidada persona de la història inquera de tota la vida, de sempre. Vaig proposar-me investigar, estudiar i donar a conèixer aquesta figura senyera. Inca no gaudeix de grans personalitats dins els camps de la cultura i la investigació. Miquel Duran ben bé val una, o més vides, entregades al seu estudi.

Aquesta obra és, en molta part, fruit madur del meu amor a mestre Miquel Duran Saurina, transmès al meu fill major, en Miquel. També les pàgines del setmanari local DIJOURS, estan plenes de l'amic que he conegut aquests més de trenta anys passats. A una intel·ligent entrevista que em feren a una televisió inquera em demanaren què hauria volgut ésser de major si, naturalment hagués pogut. Vet ací la meua resposta: "Ajudant del canonge, apòstol de la Llengua Catalana, Mn. Antoni Maria Alcover i Sureda; amic íntim i coral de Miquel Costa i Llobera i, allò que considerava més important, mosset de mestre Miquel Duran i Saurina".

Crec, ben al fons del meu sí, que s'han complert els meus desitjos. Jo volia conèixer i donar a conèixer aquesta personalitat. Amb la inestimable ajuda dels fills, especialment amb en Miquel, he arribat a una meta. Amb l'ajuda de l'altre fill el filòleg Mateu, l'obra tindrà més vida i l'estil serà més depurat. Una meta que, pens, no pot ser mai la darrera, ni molt manco la definitiva. Sempre es pot millorar hora d'esbrinar qui és qui dins una societat que, sense fer-ho amb consciència, deixa dins l'oblit aquelles persones que amb el seu esforç ompliren de cultura, formació i capacitat de millora un poble.

Gabriel Pieras Salom

1.- Introducció

La vida i l'obra de Miquel Duran Saurina (1866-1953) són fites de gran rellevància per a la ciutat d'Inca durant tot el segle XX. A la primera meitat de la centúria, una part destacable de la vida social, cultural i periodística d'Inca girava entorn seu. Però la seva importància cultural i social va transcendir la pròpia realitat inquera. A principis de segle, Duran va esdevenir figura destacada del moviment catòlic i regionalista illenc i formà part dels corrents culturals i literaris mallorquins d'aquella època.

Duran va ser testimoni d'una època en la qual moltes estructures considerades fins llavors immutables i tradicionals estaven desapareixent per deixar lloc a una societat del tot diferent. A Inca, hi naixia una nova indústria sabatera, noves ideologies, un moviment obrer força actiu i noves formes d'entendre la política. Les tradicions seculares eren substituïdes per la modernitat. La cultura pròpia de Mallorca, sobretot la seva llengua, anava perdent influència dins la societat. Duran va viure intensament aquells canvis i hi va participar activament. Ara, alguna de les seves postures dins el camp social i religiós podrien semblar-nos ridícules o excessivament ortodoxes. Però la seva personalitat i la seva actitud combativa dins el món de la cultura podrien ser un referent molt vàlid dins la societat inquera i mallorquina actual: una societat perplexa davant estandarditzacions i globalitzacions que posen en perill el futur d'una cultura amb uns trets propis i diferenciats.

Des de fa uns trenta anys, la figura de Miquel Duran ha format part, sovint breument, de molts estudis històrics i literaris realitzats arreu de Mallorca. Moltes vegades, aquests estudis només tractaven

una petita part del seu tarannà social, periodístic, cultural o poètic. Amb aquesta monografia pretenem, per una part, reunir tota l'abundant bibliografia sobre Miquel Duran que ha aparegut els darrers anys, inserir-la dins un context espacial i temporal i aportar noves dades, fets i reflexions sobre la seva trajectòria històrica. Per altra part, volem iniciar un línia d'investigació que posi un poc de llum sobre la vida de molts inquers dels quals tenim uns coneixements breus, idealitzats o erronis. Tenim un passat ric, valuós, ple de canvis i amb sorpreses constants, però no disposam de cap eina que ens el mostri i ens el doni a conèixer. Quants personatges importants per a la història més recent d'Inca són desconeguts o infravalorats? Quantes reflexions per al present podríem obtenir de la seva trajectòria vital! És cert que la ciutat d'Inca, durant els darrers segles, no ha estat bressol de grans personalitats que destacassin a nivell insular o estatal. La transformació de l'antiga vila medieval en ciutat moderna es va produir per la suma de desconeguts, però importants, personatges. Són aquestes persones, amb noms i llinatges, les que volem treure de l'oblit.

1.1.- Els objectius

Aquest llibre es marca com objectiu donar a conèixer la vida i l'obra de Miquel Duran i les influències o relacions que va crear la seva activitat social, cultural i política dins la societat inquera i mallorquina de la primera meitat del segle XX. A tot això, s'hi ha d'afegir l'estudi de les visions diferents que s'han tingut de Miquel Duran, és a dir, explicar com la societat i els individus han vist i han analitzat la seva vida i la seva obra. El treball també intenta superar la visió localista que sovint s'ha tingut de Miquel Duran. Per aquest motiu se l'ha considerat com un exemple, a nivell local, del moviment nacionalista mallorquí i del moviment catòlic durant les primeres dècades del segle XX, sense oblidar que viu en una ciutat, Inca, amb un moviment obrer força important i en ple procés d'industrialització.

El treball s'estructura en dos grans apartats. En el primer, explicam la visió que tenia la societat de Duran i de la seva obra i la que ens han transmès els estudiosos, els periodistes i els biògrafs. Des de principis d'aquest segle, s'han elaborat múltiples definicions de la seva personalitat i de la seva tasca sociocultural. Per exemple, són molt diferents la visió que tenen de Duran els seus col·legues literats de principis de segle i la que ofereixen, després de la seva mort, els diaris dels anys 50 en plena dictadura franquista.

En el segon gran apartat, donam a conèixer la seva biografia, i la connectam amb els esdeveniments històrics d'àmbit local i insular que va viure. Però en comptes de seguir una estructura cronològica, com es fa amb la majoria de biografies, hem optat per estructurar la seva vida en grans apartats temàtics. Així, parlarem d'un Duran periodista i editor de premsa local, d'un Duran animador social i polític, compromès amb la llengua i la cultura mallorquina, i d'un Duran poeta. Aquesta estructura temàtica no és tancada ja que molt sovint s'han relacionat unes parts amb les altres. No obstant això, a l'hora de construir la biografia hem estat conscients que la divisió temàtica que proposam no s'adapta a la vertadera personalitat de Duran. Moltes de les iniciatives que va dur endavant són inclassificables i es podrien situar en qualsevol dels grans grups en què hem dividit la seva labor. Per exemple, el Cercle d'Obrers Catòlics va ser una entitat que va ser utilitzada per dur endavant projectes de caire social i d'ajuda a l'obrer, però, al mateix temps, va convertir-se en una plataforma per espargar l'ideari regionalista i per defensar la cultura mallorquina.

1.2.- Les fonts

Per a la realització del treball s'han utilitzat fonts de tota mena. Però, tenint en compte la gran importància que Duran va assolir com a fundador, editor i col·laborador de nombroses capçaleres de premsa local, les més utilitzades han estat les publicacions periodístiques en

les quals va participar. També, han estat prou útils les notes biogràfiques que va redactar Llorenç Maria Duran¹, fill de Miquel Duran, el 1982 i les de Gabriel Janer Manila² el 1983. Hi ha importants apunts biogràfics a la revista *Nova Joventut*³, en els números de febrer a agost de 1973, així com també en els números especials que varen dedicar-li els setmanaris *Ciudad*⁴ i *Dijous*⁵. A més, s'han utilitzat dades de l'Arxiu Històric Municipal d'Inca, de l'Arxiu Parroquial de Santa Maria la Major d'Inca i de diferents arxius particulars. Han aportat molta informació els treballs que han aparegut a les actes de les Jornades d'Estudis Locals d'Inca dels anys 1994, 1995 i 1996. Ha estat molt útil la nombrosa bibliografia publicada els darrers anys referida als moviments culturals, polítics i socials de la Mallorca de finals del segle XIX i de la primera meitat del segle XX. En aquestes obres, hi apareixen importants referències a Duran que el relacionen amb el regionalisme, amb el catolicisme

¹ Llorenç Maria Duran (1982) *Comentari biogràfic. Miquel Duran*, a *Poesies* (recull de poemes de Miquel Duran), ed. Ajuntament d'Inca.

Ja que en aquesta biografia serà important la figura de Llorenç Maria Duran, indicam algunes referències bibliogràfiques per a conèixer millor la seva vida i la seva labor: Josep Massot i Muntaner (1978) *Cultura i vida a Mallorca entre la guerra i la postguerra* (1930-1950), ed. Curial, Barcelona (En aquest estudi hi apareix un recull bibliogràfic sobre la trajectòria pedagògica de Llorenç Maria Duran i una selecció de les seves obres literàries més importants. Sembla que Duran va deixar inèdita una breu novel·la, *La pell de vidre*, i les seves memòries); Antoni J. Colom (1988) *Llorenç M. Duran i Coli y sus aportaciones a la renovación educativa mallorquina*, a *Educació i Cultura*, n.5, Palma de Mallorca; M.C. Fernández Bennasar (1985), *Llorenç M. Duran i Coli*, ed. ICE de la UIB, Palma de Mallorca; Antoni J. Colom (1996) *Inca i la renovació educativa*, a *II Jornades d'Estudis Locals*, Ed. Ajuntament d'Inca.

² Gabriel Janer Manila (1983) *Miquel Duran i Saurina. Treballador de la cultura, poeta del poble* (1866-1953), col·lecció Ximbellí, n. 4.

³ La revista *Nova Joventut* fou una publicació de caràcter local editada a Inca entre 1970 i 1974. La major part dels seus col·laboradors eren joves inquers que entre altres objectius es marcaven el recobriment de la cultura mallorquina. Alguns veren veure en Duran un model d'actuació i font d'inspiració literària i d'acció cultural. No és estrany, doncs, que li dedicassin extensos articles en els quals recordaven la seva vida i la seva obra social, literària i periodística.

⁴ El setmanari *Ciudad* havia aparegut l'any 1951. Es va publicar fins el 1961. En aquests anys la presència de Duran és marginal: alguna entrevista, articles recordatoris quan mor l'any 1953 i la reproducció d'algun poema amb motiu de l'aniversari de la seva mort. Aquestes iniciatives periodístiques gairebé sempre partien d'Antoni Pons que, de jove, havia treballat a la impremta de Duran.

⁵ Fundat l'any 1974, el setmanari *Dijous* esdevindrà una peça clau en la difusió de la figura de Miquel Duran, sobretot l'any 1978 amb motiu del 25è aniversari de la mort del poeta. Durant els darrers anys, *Dijous* ha dedicat nombrosos articles periodístics a la figura de Duran.

social, amb l'Escola Mallorquina i amb destacats intel·lectuals mallorquins i catalans de principis de segle.

Tot i que Duran és una figura contemporània i propera a nosaltres, a l'hora d'utilitzar aquestes fonts, hem tengut en compte que algunes d'elles amaguen, distorsionen o deixen de banda aspectes destacables de la seva tasca social o política. Gairebé sempre, les fonts del període franquista només parlen d'ell com a poeta i escriptor i no solen recordar la seva tasca com a polític regionalista. Durant aquesta època, els escrits sobre Duran són de tipus laudatori. Serà a partir dels anys 70 quan els estudis sobre la seva figura tendran un caire més objectiu i científic.

2.- Duran vist per la societat. Duran objecte d'estudi.

Com s'ha dit a la introducció, abans d'entrar a desenvolupar la biografia del nostre protagonista, és necessari conèixer i analitzar com s'ha definit, com s'ha estudiat i com s'ha explicat la seva vida, obra i personalitat, així com també mostrar la visió que la societat ha tingut d'ell.

Des de principis de la centúria fins a l'actualitat, moltes persones l'han biografiat. Segons l'època, s'han donat unes visions radicalment oposades i diferents. Durant les tres primeres dècades d'aquest segle, va ser força conegut i respectat dins els ambients culturals i socials mallorquins. En aquest període, l'obra de Duran tenia el reconeixement majoritari de les elits culturals mallorquines⁶. Per exemple, les publicacions periodístiques que ell va editar i dirigir durant aquesta època, sobretot *Ca-Nostra* i *La Veu d'Inca*, ara, són cabdals per conèixer la història del regionalisme mallorquí, del catolicisme social i de la literatura d'aquella època i, en general, de la història de Mallorca durant el primer terç de segle. Però aquest reconeixement no es va veure del tot reflectit dins la societat inquera del moment. El poble d'Inca no valorava Duran com calia. De totes formes, gràcies a les iniciatives associatives i periodístiques que va iniciar, la seva personalitat era coneguda i, en certs moments, influent a la ciutat.

A partir dels anys 30, ja major, va començar a ser oblidat dins Inca i la seva influència dins el poble gairebé va desaparèixer. Després de la Guerra Civil, l'oblit va ser total. Només amb motiu de la seva mort se celebraren alguns actes d'homenatge. Curiosament,

⁶ En aquella època, comptava amb les amistats de Costa i Llobera, Bartomeu Ferrà, Miquel Ferrà, Antoni Maria Alcover, Maria Antònia Salvà, Joan Estelrich i d'altres importants membres del regionalisme mallorquí. També es coneix la seva amistat amb Emili Darder i Francesc de S. Aguiló. *Ciudad*, 7 març 1953, n. 70 pàg. 5; Llorenç Maria Duran (1982) *Comentari biogràfic...* pp. 31 i 35.

no va ser fins a principis dels anys 70 i amb motiu del 25è aniversari de la seva mort, coincidint en el temps amb la recuperació de les llibertats polítiques i de la identitat mallorquina que ell tant havia defensat, quan es va tornar a recuperar la seva memòria.

2.1 Duran vist pels seus contemporanis (finals s.XIX-1953)

Podríem dir que el període comprès entre els darrers anys del segle XIX i 1929, data en què desapareix la seva darrera publicació periodística, és el de plenitud per a Duran. Són els anys durant els quals fa realitat els seus projectes, els de màxima relació amb les grans figures de l'Escola Mallorquina, de gran difusió de les seves obres, de plenitud literària i quan esdevé un personatge influent dins Inca. Controla certs ressorts de poder com són la premsa, alguns càrrecs directius dins associacions d'àmbit local o insular i és elegit regidor de l'Ajuntament. Durant aquests anys, és relativament jove i la seva veu se sent amb insistència dins la societat inquera.

De totes formes, s'ha d'indicar que la seva tasca cultural i social va ser realitzada gairebé en solitari, de vegades amb l'oposició de grups influents de la ciutat. Fra Miquel Colom, que va conèixer Duran personalment, afirmava, amb motiu de la seva mort, que era un home que no donava mai una passa enrere “*ni aún ante la resistencia activa o pasiva que con demasiada frecuencia le oponían personas que hubieran debido apoyarlo y sostenerlo*”⁷. Pocs inquers l'ajudaren a portar endavant iniciatives de caire literari i cultural, però que, sovint, es convertien en actes on l'assistència de públic podia ser nombrosa o el seu ressò considerable. La manca de col·laboració que té a Inca en algunes iniciatives es deu, sobretot, a tres motius. En primer lloc, els governants locals, molts d'ells cacics centralistes, li neguen ajudes i suports ja que estan molt allunyats ideològicament del seu regionalisme mallorquí d'ascendència

⁷ *Ciudad*, 7 març 1953, n. 70, pàg. 4.

catalanista. En segon lloc, el poble, majoritàriament analfabet, no comprèn algunes de les seves iniciatives culturals; de totes formes, aconseguirà connectar amb amplis sectors de la població obrera a partir de la creació d'associacions, de certàmens culturals, d'escoles nocturnes i del teatre. En tercer lloc, els sectors més progressistes, republicans i grups d'esquerra, retreuen a Duran el seu marcat catolicisme i la seva suposada proximitat a la cúpula clerical.

A la dècada dels anys 20, Miquel Ferrà afirmava que dels obradors de la impremta Duran *“han sortit la mitat dels intents de remallorquinisació de la nostra ruralia”* i que les tasques que portava a terme, dins l'àmbit literari, relacionades amb l'Escola Mallorquina, estaven inspirades *“per l'amor al poble natal, el culte a la tradició cristiana de Mallorca i una devoció fraterna i generosa a Catalunya que comparteix amb la integritat de sos ideals”*⁸. Els comentaris de Ferrà ens donen una idea de l'opinió favorable que tenien els intel·lectuals mallorquins pròxims a l'Escola Mallorquina de Duran. Els intel·lectuals del seu temps el veien com un home compromès amb la cultura de Mallorca i, al mateix temps, profundament cristià i admirador de Catalunya.

A partir de la dècada dels 30, Duran inicia un lent declivi en molts d'aspectes. Té més de 60 anys. Amb l'arribada de la Segona República, un règim polític més laic i menys clerical, s'havia de reduir el paper social i cultural que havia exercit fins llavors. El Cercle d'Obrers Catòlics, del qual havia estat fundador, no es trobava en la millor de les situacions; feia poc havia deixat de publicar *Ca-Nostra*; a més, els nous corrents polítics majoritaris estaven molt allunyats del seu regionalisme conservador i catòlic.

Després de la Guerra Civil i amb l'arribada de la dictadura franquista, el procés de declivi de la seva influència es va accelerar. Duran no es devia sentir molt còmode amb el nou règim franquista.

⁸ Miquel Ferrà (1922), *Pròleg a Flors de Roella*. Aplec de poesies, de Miquel Duran, Inca, pàg. 10.

FIESTAS DE SAN JUAN ANTE PORTAM LATINAM. 1953

HOMENAJE

a la memoria del poeta

MIGUEL DURAN SAURINA

ORGANIZADO POR EL GREMIO DE ARTES GRAFICAS
DE INCA Y PATROCINADO POR LAS SOCIEDADES

«Constancia Centro Instructivo», «Club Central», «Círculo de Obreros Católicos», «Círculo de Arte y Cultura», y el orfeón «L'Harpa d'Inca».

PROGRAMA DE L'HOMENATGE A MIQUEL DURAN DE L'ANY 1953
ORGANITZAT PEL GREMI D'ARTS GRÀFIQUES D'INCA

LÀPIDA CEMENTERI

A partir del juliol del 36 es desfermà un ferotge i persistent anticatalanisme que atacava qualsevol manifestació nacionalista. A més, el seu fill Llorenç Maria havia estat empresonat i represaliat pel nou govern feixista. Com diu Josep Massot⁹, els que a principis del 36 donaren suport a manifestos de caire nacionalista, amb l'inici de la guerra hagueren de fer el que pogueren per salvar la pell: canviar de camisa, esborrar-se del mapa o col·laborar poc o molt amb la nova situació. Duran va optar pel silenci. Amb els anys, arribarà a ser un personatge desconegut pels seus conciutadans. En aquells anys de postguerra, Duran era vist com un anacronisme, com un vellet beato i solitari. Els inkers de llavors havien oblidat tota la tasca cultural, social i literària que havia dut a terme només 15 o 20 anys enrere.

El procés de pèrdua d'influència de Duran dins la societat inquera és paral·lel a la decadència de les organitzacions més importants que havia creat i presidit. Després de la guerra, les condicions polítiques i socials havien canviat radicalment i Duran no s'hi havia pogut adaptar. El Cercle d'Obrers Catòlics de la postguerra havia estat superat per organitzacions més dinàmiques i amb més influència. L'orfeó l'Harpa d'Inca, entre 1936 i 1946, amb Duran de president, vivia una de les pitjors etapes de tota la seva història¹⁰. En plena Guerra Civil, l'Ajuntament havia retirat la subvenció anual de 300 pessetes que rebia l'orfeó. No es va tornar a recuperar fins el 1947, quan el president ja no era Duran sinó Antoni Autonell.

2.2.- Les primeres notes biogràfiques. Homenatge i oblit (1953-1970)

A la dècada dels anys 50, les cròniques que apareixen en els diaris amb motiu de la seva mort parlen de l'oblit dels ciutadans

⁹ Josep Massot i Muntaner (1977) *Església i societat a la Mallorca del segle XX*, ed. Curial, Barcelona, pàg. 69-76.

¹⁰ Llorenç Maria Duran (1995) *Crònica comentada de l'Harpa d'Inca*, Ed. Ajuntament d'Inca, pàg. 67-70.

d'Inca envers Duran. El setmanari *Ciudad* afirma clarament que “*el noventa y nueve por ciento de inquenses desconoce la importancia de la obra de Mestre Miquel*”¹¹. En el mateix setmanari, el col·laborador Luno Ibérico (pseudònim de Josep Reinés) recorda que Duran ha mort entre la indiferència i la incomprensió de la ciutadania i dels responsables polítics. Feia anys que la rellevància social i cultural de Duran s'havia difumitat:

“Y se nos ha ido [Miquel Duran]... llevándose clavada muy hondamente en su corazón de hombre bueno y cristiano la espina amarga de la incomprensión y la indiferencia de aquéllos que, pudiendo, no quisieron dedicarle, en vida, una calle de su querida ciudad o una lápida en su casa natal o bien un sencillo monumento en lugar adecuado”.

*“Quizás en vida no se le haya rendido un tributo paralelo a su obra. Ni cuando se tradujo en acompañamiento a su última morada. Merecía mucho, muchísimo más”.*¹²

Però el mes de maig de 1953, dos mesos després de la seva mort, se li ret un homenatge, segurament per tal de maquillar un poc l'oblit en el qual havia restat durant dues dècades. Dia tres de maig l'Ajuntament li dedica un carrer i es descobreix la nova làpida¹³. Dos dies després se celebra un multitudinari homenatge amb l'assistència d'autoritats locals, presidents d'associacions locals, clergues i l'Harpa. Antoni Pons, Andreu Caimari i Guillem Colom són els encarregats de glosar la vida de Duran. Es parla d'un Duran impressor, editor d'obres en “*lengua vernàcula*”, poeta, periodista i creador d'associacions¹⁴. En els discursos s'hagueren de silenciar

¹¹ *Ciudad*, 14 març 1953, n.71, pàg 1.

¹² *Ibid.*, 7 març 1953, n.70; 14 març 1953, n. 71.

¹³ *Ibid.*, 9 maig 1953, n. 79.

¹⁴ *Ibid.*, 9 maig 1953, n. 79.

molts de moments de la seva vida. Algunes actuacions de Miquel Duran dins el món nacionalista i pro-catalanista no es podien fer públiques en aquell acte.

Així doncs, el Duran que és homenatjat i recordat poc després de la seva mort és, sovint, una figura reconstruïda i manipulada perquè encaixi dins les directrius ideològiques i polítiques del moment. En els articles d'homenatge que li dedica el setmanari local *Ciudad*, entre els mesos de març i maig de 1953, s'esmenta tan sols un cop i de passada que havia exercit com a regidor regionalista en el consistori inquer i no es parla mai de la seva tasca de fundador o membre d'entitats com Nostra Parla, l'Associació per la cultura de Mallorca o el Centre Autonomista. Es comenta, només, que era una persona molt patriota. Sovint, es diu que escrivia en "*lengua vernàcula*". No l'anomenen mai com a poeta en llengua catalana. També, es posa molt d'èmfasi i s'alaba constantment el seu marcat catolicisme.

Després dels homenatges pòstums del 1953, el poeta torna a ser oblidat ràpidament. Tan sols amb motiu dels aniversaris de la seva mort, el setmanari *Ciudad* recupera el nom de Miquel Duran, reproduint algun sonet¹⁵ seu o publicant algun article laudatori¹⁶. Gairebé totes aquestes iniciatives parteixen d'Antoni Pons¹⁷, en aquells anys redactor del setmanari. En aquests articles recordatoris, Pons critica que l'obra de Duran dormi oblidada en els arxius familiars, esperant que, en un futur, es pugui publicar¹⁸. Com hem dit en paràgrafs anteriors, el Duran que es recordava a finals dels anys 50 havia de coincidir amb la ideologia franquista. La imatge de Duran no podia contradir els postulats polítics i socials del

¹⁵ *Ibid.*, 8 març 1958, n. 301.

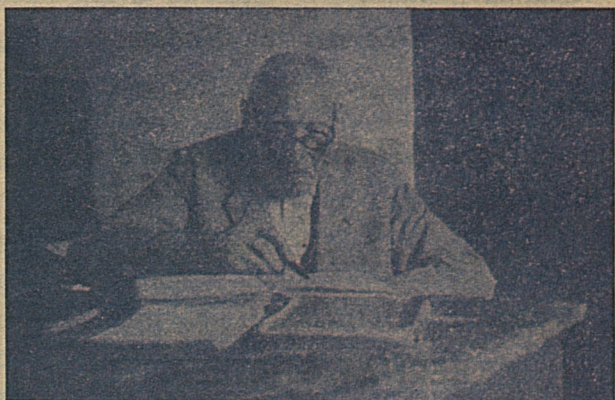
¹⁶ *Ibid.*, 23 febrer 1957, n. 250, pàg. 1 i pàg. 2.

¹⁷ Antoni Pons, batle d'Inca durant la dècada dels anys 80, havia treballat molts anys a la impremta de Miquel Duran i era un gran coneixedor de la labor de Duran com a creador de capçaleres periodístiques locals i impressor.

¹⁸ *Ciudad*, 2 març 1957, n. 251.

XXV^è

Aniversari de la mort del
poeta Inquer

"MESTRE"

Miquel Duran i Saurina

DIMARTS 28 de Febrer de 1978

MCMLIII - MCMLXXVIII

REPRODUCCIÓ DEL PROGRAMA DEL 25È ANIVERSARI DE LA MORT
DE MIQUEL DURAN

franquisme. Per aquest motiu, s'oferien definicions de la seva persona molt allunyades, per exemple, de les que havia fet Miquel Ferrà trenta anys abans. Durant els anys 50, es diu d'ell, per exemple, que "*dedicó toda su vida al servicio de Dios, de España y de su ciudad natal*"¹⁹.

Seguint aquesta tònica, el 1961 la revista *Cort*²⁰ va dedicar-li un número. En aquesta publicació, hi apareix un llarg estudi sobre Duran, però gairebé només tracta aspectes poètics. El 1971 fra Miquel Colom també va publicar a la revista *El Heraldo de Cristo*²¹ un acurat estudi literari sobre la seva obra.

2.3.- Miquel Duran, des dels anys 70 a l'actualitat

A partir dels anys 70, coincidint amb el període de recobrament de la identitat cultural i nacional pròpia i amb l'inici de la nova etapa democràtica, l'obra de Duran és recuperada, analitzada i donada a conèixer d'una forma totalment distinta a la de dècades anteriors. L'any 1973, amb motiu del 20è aniversari de la mort del poeta, des de la revista local *Nova Joventut*, Gabriel Pieras i Guillem Coll inicien una llarga sèrie d'articles²² per tal de recuperar-lo de l'oblit en què havia romàs les darreres dues dècades²³. No ens ha d'estranyar doncs que els primers comentaris de Pieras i Coll parlin d'un Duran "*injustament desconegut*". Durant sis mesos publiquen nombrosos articles en els quals van explicant de forma exhaustiva la tasca cultural, social, periodística i poètica de

¹⁹ *Ibid.*

²⁰ *Miguel Durán, poeta de Inca*, a *Cort*, 15 abril 1961, n.397.

²¹ Miquel Colom (1971) *Un miracle de voluntat*, a *El Heraldo de Cristo*, març 1971, n. 732.

²² Un fet que demostra el canvi en la forma d'analitzar l'obra de Duran és que els articles que apareixien a *Nova Joventut* estaven redactats en català. Durant més de vint anys els articles dedicats a ell havien aparegut gairebé sempre en castellà.

²³ *Nova Joventut*, febrer 1973, n. 29.

Duran. A partir d'aquests moments, Pieras i Coll tornen a parlar del seu ideari polític, expliquen els trets del seu regionalisme, el momentani acostament al maurisme i donen a conèixer els problemes i dificultats que tingué per enaltir la llengua catalana.

Molt destacable és la biografia que va redactar el seu fill Llorenç Maria Duran. Aquestes notes biogràfiques varen esser publicades per l'Ajuntament d'Inca el 1982 com a introducció a una antologia de l'obra poètica. El seu fill donà a conèixer un Duran molt diferent al que s'havia construït en els anys de la dictadura. L'estudi, elaborat a partir d'informacions de primera mà i de la consulta dels arxius familiars, és molt seriós i objectiu. No ens mostra tan sols el Duran poeta, sinó que parla d'un Duran compromès amb el catolicisme social i amb un clar ideari polític regionalista²⁴. Llorenç Maria Duran ressalta molt l'autodidactisme de son pare, alimentat per una voluntat constant de superació intel·lectual.

L'any 1982, quan a Mallorca es duia a terme un procés de recobrament de la cultura i de la identitat pròpia, Gabriel Janer Manila pronunciava un sentit parlament en el Teatre Principal d'Inca. Hi analitzava l'obra de Duran i el posava com a model o exemple per a aquest recobrament cultural. Janer Manila afirmava que Duran era l'home que intuïa que la llengua del poble podia ser una llengua de cultura. Segons ell, Duran era un dels homes que, a principis del segle XX, creien i pensaven que *"la transformació social i humana havia d'arribar pels camins difícils d'una cultura arrelada en profunditat damunt la pròpia terra"*²⁵.

A part de la publicació d'articles i llibres sobre les seves obres, la memòria de Duran es va recuperar amb la celebració de diversos homenatges de caire popular. El mes de febrer de 1978, el setmanari

²⁴ Vegeu *Comentari biogràfic...* pàg 29-33.

²⁵ Gabriel Janer Manila (1983) *Miquel Duran i Saurina...* pàg. 8.

Dijous li dedicà un número extraordinari²⁶ i, en el cinema Mercantil, s'hi celebrà un acte literari i musical íntegrament dedicat a ell. El mes de novembre de 1978, l'Obra Cultural Balear organitzà un altre homenatge i li dedicà una exposició. Aquest mateix any, en el diari *Baleares*, cada dijous es publicava un treball històric sobre l'activitat periodística de Duran a cura d'Antoni Pons. L'any 1982, l'Ajuntament edità part de la seva obra poètica. Ell llibre fou presentat en un acte multitudinari al Teatre Principal. L'any 1984, l'Ajuntament, per commemorar els cent anys de premsa a Inca, li dedicà un monument que reconeixia la seva tasca periodística, i Santiago Cortès publicà una monografia sobre aquest centenari en la qual s'analitzava, entre d'altres aspectes, la labor periodística de Duran. L'abril de 1986 es va celebrar a Inca una Diada de la Llengua Catalana, emmarcada dins els actes del Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Al Teatre Principal, es varen rememorar les diades de la llengua que el poeta inquer havia organitzat feia 70 anys. L'acte va ser obert pel balte Antoni Pons. Jaume Armengol va parlar sobre la normalització lingüística a Inca des de Miquel Duran fins a l'actualitat. Josep Maria Llompart i Joan Miralles parlaren sobre la situació del català.

Però la revalorització de Duran no ha quedat circumscrita dins l'àmbit inquer i local. Des dels anys 70 la seva obra ha aparegut a nombroses publicacions, llibres i enciclopèdies d'història i literatura, sobretot quan s'han estudiat aspectes referits al regionalisme, a l'Escola Mallorquina, als moviments associatius i al paper social de l'Església a Mallorca.

El 1977 la biografia de Duran ja apareix en una important obra de Josep Massot i Muntaner, **Església i Societat a la Mallorca del segle XX**. Duran hi és analitzat com a exemple d'intel·lectual laic vinculat amb el moviment catòlic. En aquells moments, Massot ja es

²⁶ *Setmanari Dijous*, 23 febrer 1978, n. 179.

lamentava del fet que Duran fos “una figura massa oblidada”. L'any següent, el mateix Massot a **Cultura i vida a Mallorca entre la guerra i la postguerra (1930-1950)** tornava a tenir present Duran com a autor en català de la postguerra i com a membre del moviment regionalista de principis de segle.

Des dels anys 80, amb l'inici d'importantes línies de recerca dins la història contemporània del país, l'obra i la personalitat de Miquel Duran han aparegut, directament o indirecta, a moltes obres de caire històric. El nom de Miquel Duran té un paper molt important dins les obres de Pere Fullana dedicades a l'estudi del catolicisme social, sobretot a **El Catolicisme social a Mallorca (1875-1902)** i a **El moviment catòlic a Mallorca (1875-1912)**. En aquestes obres, Pere Fullana considera Duran com el factor principal de les iniciatives de caire catòlic que es realitzaren a Inca. La historiadora Isabel Peñarrubia a **Els partits polítics davant el caciquisme i la qüestió nacional a Mallorca (1917-1923)** analitza la vida de Duran des del vessant del moviment regionalista i cultural de principis de segle. Peñarrubia inclou Duran dins el grup regionalista més conservador i el qualifica com a nacionalista confessional. També Damià Pons i Pons a **Ideologia i cultura a la Mallorca d'entre els dos segles (1886-1905)** situa Duran dins el capítol del regionalisme catòlic i l'inclou dins el grup laic d'aquest moviment. Pons dóna a conèixer el certamen literari que va organitzar el setmanari inquer *La Bona Causa*, una de les iniciatives culturals més importants que Duran va portar a terme a principis de segle XX. Josep Maria Llompart a **La literatura moderna a les Balears** situa l'obra poètica de Duran dins l'estudi de l'Escola Mallorquina, i el defineix com un dels poetes menors d'aquest corrent. Finalment, les Jornades d'Estudis Locals, que des de 1994 i fins el 1997, organitzà l'Ajuntament d'Inca, han afavorit l'aparició de noves monografies sobre la seva figura. En aquestes jornades s'havien presentat moltíssims treballs que donaven noves visions de l'Inca de principis de segle i, més en concret, de les iniciatives culturals, periodístiques

i socials que Miquel Duran va crear. Aquest interès creixent per ell durant els darrers anys ha originat que la seva biografia figuri, encara que sigui de forma molt breu, a importants obres de caire enclopèdic. D'aquesta manera podem trobar la seva biografia a les darreres edicions de la **Gran Larousse Català**, de la **Gran Enciclopèdia Catalana** o de la **Gran Enciclopèdia de Mallorca**.

FOTOGRAFIA DE LA PRESENTACIÓ DEL LLIBRE DE MIQUEL DURAN
EL 26 D'ABRIL DE 1982 EN EL TEATRE PRINCIPAL D'INCA.

3.- Miquel Duran Saurina. Estudi biogràfic

3.1.- El context històric local (1875-1950)²⁷

La vida de Duran transcorre dins grans canvis històrics, tant a nivell estatal com local. Coneixerà tres règims polítics ben diferents: la Restauració (amb tots els seus canvis), la Segona República i la dictadura franquista. Des del punt de vista social, serà testimoni del naixement del moviment obrer, de noves formes de relació econòmica, social i personal i d'una nova visió de la religió. Des del punt de vista econòmic, serà present al procés de mecanització del món industrial i al triomf del gran capitalisme. Des del punt de vista religiós s'ha de dir que l'Església catòlica mallorquina manté, encara, una forta presència social, més encara a una població com Inca. L'Església, en aquells moments, davant el procés de modernització i laïcització de la societat inicia un procés de recristianització i de lluita contra el laïcisme. Al mateix temps, organitza iniciatives de caire social dedicades a la millora de l'educació, a la beneficiència i a l'ajuda dels treballadors. A la ciutat d'Inca, Duran esdevingué, en els aspectes socials i religiosos, un dels protagonistes d'aquest interessant període històric que va des del darrer terç del segle XIX fins a mitjans segle XX.

En el transcurs d'aquesta etapa la indústria artesanal local va anar desapareixent de forma gradual fou substituïda per una indústria mecanitzada. Quan va néixer Duran, la indústria inquera estava organitzada en petites unitats de producció. La majoria dels teixidors, sector predominant dins la indústria local de la segona meitat del segle XIX, disposaven d'un o dos telers. Dins el sector del

²⁷ Tot i que no hi ha redactada una història contemporània d'Inca, per completar la informació del context històric local són molt útils i precisos els abundants estudis sobre aquesta època que apareixen a les edicions de les *Jornades d'Estudis Locals* editades per l'Ajuntament d'Inca entre 1995 i 1997. També són importants els llibres de Gabriel Pieras, Pere Rayó i Simó Gual, citats a la bibliografia.

calçat la situació era similar i es pot dir que, fins a principis del segle XX, les unitats de producció del calçat eren molt petites: un mestre i dos o tres oficials i aprenents. Va ser a partir dels anys 10 del present segle quan aparegueren les primeres fàbriques mecanitzades de calçat i tèxtil amb un nombre destacable d'obers. De totes formes, durant dècades convisque el sistema artesanal amb el mecanitzat i algunes fases de producció del calçat sempre es realitzaren manualment fora de la fàbrica. Llavors, dins l'economia inquera de finals de segle XIX i principis del XX, va anar perdent importància el sector primari en benefici d'una indústria del calçat i d'un sector serveis i comercial de cada dia més rellevants. Tanmateix, la ciutat va conservar un important mercat de productes agrícoles provinents dels pobles de la comarca.

Urbanísticament, la ciutat va créixer. L'antic casc urbà va ser àmpliament reformat. Duran va ser testimoni de l'eixamplament de molts carrers del centre i de l'enderrocament de moltes illetes. L'objectiu de les autoritats locals era aconseguir uns carrers més amples per afavorir el trànsit i la construcció d'habitatges més moderns. En aquells anys apareixien noves barriades que s'estenien a les zones baixes que voltaven el nucli urbà primitiu.

Des del punt de vista social, els canvis foren significatius. El creixement de la indústria provocà l'aparició d'una població obrera destacable, l'arribada d'immigrants provinents de les viles de la comarca i la formació d'una burgesia industrial i comercial. Els interessos de la població obrera i de la burgesia sovint foren antagònics, la qual cosa provocà nombrosos conflictes socials (vagues, revolta de 1919...). El grau d'associacionisme també va créixer i aparegueren un gran nombre d'entitats d'àmbit lúdic, sindical i educatiu. Els canvis econòmics i socials portaren canvis de mentalitat i ideològics. Aparegueren noves formes d'oci: l'esport, el cinema, els balls moderns... i en desaparegueren algunes considerades fins llavors tradicionals.

L'evolució política d'Inca entre 1875 i 1950 s'assembla molt a la de qualsevol ciutat industrial de Mallorca. La major part de la vida adulta de Miquel Duran va transcórrer dins el regnat d'Alfons XIII, dins un sistema polític on es garantien certes llibertats, però on el caciquisme dominava i controlava la major part de la vida política i social. Duran va viure també la segona República i la dictadura franquista. A Inca, el govern local republicà va estar en mans d'una majoria republicana d'esquerres. A partir de 1936, la dictadura franquista va canviar completament el panorama polític. Molts inquers varen sofrir una dura repressió i alguns pagaren amb la seva vida haver defensat idees que no coincidien amb les del nou règim.

3.2.- Dades biogràfiques i personalitat de Miquel Duran

Miquel Duran Saurina va néixer a Inca dia 25 de març de 1866 en el carrer dels Gerrers²⁸. Provenia d'una família humil, però no gaire diferent a la majoria de famílies inqueres d'aquella època. El seu pare era teixidor de drap²⁹, tasca que compartia amb la de pagès a les petites propietats de terra que posseïa³⁰. Familiars de la seva mare, en concret un tio de Duran, també exercien l'ofici de teixidor³¹. Probablement, com a conseqüència de la gradual crisi del sector tèxtil tradicional³², Miquel Duran no va seguir l'ofici del pare

²⁸ APSMMI. Llibre de baptismes 1.76, pàg 69, n. 48.

²⁹ L'any 1866, a Inca hi havia 131 telers manuals registrats, la major part dels quals es dedicaven a teixir cànym (AHMI. *Matrícula Industrial 1866-1867*, lligall 182). Era, el de teixidor, un dels oficis més habituals al poble. Per exemple, l'any 1872 hi havia 230 persones que exercien aquest ofici, (Gabriel Pieras (1995) *Inca 1872, carrers, finques, habitants i oficis*, ed. Ajuntament d'Inca, pàg. 235). Però l'ofici deixava uns guanys molt reduïts. Sovint, els teixidors havien de realitzar alguna altra activitat, quasi sempre agrícola.

³⁰ Vegeu *Comentari biogràfic...*, pàg. 9.

³¹ AHMI. *Matrícula Industrial 1866-1867*, lligall 182.

³² Si entre 1860 i 1870 el nombre de teixidors va superar els cent, entre 1880 i 1890 el nombre de teixidors no va superar mai els cinquanta. Miquel Pieras Villalonga (1994) *El procés d'industrialització i l'organització del temps en el treball*, a *I Jornades d'Estudis Locals*, ed. Ajuntament d'Inca, pàg. 124.

DIBUIX DE MIQUEL DURAN

ni dels seus familiars. Sabem que va iniciar-se en l'ofici de fuster³³, en el taller de mestre Francesc Serra. Sabem que aquest fuster era molt escrupolós en la perfecció del treball i que aquest fet degué mostrar al jove Duran el sentit de la bellesa que, després, havia d'influir en les pròpies exigències en el seu taller tipogràfic³⁴.

Durant els anys de joventut, fou escolà major de l'església de Sant Francesc³⁵. D'aquí partiria la seva posterior amistat amb els franciscans, sobretot amb el pare Cerdà, i el seu profund franciscanisme. Abans de l'any 1900, hauria realitzat un viatge a Roma amb el rector d'Inca, Bernadí Font. Aquesta hipòtesi es fonamenta en un document, datat l'any 1950, manuscrit pel mateix Duran. En aquest text s'hi pot llegir una autoentrevista que es feia Duran i que havia d'aparèixer en algun mitjà de comunicació. Hi explica la gènesi del Cercle d'Obrers Catòlics i comenta que:

*“había ido... a la peregrinación obrera a Roma con el Rdo. Bernadino Font, Rector de Inca, y con 25 mil obreros para agradecer al Papa León XIII la publicación de la encíclica “Rerum Novarum” en defensa de los obreros. A mi me costó el viaje de 70 pesetas la conferencia de San Vicente de Paúl de hombres que entonces existía en Inca. De vuelta de Roma se imponía la fundación en Inca de un círculo de obreros católicos...”*³⁶

L'any 1902, el 26 d'abril, es va casar amb Gertrudis Coli Pujol³⁷. La seva esposa va morir el 28 de setembre del 1909³⁸. Havia tengut dos

³³ Vegeu Comentari biogràfic..., pàg 9.

³⁴ Ibid.

³⁵ Ibid.

³⁶ AGP. Manuscrits de Miquel Duran.

³⁷ APSMMI. Llibre de matrimonis, 219, pàg 105v. n. 27.

³⁸ APSMMI. Llibre de defuncions, 205, pàg. 262, n. 86.

PREGAU A DEU PER L'ÀNIMA DE

Miquel Duran Saurina

QUI S'ADORMI EN EL SENYOR

CONFORTAT AMB ELS SANTS SACRAMENTS

DIA 28 DE FEBRER DE 1953

IN PACE VIVAT

ORACIÓ

RECORDAU-VOS, SENYOR, DEL VOSTRE
SERVENT MIQUEL, QUI ENS PRECEDI AMB
EL SIGN DE LA FE I DORM EL SON DE PAU.
A ELL I A TOTS AQUELLS QUI EN EL CRIST
DESCANSEN, CONCEDIU, SENYOR, EL SO-
JORN DE REFRIGERI, DE LLUM I DE PAU.
PER JESUCRIST NOSTRE SENYOR. AMEN.

*Els Excms i Rdms. Srs. Bisbes de Mallorca i
Menorca han concedit les indulgències acostu-
mades.*

MANUSCRIT DE DURAN DELS
ANYS 40

RECORDATORI DE LA DEFUNCIÓ

*Sr. Presidente de la Junta Parroquial
de Acción Católica de Inca*

*Enterados de la constitución y
funcionamiento de la Entidad
que Vd. tan dignamente preside,
el Círculo de obreros católicos
de Inca, en sesión celebrada por la
Junta Directiva día 5 de octubre, acor-
dó la más entusiasta adhesión a
una obra tan regeneradora, y al
mismo tiempo, pedir a Vd. la abso-
lución al cargo que nuestra Presidente
puede optar en conformidad con el
reglamento de la Acción Católica
que rige en España con aprobación
Pontificia.*

*Con verdadero interés esperamos
los efectos de nuestra petición para
poder cooperar a la acción católica
que siempre ha sido el fin primordial
de nuestra sociedad.*

*Dios guarde a Vd. muchos años
Inca 6 de octubre de 1940*

41 President

Miquel Duran

fills, Llorenç Maria i Ramon. Mig any després es va tornar a casar³⁹. Ara, amb la germana de la primera dona, Maria. Del segon matrimoni tengué tres fills: Miquel, Maria i Francisca Aina.

L'any 1904, dos anys després de casar-se, va muntar una llibreria en el carrer Mallorca i l'any 1907, en el mateix carrer, hi establia la seva primera impremta⁴⁰. Llavors, l'any 1911, va passar el negoci al carrer Murta, a la casa on vivien els seus pares. Va deixar la direcció de l'empresa després de la Guerra Civil, quan la seva avançada edat ja no li permetia afrontar les noves tècniques industrials i laborals⁴¹. Va morir el 28 de febrer de 1953, quan tenia 86 anys, segurament tan pobre i humil com a l'inici de la seva vida. Segons testimonis presents, va demanar que fos enterrat vestit amb un hàbit franciscà pobre i vell. Així es va fer.

Miquel Duran va ser un home amb una gran constància. Va treballar incansablement, amb molta voluntat. Així ho han reflectit el seu gran amic Miquel Ferrà, el seu fill Llorenç Maria i fra Miquel Colom⁴². També, era una persona optimista. Aquest optimisme,

³⁹ La boda es va celebrar el 16 de març de 1910. APSMMI. Llibre de matrimonis, 219, pàg. 223v. n. 11.

⁴⁰ Duran fundà la llibreria el 1904 (*Ca Nostra*, 17 abril 1926). En el cronicó local de la *Bona Causa* anuncia que el 28 de desembre d'aquell any inaugurarà la llibreria en el carrer de Mallorca (*La Bona Causa*, 24 desembre 1904). Aquestes dades es contradiuen amb les del *Comentari biogràfic* on es diu que va ser inaugurada el 1903. Tampoc no coincideixen amb les que aporten els padrons de població. Segons aquests documents, Duran va declarar fins el 1906 que exercia l'ofici de fuster. Podria ser que durant uns anys tingués la llibreria oberta al públic i continuàs dedicant-se a l'ofici de fuster en moments puntuals.

Les dades anteriors estan extretes de: AHMI. Padró d'habitants 1904, lligall 51; AHMI. Padró d'habitants 1906, lligall 854; AHMI. Padró d'habitants 1908, lligall 48; AHMI. Padró d'habitants 1911, lligall 53.

⁴¹ Antoni Pons (1978) "Duran, mestre d'impressors i editor" en *Setmanari Dijous*, 23 febrer 1978, pàg. 9.

⁴² "La seva obra és un miracle de voluntat" (Vegeu *Comentari biogràfic...* pàg. 37).

"Cada dia m'admira més la vostra constància". Carta de Miquel Ferrà a Miquel Duran, 31-juliol-1912, (apareguda a Francesc Lladó (1996) *Miquel Duran i Miquel Ferrà. Una fecunda relació amistosa*, a *II Jornades d'Estudis Locals*, ed. Ajuntament d'Inca, pàg. 76).

Fra Miquel Colom recordava, pocs dies després d'haver mort Duran, que el seu caràcter estava dotat d'una "constància i tenacitat incommovibles, sense donar mai una passa enrera" (*Ciudad*, 7 març 1953, n. 70, pàg. 4)

segons el seu fill⁴³, fou la base i l'esperó que va fer possible tota la seva obra. La voluntat i l'optimisme que manifestava sempre anaven acompanyats d'una marcada humilitat que el va fer sentir continuament deixeble.

La fe i els sentiments religiosos varen estar presents dins tota la seva vida. L'adhesió al catolicisme va ser constant⁴⁴. Janer Manila veu, en Duran, un cristià que, des de l'Evangeli, estima la justícia i odia la iniquitat⁴⁵. Antoni Pons, que va treballar amb ell durant alguns anys, assenyala que, “*si el camí havia de dur-lo a la consecució dels seus ideals, no l'assustava res*”⁴⁶

Les paraules que Miquel Ferrà va utilitzar per definir el llibre **Flors de Roella** l'any 1922 pensam que es poden aplicar perfectament a Duran i són les que millor definirien d'una forma sintètica la seva personalitat: “*és humil, però en ell hi ha quelcom d'allò que mai morirà*”⁴⁷.

3.3.- Miquel Duran: periodista i editor de premsa local

Entre 1901 i 1929 Miquel Duran participa a sis capçaleres diferents de premsa local. Sempre escriu en català. Era tota una aventura, sobretot en aquell temps i a una ciutat com Inca. En algunes de les publicacions només és col·laborador; en altres, la majoria, n'és el creador, l'editor, el director i gairebé l'únic redactor. La tasca periodística gairebé sempre la va realitzar en solitari. Les

⁴³ Vegeu *Comentari biogràfic...* pàg. 13 i 37.

⁴⁴ Llorenç M. afirma que l'excessiu catolicisme i certes influències el varen portar durant els primers moments d'activitat periodística a certes postures maximalistes. (Vegeu *Comentari biogràfic...* pàg. 23)

⁴⁵ Gabriel Janer Manila (1982) *Miquel Duran Saurina...* pàg. 9.

⁴⁶ *Dijous*, 23 febrer 1978, pàg. 8.

⁴⁷ Miquel Ferrà (1922) *Pròleg a Flors de Roella*. Aplec de poesies, de Miquel Duran, Inca, pàg 13.

seves capçaleres solen començar amb molts de projectes i amb molts de col·laboradors. Poc a poc, va perdent les ajudes i acaba fent feina tot sol. Però aquests entrebancs no li suposen perdre la confiança en l'assoliment dels objectius inicials i continua escrivint setmana rere setmana durant quasi trenta anys. És per aquest motiu que es pot afirmar que la constància va ser la millor eina que tengué per dur endavant aquella ingent tasca periodística.

Duran sap que els periòdics, a part de ser punts d'informació, són una eina indispensable que afavoreix la seva tasca literària, culturalitzadora i social. Sap que la premsa ha esdevingut un instrument importantíssim de propaganda i difusió d'idees i aprofita les seves publicacions per donar a conèixer les iniciatives pròpies. Així doncs, durant gairebé tres dècades les publicacions duranienes seran una fita clau dins el panorama periodístic local i illenc. Les seves publicacions tenien un àmbit de difusió local i comarcal, però algunes capçaleres, com la *Bona Causa*, arribaven a tota Mallorca. Per tant, no serà estrany trobar dins les seves publicacions poemes i textos d'importants escriptors mallorquins de principis de segle, sobretot els relacionats amb el moviment literari noucentista de l'Escola Mallorquina. En aquest sentit, Arnau Company afirma que la premsa inquera, referint-se sobretot a la que realitza Miquel Duran, és avançada respecte a l'evolució de la premsa local mallorquina per la proposta d'informació i per la difusió⁴⁸.

Serà habitual que molts d'articles tenguin com a objectiu educar i informar els lectors, donar-los a conèixer novetats literàries i científiques o propagar iniciatives culturals pròximes al mallorquinisme. La premsa de Duran tindrà, a més, un considerable contingut social. A les pàgines dels seus periòdics seran freqüents els articles que defensen els postulats socials i morals de l'església catòlica.

⁴⁸ Arnau Company (1995) *La premsa comarcal i local a Mallorca, aproximació a la premsa d'Inca (1883-1936)*, a *I Jornades d'Estudis Local*, ed. Ajuntament d'Inca, pàg. 183.

És a partir de l'estudi de les publicacions de Duran com millor podem comprovar-ne el procés d'autoaprenentatge. Abans de principis del segle XX les persones que com Duran volien adquirir uns coneixements diferents i molt més amplis que els de les grans masses analfabetes només podien optar per l'autoeducació o per un ensenyament pagat si els recursos familiars ho permetien. Duran va haver d'optar per l'autoeducació.

Es veu una manifesta millora ortogràfica, lèxica i d'estil des dels primers números d' *Es Ca d'Inca* de 1900 fins a les èpoques de plenitud de *Ca-Nostra* dels anys vint. Aquest procés de millora va ser generat per un conjunt de factors. En primer lloc, Duran dedicava moltes hores a la lectura i al treball intel·lectual personal (el poeta fra Miquel Colom deia que Duran era "*un miracle de voluntat*"). Duran tenia molt clar que, si volia millorar el nivell cultural del obrers d'Inca, ell era el primer que havia d'augmentar-lo amb contínues lectures i hores de feina. En segon lloc, Duran va estar en contacte amb importants intel·lectuals i escriptors de la seva època com Miquel Ferrà, Maria Antònia Salvà o Miquel Costa i Llobera que orientaren la seva tasca literària i periodística. En tercer lloc, Duran, després d'abandonar el seu ofici de fuster l'any 1907, va obrir una llibreria i una impremta que li permeteren entrar en contacte amb un món cultural molt diferent al de les grans masses de població analfabeta. La llibreria estava especialitzada en temàtica religiosa i literatura catalana. La impremta de Duran va destacar per l'edició de nombroses obres escolars i d'autors mallorquins.

La primera aventura periodística de Duran, el setmanari *Es Ca d'Inca* (1901-1904), comença amb un estil poc depurat. Duran reproduïx en els seus escrits el llenguatge col·loquial, un llenguatge molt proper a l'utilitzat quotidianament pel poble, sense formalitzar. A més, a principis de segle, no existia una normativa ortogràfica clara i Duran es guiava per la tradició i per les normes que utilitzaven els escriptors ja consagrats de llavors. No obstant, les impresions són constants i no segueix gairebé mai uns criteris

ortogràfics constants en un text concret. Però tot i viure en una petita ciutat del centre de Mallorca allunyada dels centres d'irradiació cultural, de no haver disposat de l'ajuda d'uns professors ben preparats i d'una àmplia educació que anàs més enllà de coneixements elementals de llengua castellana, Duran va aprendre per si mateix la que llavors era novíssima gramàtica catalana de Pompeu Fabra. Poc a poc els seus escrits varen adoptar les pautes ortogràfiques de Fabra. A les publicacions periodístiques dels anys 20, Duran ja utilitzava gairebé sempre de forma correcta els pronoms febles (*crear-se, aturar-nos*), acentuava gràficament seguint les noves pautes (*topogràfic, repòs, importància, és, són, més*), seguia la norma de la vocal neutra final (*prova, falta*) o utilitzava correctament l'apòstrof (*d'això, l'organització*)...

El procés d'autoaprenentatge no es va centrar només en aspectes ortogràfics, sinó també en la millora de l'estil. En els articles de principis de segle la prosa de Duran estava poc cuidada, introduïa molts castellanismes, utilitzava un registre poc formal, pròxim al col·loquial i no tenia prou cura amb la utilització dels signes de puntuació.

*Ja hi deu esta gojós el Rey amb so cap de bou embalsamat amb la placa commemorativa que li ha regalat el batle de Madrid. No hi ha que darli voltes, cada persona es un mon, a mi me pica sa curiositat de sabre: que li degueren regalar els homos de Estat cuant feu la primera comunio.*⁴⁹

*El dia de S. Pere en vaig devertí en les novilles del carrer Palmer. Ja hi pegaren bé. Espectacle gratis y grandios devant una gernació inmensa; y n'haguessiu vist de "sangre torera" y cambuxos defora y rebosillos espenyats, y mocadós a la miorxa y monyos que volaven en mixt d'una música de paraulotes.*⁵⁰

⁴⁹ Es Ca d'Inca, 7 juliol 1901.

⁵⁰ Ibid.

Més de quinze anys després l'estil de Duran és completament distint. En el setmanari *La Veu d'Inca* i *Ca-Nostra* les cròniques periodístiques han abandonat el to satíric i apareixen redactades en un to formal i adequat a les situacions tractades.

*Diada de la Llengua.- Amb solemnitat extraordinària hem celebrat la Diada de la Llengua catalana organitzada per la redacció de la Veu d'Inca... La nostra festa pot considerar-se com el primer acte públic fet a Mallorca adreçat a homenatjar la Llengua catalana.*⁵¹

*Dia 14.- Les alumnes de l'Acadèmia de donya Severa de Madariaga de Ferrer donen una funció dramàtica en el Teatre Principal.*⁵²

3.3.1.- Es Ca d'Inca⁵³

Aquesta és la primera publicació en la qual Duran participa d'una forma directa i activa. La primera època d'*Es Ca d'Inca* va sorgir com una iniciativa de tres seminaristes, sota la direcció de Duran, sense més objectiu que el de fer alguna activitat durant l'estiu de 1901. Setmana rere setmana, hi apareixen articles amb un caràcter marcadament popular i els primers poemes de Duran. La majoria no són més que glosats i poemes circumstancials sense gaire valor literari. En els articles d'opinió, s'hi defensen els costums antics i es tracten temes moralitzants. Miquel Duran era l'encarregat de redactar la secció més característica del setmanari, *Lladrades* i

⁵¹ *La Veu d'Inca*, 8 gener 1916.

⁵² *Ca-Nostra*, 1 maig 1928.

⁵³ Aquesta publicació va tenir dues èpoques. La primera es va publicar entre el 16 de juny de 1901 i l'1 de setembre del mateix any i la segona, entre el 31 de maig de 1903 i el 5 de juny de 1904. La periodicitat era setmanal. Es redactava en català. S'imprimia a la impremta de Sastre i Pieras. La seu de la redacció i l'administració estava en el carrer de sant Francesc. Sortia a quatre pàgines amb unes mides de 35*25 centímetres.

moxonies en la qual es comentaven, en to irònic, les situacions candents. Vora les composicions de Duran hi ha poemes d'autors consagrats de la literatura mallorquina del moment.

La segona època de la publicació (1903-1904) té més durada, poc més d'un any. En un principi, les característiques d'impressió i administració són les mateixes que a la primera època. Però, a la primera quinzena de novembre, la redacció i l'administració passen al carrer Mallorca número u. Aquí, Duran hi acabava d'instal·lar la llibreria.

L'estructura editorial de la segona època es fonamenta en un article de fons a la primera plana, un poema, el cronicó local i la secció *Lladrades i moxonies*. Però, si a la primera època no s'hi veia una persona representativa, sinó un equip informal de col·laboradors, a la segona època és Duran qui porta tota la responsabilitat de la publicació. Els seus articles van firmats amb el seu nom o amb els pseudònims de Daniel⁵⁴ o Massola.

A la segona època, la secció *Lladrades i moxonies*, escrita per Duran, esdevé una crònica local. A les notícies, s'hi sol afegir alguna mena de comentari, sovint incisiu i crític. La presència d'una crònica local serà una constant dins tota la premsa duraniana. Des de 1901 fins el 1929, Duran va fotografiar amb paraules la realitat inquera. Gràcies a la seva continuïtat disposam d'una gran quantitat d'informació si volem dur endavant qualsevol estudi referit a aquell període. Hi havia altres seccions informatives interessants com el *Bolletí Comercial* i *El moviment de població*. El bolletí era una llista dels preus de venda en el mercat inquer dels productes d'alimentació (llegums, cereals, bessó, aviram...) A l'altra secció es reflectien els naixements, matrimonis i defuncions, així com també el seu nom, edat, estat civil i malalties. Com feien moltes

⁵⁴ El pseudònim Daniel també va ser utilitzat pel pare franciscà Pere J. Cerdà.

Ca-Nostra

Revista Quinzenal Inca, 1 Juliol 1928.	Any 1.—Tercera Època.—Núm. 5 (Número 832 de les Col·leccions)	Redacció i Administració Murta, 5 - INCA
---	--	---

INCA OBRERA

BOLETIN DE CUESTIONES SOCIALES

Suplemento al núm. 323 de CA-NOSTRA correspondiente al 8 de Agosto de 1914

La Veu d'Inca

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ Murta, 5.—INCA.	Any 1	SETMANARI POPULAR INCA 18 OCTUBRE 1915	Núm. 42	PAGAMENT A LA BASTRETA Un trimestre Una pesseta
---	-------	---	---------	--

El Alcalde
ANY I

Presentador los tres ejemplares de marzo
INCA 30 JUNY DE 1901

ca. lley. El Director
NÚM. 3.

Miguel Duran

Es Ca d'Inca

LLADRARÀ CADA DIUMENGE MENTRES LI DONIN QUE MENJA

REPRODUCCIÓ DE LES CAPÇALERES DE "CA NOSTRA"
"INCA OBRERA" "LA VEU D'INCA" I D' "ES CA D'INCA"

publicacions periòdiques de l'època, *Es Ca d'Inca* regalava als seus subscriptors, en entregues de vuit pàgines, el fulletó *L'art d'estudiar*.

Els articles de fons tenen sempre un caràcter moralitzant o de defensa de la llengua pròpia. Molts estan escrits per Duran, altres estan copiats d'altres publicacions afins. A partir del número 45, en els articles de fons, es presenta la crisi de col·laboradors que pateix la publicació i que posa en perill la continuïtat del setmanari.

3.3.2.- El Hogar⁵⁵

Entre les dues èpoques d'*Es ca d'Inca* Duran va col·laborar amb el setmanari bilingüe *El Hogar*. La redacció la formaven Miquel Duran, dos militars joves, Bernadí Mulet i Lafuente Vanrell, més un altre redactor, Macià Pujadas. Llorenç Maria Duran assenyala que aquests dos militars eren joves “molt assenyats i ponderats”⁵⁶. Les col·laboracions de Duran, en aquest setmanari, no tenien el caràcter tan marcadament incisiu com les d' *Es Ca d'Inca*. Aquí era molt més equilibrat.

Llorenç Maria Duran afirma que les idees i formes de pensament del seu pare no varen canviar mai. Allò que sí va modificar varen ser les formes expressives d'aquells pensaments⁵⁷. Durant els primers anys de tasca periodística (1901-1904), segons quins siguin els companys d'acció periodística, Duran mostrarà un to impulsiu, amb formes agressives; o bé exterioritzarà un estil atemperat, equilibrat, fin i tot bucòlic. De totes formes, dins les seves publicacions periodístiques no arribarà mai a abandonar els

⁵⁵ Aquesta publicació de caràcter setmanal va aparèixer el 9 de novembre de 1902 i va desaparèixer el 2 de maig de 1903. Es redactava en castellà i català. S'imprimia a la impremta Sastre i Pieras. Sortia a quatre pàgines amb unes mides de 31*21,2 centímetres.

⁵⁶ Vegeu *Comentari biogràfic...* pàg. 22.

⁵⁷ Vegeu *Comentari biogràfic...* pàg. 22-23.

maximalismes socials i religiosos, segurament, per no haver sabut desfer-se, des del principi, d'influències poc adients amb el seu caràcter tan humil i influenciat pel franciscanisme.

3.3.3.- La Bona Causa⁵⁸

El subtítol del periòdic, *Setmanari Popular Mallorquí*, ja indica un canvi de tarannà respecte d'*Es Ca d'Inca*. Anava dirigit a tots els mallorquins i pareix que volia tenir un àmbit de difusió més ampli que el local. Un dels factors que fan destacar aquest periòdic sobre els primers intents periodístics de Duran és que, en aquells moments, era l'única publicació a Mallorca escrita íntegrament en català⁵⁹.

La Bona Causa, dirigida per Duran, apareix immediatament després de la segona època d'*Es Ca d'Inca*. Segon s'explica en el darrer número d'aquest setmanari, pareix que algunes persones d'indiscutible autoritat literària li havien promès col·laboració si el setmanari es feia més general i no exclusivament inquer. Segurament, se li va demanar una menor impulsivitat. Prova d'això és que la secció *Lladrades i moxonies* es va fer de cada vegada menys freqüent i acabà per no sortir. La naixent Escola Mallorquina cercava una publicació de caire general on publicar les seves creacions literàries. És curiós comprovar com la desaparició de la *Bona Causa*, a la qual ja col·laborava Miquel Ferrà, coincideix amb l'aparició de la revista *Mitjorn* dirigida pel mateix Ferrà.

A *La Bona Causa*, es veu un Duran més madur i s'observa un procés de millora en els seus textos. Les seccions que redacta són

⁵⁸ Aquest setmanari, redactat en català, va aparèixer el 12 de juny de 1904. El darrer número sortí el 2 de desembre de 1905. Tenia la redacció a la llibreria Duran, en el carrer Mallorca número 1. S'imprimia a la impremta Pieras. Sortia a quatre pàgines amb unes mides de 33,5*24 centímetres.

⁵⁹ Arnau Company (1995) *La premsa comarcal i local a Mallorca, aproximació a la premsa d'Inca (1883-1936)*, a *I Jornades d'Estudis Local*, ed. Ajuntament d'Inca, pàg. 196.

més ponderades i objectives que les dels setmanaris anteriors. Els objectius de la nova publicació apareixen en el primer número i s'emmarquen dins el que fou el regionalisme mallorquí de caràcter conservador:

“LA BONA CAUSA defensarà la Religió, la Patria y tota mena de sanes idees. Sense esser polítichs, apoyarem la bona política, si la veim brillar pe’n lloch. En nostros articles de fondo tractarem qüestions socials, filosòfiques y científiques, procurant presentarles amb estil senzill y popular; per escampar, entre’l poble la llum y els conexements útils y necessaris a l’homo del sitgle XX... Tots els qui deshonrin, amb les seves paraules y obres, la Fé de nostros pares ó la Roqueta, seran l’objecte de nostros atachs; y els qui engrandesquin, amb la virtut, ciencia o treball, aquestes dues benvolgudes mares del nostro cor, serán els nostros amichs y LA BONA CAUSA no los planyará, les seues alabances”.

Els articles d’opinió del setmanari reflecteixen molt bé aquests objectius. Alguns poden esser atribuïts a Miquel Duran, altres són de Bartomeu Ferrà. Entre Duran i la família Ferrà sempre hi hagué una molt bona relació. Bartomeu Ferrà, mestre d’obres de Palma, havia projectat alguns edificis a Inca a finals dels segle XIX. Segurament es degueren conèixer a partir d’aquells moments i segellaren una profunda amistat ja que ambdós tenien en comú una ideologia propera al catolicisme i als postulats conservadors. Duran publicava articles a *Mallorca Dominical*, dirigida per Ferrà; Ferrà, a canvi, col·laborava a *La Bona Causa* de Duran.

A les planes d’opinió, hi predominen els articles de caire religiós i moralitzant. N’hi ha de tema científic i alguns estan dedicats al regionalisme i al lul·lisme. No hi falta mai un poema. N’apareixen de tots els autors de l’Escola Mallorquina. Així, la publicació esdevé una font important a l’hora de conèixer les obres

d'aquests poetes, ja que alguns dels poemes no apareixen en els seus llibres, però sí a les pàgines del setmanari.

La publicació d'aquest setmanari coincideix amb l'obertura de la llibreria. És per això que a la contraportada hi apareix una secció titulada *Publicacions Rebudes*, on Duran fa una relació dels llibres que es van adquirint i de la premsa que s'ha rebut a la llibreria o com a intercanvi amb la *Bona Causa*. Pels títols que s'hi anuncien s'observa la mena de llibres que Duran venia: Flors d'un dia de mossèn Miquel Gayà, **L'art del pagès**, **L'estat no és la pàtria**⁶⁰ o *Cu-Cut*.

El grup de redactors i col·laboradors, malgrat sigui variat, no va actuar mai de forma constant. Però el problema de manca de continuïtat no era l'únic. La manca de suport econòmic era la dificultat més important. Duran, un simple fuster que llavors seria un petit impressor i venedor de llibres, no podia sostenir el dèficit d'una publicació que es difonia a tota l'illa. Sense ajudes no es podia aguantar aquella publicació. En el número 74, veu que el final està pròxim i deixa entreveure que li ha faltat suport, segurament, d'aquells que més n'hi haurien d'haver donat. A la nota de comiat, en el número 78, es queixa de les dificultats que li posen els elements envejosos del bé del proïsme. Llorenç Maria Duran afirma que el seu pare no va obtenir mai cap mena de benefici econòmic de l'activitat periodística i que sovint va ser boicotejat per elements que li haurien d'haver donat suport. A la biografia del seu pare, reproduceix una nota escrita per Miquel Duran que demostra aquest boicot. La nota diu: "*avui he escoltat el sermó que ha fet el Rev. (...) (Llorenç Maria Duran no vol donar a conèixer el seu nom, però a la nota del seu pare hi estava escrit) i m'ha semblat molt bé. Llàstima que no pensàs així fa deu anys quan feia propaganda entre els sacerdots perquè es donassin de baixa de Ca-Nostra*"⁶¹. A finals de 1905, moria

⁶⁰ Aquest llibre formava part d'una col·lecció que editava la Biblioteca Autonomista de Barcelona amb la finalitat de propagar l'ideal nacionalista entre les capes populars de la societat.

⁶¹ Aquesta nota apareix a *Comentari biogràfic...* pàg. 24.

La Bona Causa. Però la constància i la voluntat de Duran no es varen rendir. Dos anys després iniciaria una nova publicació, la de més durada, *Ca Nostra*.

3.3.4.- *Ca Nostra* (Primera època)⁶²

L'any 1907 Duran iniciava una nova aventura periodística, *Ca Nostra*, que finalitzaria l'any 1929. L'aparició de *Ca Nostra* coincidia amb la nova orientació professional de Duran: l'ofici d'impressor.

La primera època de *Ca Nostra* es va perllongar fins el 1914. Les característiques ideològiques del setmanari foren semblants a les d'anteriors publicacions: defensa del catolicisme, dels bons costums i de llengua catalana i propaganda del ideals nacionalistes. En el número 1, *Ca Nostra* es proposava:

“contribuir al renaixement del esperit mallorquí... volem moralitzar com a bons cristians... seguir el camí indicat per Lleó XIII... (posar) el nostre granet d'arena a l'obra d'una sòlida restauració cristiana”.

En un principi, la religió i el catolicisme eren defensats i explicats d'una forma fanatitzada i des de postures maximalistes. A totes les èpoques, *Ca Nostra* està ple de referències sobre el paper de l'església com a generadora de pau social i com a única solució als conflictes socials. No és estrany doncs que a les seves pàgines apareixen reflectits i cronicats tots els actes celebrats en el Cercle d'Obrers i a la resta d'associacions catòliques d'Inca, així com també les semblances biogràfiques dels seus socis més importants. La defensa dels bons costums i d'una estricta moral catòlica li

⁶² El primer número va aparèixer el 5 d'octubre de 1907. Va deixar-se de publicar el 16 d'agost de 1929. Sortia amb diferents periodicitats segons l'època. En total aparegueren 856 números sempre redactats en català.

reportaren negatives conseqüències. L'any 1911, la crítica a *Ca Nostra* d'una funció teatral a la qual s'havien ballat cuplets "indecents" i d'escarni a la religió⁶³, va suposar-li, a Duran, ser agredit físicament⁶⁴.

Ca Nostra és, també, un setmanari preocupat per la qüestió social. Hi apareixen nombroses referències a problemes obrers (vagues, treball infantil, horaris de treball, descans dominical), articles de divulgació social i notícies sobre la situació laboral a Inca.

La tasca de redacció requeia sobre Duran. És cert que tenia alguns col·laboradors a Inca: mossèn Josep Aguiló i el pare Cerdà; alguns de forans com Miquel i Bartomeu Ferrà i alguns poetes i literats de l'època. Però aquestes col·laboracions no sempre foren continuades ni molt abundants. Per la seva importància cal destacar l'ajuda que va obtenir del llavors jove Miquel Ferrà. Segons sembla, Duran i Ferrà, l'estiu de 1907, havien coincidit a una excursió al torrent de Pareis. Allà, Duran va explicar-li els plans que tenia sobre una nova publicació i li va demanar que hi col·laboràs⁶⁵. Ferrà va publicar a *Ca Nostra* nombrosos escrits i poemes i va ser un dels principals animadors de Duran en la seva tasca periodística i literària.

Dins la història de *Ca Nostra*, hi ha dos moments que ens permeten de caracteritzar perfectament el tarannà de la publicació. Un d'aquests moments és el de la polèmica sobre la unitat de la

⁶³ "En bon dia de l'Ascensió del senyor a n-el teatre canten couplets indecents, fent befa de capellans, frares y monjes; y el Sr. Balte qui e-hu presenciava tant satisfet. Lo més gustós de tot era veure l'empresari que reya com un babuet. Com que li estiga lletx consentir aquestes cosotes ab un germà que té capellà y una filla tant maca y a n-el pareixer tant delicada. La familia del Sr. Registrador de la Propietat, arribada de fresc a Inca, ne fugí escandalisada seguintla altres senyores. (Quina vergonya qu'ls forasters nos hagen de donar exemple!").

Ca Nostra, 9 juny 1911.

⁶⁴ *Ca Nostra*, 16 juny 1911.

⁶⁵ Francesc Lladó i Rotger (1995) Miquel Duran i Miquel Ferrà. Una fecunda relació amistosa, a II Jornades d'Estudis Locals, Ajuntament d'Inca. Pàg. 74-75.

llengua i cultura catalana que va aparèixer a les planes del setmanari inquer entre 1908 i 1909. A la polèmica, també hi va participar el setmanari *El Felanigense*. *Ca Nostra*, amb Miquel Duran al capdavant⁶⁶, hi prengué part i esdevingué el portaveu dels grups catalanistes que defensaven la unitat de la cultura i la llengua catalana. Els articles de la polèmica estaven firmats amb pseudònims. Però, en algun d'ells, s'hi veu l'estil de Miquel Duran i, en d'altres, la majoria, el de Miquel Ferrà. El debat sobre la llengua catalana es va repetir a la premsa de Miquel Duran l'any 1923. Entre el 15 de setembre i el 6 d'octubre, s'hi publiquen articles amb els quals Duran contesta els arguments de l'inquer Pau Corró, col·laborador de *La Vanguardia Balear*, que menystenien el paper social del català. Duran defensa que el català que es parla a Mallorca és un idioma tan vàlid, des del punt de vista social, com qualsevol. A la polèmica hi participà mossèn Antoni Maria Alcover en defensa de les tesis de Duran.

Laltre moment és, per ventura, l'episodi més greu de la trajectòria periodística de Miquel Duran. El juny de 1914, en el número 316 de *Ca Nostra*, s'hi publicava un escrit firmat amb pseudònim. L'article criticava durament la Festa de la Flor que s'havia celebrat a Palma i que havia reunit moltes dones de la rica i influent societat ciutadana. Entre elles, hi havia l'esposa del capità general de les Balears, emparentada amb els Borbons. Segons conta Llorenç Maria Duran, algú d'Inca, enemistat amb el P. Cerdà, creient que l'autor era aquest franciscà, va fer una denúncia. Duran no revelà el secret professional i es va negar a dir qui n'era l'autor. Realment l'escrit havia estat redactat per Bartomeu Ferrà, el pare de Miquel Ferrà, també col·laborador de *Ca Nostra*. La repressió del sistema caciquil va caure sobre Duran. Tots els regidors de l'Ajuntament d'Inca condemnaren l'article i aprofitaren l'ocasió per

⁶⁶ Per a més informació es pot consultar Francesc Lladó i Rotger (1997) *Mallorca catalana o Mallorca mallorquina (espanyola). Una polèmica a la revista "Ca Nostra" (1908-1909)*, a III Jornades d'Estudis Locals, ed. Ajuntament d'Inca.

criticar el setmanari. Els polítics locals, en comptes de defensar un inquer, es posaren a favor de la xarxa caciquil i demanaren que l'actuació que se li atribuïa fos degudament castigada. Durant alguns dies Duran va estar tancat dins la presó de Sant Domingo d'Inca:

“El señor Alcalde dijo que adelantándose a lo que creía el sentir general del Ayuntamiento había protestado de un suelto publicado en el periódico Ca-Nostra habiendo dirigido un telegrama en dicho sentido al Exmo. Sr. Gobernador Civil y proponía constar en acta la protesta de todo el Ayuntamiento. D. Francisco Llabrés dijo que en nombre de la mayoría liberal felicitaba al señor alcalde por su iniciativa, pues de no haberse adelantado el señor alcalde él hubiera hecho la misma proposición que hace suya. El señor alcalde agradece las palabras del señor Llabrés y propone se comunique dicha protesta a la presidenta de la junta organizadora de la fiesta de la Flor... D. José Pujol dijo que si el director de Ca-Nostra no tenía la titulación bien arreglada para publicar un periódico se quite la mesa que se hizo exprofeso para la prensa.”⁶⁷

3.3.5.- La Veu d'Inca⁶⁸

La Veu d'Inca és, en tots els aspectes, la publicació amb més qualitat que Duran va editar. Relativament jove, no li mancaren les

⁶⁷ AHMI. GOVERN. Libro de Actas, 19 juny 1914.

⁶⁸ El primer número va aparèixer dia 2 de gener de 1915. El darrer, dia 13 d'abril de 1918. Sortia cada dissabte. Duran n'era el propietari, el director i l'impressor. Tenia quatre pàgines (37,5*26,5 cm.) i es redactava majoritàriament en català.

Per a una més àmplia informació sobre aquest setmanari consultau: Bartomeu Carrió i Trujillano (1994) *“La Veu d'Inca”: un setmanari catòlic i nacionalista per a una ciutat en procés d'industrialització*, a *I Jornades d'Estudis Locals*, ed. Ajuntament d'Inca.

forces per editar una publicació que, a Mallorca, tengué una molt bona acceptació. A les seves pàgines hi ha col·laboracions de la major part d'escriptors de l'Escola Mallorquina. Però aquests col·laboradors no eren ni regulars ni habituals. Això provocava que, sovint, fos el mateix Duran, amb l'ajuda de mossèn Josep Aguiló, qui hagués d'omplir el setmanari. La manca de col·laboració, com es pot comprovar, fou una constant a les publicacions duranianes. A *La Veu d'Inca* es va agreujar a partir de maig de 1917 quan mossèn Aguiló abandonà la redacció del setmanari. Llavors, en poc menys d'un any, deixà de publicar-se.

L'estructura de la publicació era semblant a la resta de publicacions de Duran. A la primera pàgina, hi solia haver un article editorial extens que tractava temes d'actualitat (nacionalisme, festes, premsa, qüestions morals, la Guerra Mundial, política...) A la mateixa pàgina, s'hi afegia un poema o una breu narració. A la segona pàgina, hi havia articles llargs de temàtica semblant a l'editorial. També s'hi inserien reproduccions d'altres periòdics. A la tercera pàgina, hi havia una àmplia mostra de notícies de Mallorca, d'Inca i d'altres pobles i ciutats. A la darrera pàgina, hi havia la continuació de les notícies d'Inca i altres seccions més curtes: preus en el mercat, moviment de població, anuncis, endevinalles, entreteniments i notícies breus. La publicació de *La Veu d'Inca* coincideix amb fets força destacables arreu del món, per a la vida de la ciutat d'Inca i per a Miquel Duran. El setmanari és contemporani de la Primera Guerra Mundial, de la Revolució Russa, de les primeres vagues importants a la indústria del calçat i de les Diades de la Llengua Catalana que organitzà Duran. Tots aquests fets donen un caire especial a la publicació i, com hem dit, en fan, d'ella, la més important de la trajectòria periodística de Duran.

Com en la majoria de les seves publicacions, s'hi reflecteix una ideologia nacionalista. Una ideologia que defensa la llengua catalana i la seva normalització, que critica la imposició del castellà, que

LA IMPREMTA DURAN EN EL CARRER DE LA MURTA

defensa l'ideari regionalista de la Lliga i que critica l'espanyolisme que imposa un model que no respecta la diversitat cultural. Al mateix temps, el setmanari es preocupa de la defensa del catolicisme social i del "correcte" desenvolupament moral de la ciutat d'Inca.

A partir de finals de 1918, desapareguda *La Veu d'Inca* i poc abans de l'aparició de la segona època de *Ca Nostra*, Duran emprèn una iniciativa periodística nova: dirigir i imprimir l'antiga publicació *L'Ignorancia*. En aquesta nova època, s'ha convertit en portaveu d'alguns escriptors de l'Escola Mallorquina i d'un autonomisme catòlic, popular i apolític. En aquesta nova aventura periodística, Duran comptava amb l'ajuda d'alguns membres del Centre Regionalista que no s'havien integrat dins el partit liberal. Entre els col·laboradors més directes destaquen Ignasi Forteza Rey, Joan Capó i Joan Ferrer, llavors vicesecretari de l'escola normal de mestres.

Els continguts de la nova *Ignorancia* es presentaven en forma d'articles editorials, poemes de to popular i satíric, contarelles, articles d'opinió i comentaris sobre l'actualitat social i política. La majoria estaven redactats amb un llenguatge molt planer i defensaven el nacionalisme mallorquí amb un marcat to popular. En els primers nombres, hi apareix un complet recull de notícies d'Inca que desapareix quan Duran comença a publicar, a principis de 1919, la segona època de *Ca Nostra*. El periodista inquer va abandonar la direcció i publicació de *L'Ignorancia* el mes de setembre de 1919.

3.3.6.- *Ca Nostra* (Segona i tercera època)⁶⁹

Després de *La Veu d'Inca*, l'aventura periodística de Miquel Duran continua amb la recuperació de *Ca Nostra*. Els pressuposts

⁶⁹ Aquesta segona època es va iniciar el febrer de 1919 i va finalitzar l'abril de 1926. La tercera època, la més curta de les tres, va iniciar-se el maig de 1928 i va finalitzar l'agost de 1929. En aquestes dues èpoques tenia un format i unes característiques molt similars al de la primera.

ideològics són els mateixos que els d'anteriors publicacions: defensa del regionalisme, del catolicisme social i dels costums tradicionals. L'estructura editorial tampoc no canvia gaire. Continua apareixent el cronicó local, el poema i el comentari de caire social, polític o religiós. Aquestes seccions es complementen amb reportatges i monogràfics sobre algun tema o personatge (la bandera de Mallorca, Costa i Llobera, Sor Clara Andreu, Bartomeu Ferrà, Rafel Serra...), així com també amb alguns anuncis.

En els primers moments, l'optimisme sobre el futur de la nova publicació hi és palès. A l'edició de març de 1919, Duran afirma que el primer número havia tengut un tiratge d'uns mil exemplars que gairebé s'havien esgotat. També hi parla d'un projecte per convertir *Ca Nostra* en una revista il·lustrada. Però l'eufòria inicial dura poc temps. Després dels primers números, es comprova que els projectes inicials no s'han pogut portar a terme. A tot això s'hi ha d'afegir que entre l'agost de 1922 i el gener de 1923 la publicació deixa d'aparèixer per motius tècnics i de personal. Duran es queixa repetidament del fet que el nombre de subscriptors no arriba a dos-cents, cosa que provoca que els comptes de *Ca Nostra* estiguin en nombres vermells. La manca de recursos econòmics provoca que la periodicitat de la publicació canviï constantment.

La qualitat i l'interès dels continguts de *Ca Nostra* a partir de finals de 1923 comencen a disminuir. Sovint, a la primera plana, s'hi reproduïx un article de l'escriptor català Raventós. La majoria de notícies culturals fan referència a l'orfeó l'Harpa d'Inca o a la celebració d'actes religiosos. L'abril de 1926, Duran, amb seixanta anys complits, anuncia el comiat definitiu. En el darrer número es queixa profundament del fet que gairebé sempre ha hagut de fer feina totsol i que l'Ajuntament no ha estat mai capaç de subscriure's a les seves publicacions:

“En la darrera tongada que ha durat més de set anys casi sempre hem preparat el número totsols. Com el temps nos curtetjava acudíem a la còpia d’altri, quant tant hi ha per escriure per donar orientació dins la present societat inquera i mallorquina... treballàvem tot el dia per aguanyar-nos el pà i en les hores de descans, unes vegades per cansament i altres per estar ocupats amb altres afers socials, nos passava el temps oportú sense haver traduït al paper l’article concebut, i arribava el dijous i no havia més remei que cercar l’article d’altri, la poesia, i comensar a fer la crònica per arribar a temps... Derrerament, després d’unes sensibles baixes, comensà a arribar-nos notícies despectives de la nostra petitesa, com qui voler augmentar defectes a defectes... Si el periòdic no ha sortit amb l’idea convenient que nosaltres desitjam, ha sigut per la falta de alicients i protecció... No somniï ningú amb un periòdic important amb un centenar de suscripcions, que és el terme general en que ha aidat a la premsa inquera... El Comerç, la Indústria i l’Ajuntament l’haurien de suvencionar esplendidament... El Municipi no nos ha favorit mai ni amb una suscripció, quant hem tengut sempre l’honor que l’Ajuntament de Ciutat figuràs en nostres llistes de abonats. Qualque cosa deu valer l’informació que sempre hem feta de la vida municipal”⁷⁰

Però després de dos anys de silenci, el maig de 1928, reapareixia el setmanari. La nova eixida durà poc més d’un any i el 16 d’agost de 1929 Miquel Duran posava, definitivament, punt i final a trenta anys de premsa local escrita sempre en català. Si seguim la numeració que ell aporta en el darrer número de *Ca Nostra*, n’havia publicat 856 des de l’aparició d’*Es Ca d’Inca* l’any 1900. Duran s’acomia amb aquestes paraules:

⁷⁰ *Ca Nostra*, 17 abril 1926.

“hem terminat la tasca de cronista. Demanam indulgència a nostres lletgidors per les deficiències i formes poc correctes en que haurem incorregut. Sempre nos ha guiat una bona voluntat. Adeusiau.”

En aquest darrer número de *Ca Nostra*, Duran hi reproduïx diversos articles que fan referència a comiats, a la solitud dels vells i als records del passat, com si sentís pròxima l'hora de la mort. És una simple coincidència o Duran n'era ben conscient? En concret hi ha dos textos de Bartomeu Ferrà del seu llibre **Proses i Poesies**, imprès en els obradors de Duran, que fan referència a aquests temes. En un d'ells, escrit en prosa, s'hi diu, per exemple:

“Jo no escoltava res: mirava el cel i la veia a ella, que amb la seva petita boca, plena de tristor, me deia: <<Ingrat! Per què no et recordes de mi? Que t'he fet? Per què et mostres tan esquiú? Jo no puc creure que t'hages penedit d'estimar-me... Vine! que t'esper d'una hora a l'altra! Vine, que et rebré tota gojosa>>”⁷¹.

A l'altre, escrit en vers, s'hi llegeix:

*“Així enlluernat pels somnis,
a la vellesa he arribat,
i lo desconort m'acora,
i el rosari em ve a les mans.
A poc a poc ja me deixen
els que eren amics corals,
i, solitari, m'endola
la negror de cors ingrats”⁷²*

⁷¹ *Ibid.*, 16 agost 1929.

⁷² *Ibid.*

3.4.- Miquel Duran: home social

Miquel Duran és, també en l'aspecte social, un home prolífic i un treballador incansable. En el món social, esdevé un creador intrèpid⁷³. Durant la seva vida fundà, o participà en la fundació, de diverses entitats de caire social. Aquestes entitats sempre s'emmarcaren dins l'àmbit del catolicisme social i del regionalisme.

3.4.1.- Pensament social i religió

El pensament i les accions de Miquel Duran dins el camp religiós i social s'han d'inscriure dins el Moviment Catòlic que durant el segle XIX i part del XX mobilitzà els catòlics en defensa dels interessos de l'Església i en contra del naixent Estat liberal⁷⁴. Per tant, la fundació per part de Duran d'un cercle d'obriers catòlics i d'un conjunt coral s'han de situar dins les tasques d'acció social, de mutualisme i d'educació de les capes populars que du endavant l'Església durant aquells anys. La mateixa activitat periodística, la biblioteca circulat i la impremta de Duran mostren una intensa activitat propagandística encaminada a crear un estat d'opinió favorable al catolicisme.

Des del punt de vista religiós, la seva ideologia és molt semblant a la dels sectors més conservadors de l'Església i s'ha d'adscriure, per una part, a l'integrisme que defensa unes creences excessivament dogmàtiques i que critica, per exemple, els balls moderns, les festes de carnaval, els costums "*perniciosos*"... i, per altra, a un franciscanisme que valora la humilitat i la senzillesa.

⁷³ Llorenç Maria Duran comenta que dins el camp social el seu pare sovint "*es va llançar amb un optimisme a vegades imprudent, no considerant les pròpies forces*". Vegeu *Comentari biogràfic*... pàg. 13.

⁷⁴ Per a una definició de Moviment Catòlic i una anàlisi profunda de les seves característiques a la Mallorca de finals del segle XIX i principis del XX vg. Pere Fullana (1994) *El moviment catòlic a Mallorca (1875-1912)*, ed. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

ASSOCIACIÓ PER LA CULTURA
DE MALLORCA

INCA de MALLORCA

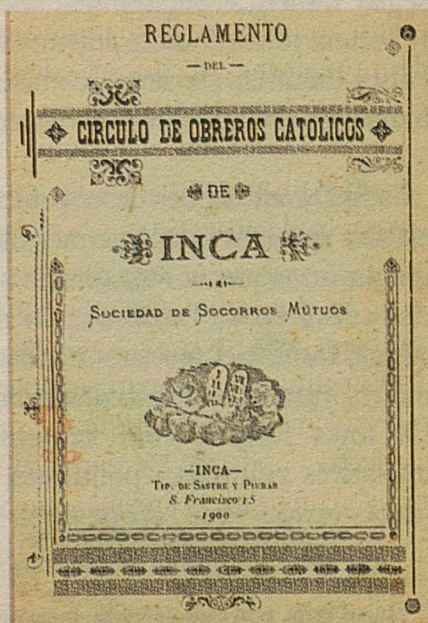
i ses glòries
contades an els infants
per

D. Juan Capó Valls de Padrinas

RECORT
DEL MAGNIFIC AJUNTAMENT

AN ELS NINS I NINES DE LA
FESTA ESCOLAR DE 1925

REPRODUCCIÓ DEL LLIBRE INCA DE MALLORCA I SES GLÒRIES... I
DEL REGLAMENT DEL CERCLE D'OBRETS CATÒLICS DE 1900

Duran es mostra sempre molt crític amb qualsevol manifestació literària, actitud pública o decisió política que no s'adapti als postulats de l'Església catòlica que, en aquells anys, destaquen per la seva intransigència. Segurament, Miquel Duran va estar molt influenciat per clergues que segellaren en la seva personalitat aquesta concepció tan conservadora de la religió. Sembla que Duran no es va saber desfer, des del principi de la seva tasca social i cultural, d'influències poc adients amb el seu caràcter tan marcat pel franciscanisme. De totes formes, com ja hem assenyalat a l'apartat dedicat a la premsa, de la seva fidelitat a l'Església no sempre en va obtenir el suport incondicional de la cúpula eclesial. Sovint, alguns clergues li varen retreure la seva amistat amb polítics d'esquerra, republicans i liberals. Però, com hem indicat abans, el seu pensament religiós també estava inspirat per un profund franciscanisme. Sabem que va ser membre destacat del moviment seglar franciscà. Segurament, és la seva obra poètica la que millor reflecteix el seu franciscanisme. Com veurem en el capítol dedicat a l'obra literària, els seus poemes estan plens de referències al sant italià i mostren una devoció especial pels aspectes senzills de la vida.

Si Duran hagués desenvolupat la seva tasca periodística i social en una ambient ideològic més obert i ample que l'inquer, si hagués tengut un contacte més directe i freqüent amb alguns intel·lectuals de la seva època i, sobretot, si no hagués estat tan influenciat pel clergat local⁷⁵, el seu tarannà ideològic hauria estat més heterodox i menys intransigent amb determinades postures ideològiques noves. De totes formes, com veurem a l'apartat que dedicam a les iniciatives culturals i polítiques, Duran va participar en projectes força variats que el posaven en contacte amb personalitats

⁷⁵ Miquel Ferrà, gran amic de Duran, comentava en una carta dirigida a Maria Antònia Salvà, el 1917, que la *Veu d'Inca* havia pres un to massa integrista i clerical: "*pobre Duran, i com l'hi malmeten aquests frares col·laboradors*".

Carta de Miquel Ferrà a Maria Antònia Salvà, Barcelona 26-VI-1917. Citada per Francesc Lladó i Rotger (1995) *Miquel Duran i Miquel Ferrà. Una fecunda relació d'amistat*, a *II Jornades d'Estudis Locals*, ed. Ajuntament d'Inca.

allunyades de la seva ideologia, però a les que respectava i fins i tot admirava.

Dins el món de l'oci i l'entreteniment, Duran defensa la recuperació de les tradicions antigues⁷⁶, les més adients amb la seva estricta moral, però sense rebutjar certa modernització de la societat. Per exemple, critica la desaparició dels balls de la revetlla durant les festes patronals i recorda que *“la progressiva Barcelona, amb tot el seu modernisme i cosmopolitisme ha sabut fer renéixer, airosa i robusta, la seva sardana”*⁷⁷. Duran creu que els costums i tradicions de la pagesia són els que han de dominar dins la societat. Les noves modes no són necessàries a Mallorca:

*“Com no surt un Pep Ventura, com a Catalunya, a restaurar i a ressucitar nostros balls populars? Això de fer balls de sala dins una era a la vista de tothom, grans i petits, a més d'esser una immoralitat gran, és tudar i corrompre la nostra pagesia, plena de gràcia i extètica popular i sana alegria”*⁷⁸.

La premsa que ell dirigeix està plena de reculls i treballs antropològics referits a festes, balls, jocs o rituals religiosos antics que creu necessari recobrar o no permetre que es perdin. Però, al mateix temps, demana que hi hagi més moderació a les festes del carnaval i critica formes d'oci i costums com la blasfèmia⁷⁹, els toros, les bregues de cans, els balls moderns o les tavernes.

⁷⁶ “...avui l'infant als deu anys ja vol esser homo, als dotze ja es viciós i als vintidos va arrugat, al·laigut i amb cabeis blancs, ja casi no té energies... i tot perque han desterrat del món les costums antigues. (O tempora! O moris! De cines i teatros be n'hi ha massa!” *La Veu d'Inca*, 1 abril 1916.

⁷⁷ *Ca Nostra*, 1 agost 1928.

⁷⁸ *Ibid.*, 3 octubre 1925.

⁷⁹ El 1914 Miquel Duran és un dels principals organitzadors d'un aplec contra la blasfèmia que es va celebrar a Inca impulsat per la “Lliga del bon mot”. Vegeu-ne l'estudi de Jordi Vidal i Reynés (1997) *Un aplec contra la blasfèmia a Inca (1914)* a *III Jornades d'Estudis Locals*, ed. Ajuntament d'Inca, pp. 175-179.

"De tots els espectacles salvatges amb que l'home s'entreté i satisfà les seves aficions sagnantes i el seu esperit de lluita, és el dels toros, indubtablement el més vistós"⁸⁰,

"Reunits els caps-pares de la barbàrie en el poble veinat de Campanet acordaren fer barallar els pobres cans dins la possessió anomenada son Pereió Gran... d'on ve aquest mal?... la ociositat i la crudelitat, diu Ruskin, són els únics vicis que té l'homo".⁸¹

"Enemies de la família, aquests centres d'entreteniment per a homes sols, vull dir cafès i tavernes, on els pares de família maten les hores úniques que els queden després de les de treball".⁸²

"Si s'han de fer festes de carnaval haurien de reunir les següents condicions: 1.- que no fossen excessivament costoses, per què l'any no es a proposit per tudar i lo que s'hagués de fer hauria d'estar a s'alcans de molts; 2.- que lo que se fes fos artístic, i fi, no un bunyol ni una grosseria; 3.- que fos cosa tan correcta que no hi haguessen de tenir res a dir ni sa moral, ni sa religió".⁸³

Paral·lelament a aquesta crítica, Duran proposa la creació d'unes formes d'oci alternatives, un oci instructiu, formatiu i recristianitzador. Aquestes intencions les materialitzarà amb la

⁸⁰ *Ca Nostra*, 24 juliol 1914.

⁸¹ *La Veu d'Inca*, 5 maig 1917.

⁸² *Ibid.*, 23 desembre 1916.

⁸³ *Ibid.*, 9 gener 1915.

fundació del Cercle d'Obrers Catòlics, de conjunts corals o amb la col·laboració amb grups esportius:

“(el Cercle d’Inca té com a objectiu) encaminar a los jóvenes que empiezan a separarse del regazo de sus padres en su más peligrosa edad, encontrando en dicho centro verdadera expansión con juegos morales, recreativos, buenas lecturas, veladas, conciertos, escuelas, etc.”⁸⁴

“(la creació d’un conjunt coral) ha de beneficiar els nostres infants i joves, perquè en lloc de cantar amb crits desentonats i semisalvatges, a voltes ofenent així les orelles dels dedicats en música, ho faran entonadament i amb gust estètic. Beneficiarà als bons obrers. No ha de ser consolador per l’obrer catòlic, després de sofrir amb santa resignació les fatigues que li aporten els treballs cotidians, descansar a la vesprada amaran-se amb les suaus i místiques melodies d’un tros de música religiosa o amb les ingènues i fresques cantories de nostra terra?”⁸⁵

“Per força han d’agradar aquests exploradors. La bona criança que reben, el respecte als altres en què s’inspiren lo sans i forts de cos i d’ànima que pugen, els perills de que s’aparten, les reunions, sovint dolentes, de què se priven, són raons més que poderoses per veure amb fonda simpatia sa Federació mallorquina catòlica deportiva”.⁸⁶

⁸⁴ *Eco de Inca*, 1900, n. 18.

⁸⁵ *La Veu d’Inca*, 21 octubre 1916, n.95.

⁸⁶ *Ca Nostra*, 20 desembre 1913.

En el camp de la qüestió obrera, s'ha de dir que Duran no accepta els moviments obrers que portin violència i resolguin els problemes amb vagues. En tots els conflictes laborals defensa que s'han de solucionar les divergències a partir del diàleg entre patrons i obrers. Duran només accepta com a solucions vàlides les propostes que ofereixen les autoritats catòliques en forma d'encícliques, documents episcopals o recomanacions de clergues locals. Considera que els grups obrers d'esquerra tenen un efecte negatiu sobre el desenvolupament de les relacions laborals ja que defensen, segons ell, mètodes violents i poc adequats. A la seva premsa, Duran afirma, seguint els postulats antiliberals i antisocialistes de la *Rerum Novarum*, que la classe obrera es veu obligada a viure amb salaris molt baixos, injusts, que no permeten una existència digna als obrers:

*“Es ferrés y fustés...sols guanyen sis y set reals diaris y ja de esser molt bon menestral per arribar a-n es set i mitj. Jornal insuficient per sostenir les necessitats d'una familia... y, per lo mateix, jornal injust segons la bona doctrina dels economistes y les ensenyances que doná Lleó XIII a-n es patrons y obrers. Si es Mestres... volen obtenir ganancies de damunt ses feynes o les volen donar barato, no deu esser rebaixant es salaris des trebayadors, que tenen dret a menjar y a viure decorosament”.*⁸⁷

Duran critica que els treballadors visquin en un estat de degradació important i que el poble inquer estigui mancat de cultura, d'ideals, abocat a la desmoralització i obligat a viure sense cap mena d'instrucció. Davant la qüestió obrera, opta per les

⁸⁷ *La Bona Causa*, 28 agost 1904.

solucions més conservadores⁸⁸: manté una actitud força paternalista amb els treballadors, no confia en les solucions que aporten els grups obrers d'esquerra als problemes socials, no creu que l'ordre social hagi d'esser modificar de forma radical i, quan el moviment obrer actua en forma de vagues, manifestacions i actes violents, pren part i s'alia amb els elements d'ordre de la ciutat.

Entre finals de 1918 i principis de 1919, Inca va viure una important vaga en el sector de la sabata i una revolta relacionada amb l'escassetat de queviures. *Ca Nostra* i *L'Ignorancia* (dirigida en aquells anys per Duran) publiquen una sèrie d'articles, segurament escrits per Duran, en els quals s'expliquen els fets i es donen solucions als problemes que viu la naixent classe obrera d'Inca. Aquella vaga dels sabaters s'havia iniciat a principis de desembre i més de vuit-cents obrers no acudien a la feina. Demanaven una pujada de sou, entre un deu i un quinze per cent, i menys hores de feina. Els primers dies de desembre, els obrers havien organitzat un míting en el teatre i diverses manifestacions pels carrers de la ciutat. Duran opinava que *"això s'hauria de compondre bonament, perquè les vagues solen esser moltes voltes la destrucció de la indústria"*⁸⁹. Mentrestant, arribaven reforços de la Guàrdia Civil per controlar els possibles aldarulls. Duran creia que l'arribada de les forces d'ordre públic era un excés de previsió per part de les autoritats i es mostrava favorable a les postures dels obrers: *"nostros obrers no són tant maleïts. Han publicada una fulla a on diven que demanen pa... i les autoritats los volen donar plom!"*⁹⁰. No obstant, la situació es radicalitzava dia a dia. A finals de desembre, s'havia celebrat una reunió a l'ajuntament entre patrons i obrers, amb Llorenç Bisbal

⁸⁸ En aquests articles es pot comprovar la postura de Duran respecte del moviment obrer: Al novell Alcalde D. Miquel Amengual, *Ca Nostra*, febrer 1919. Una aclaració per compte propi, *Ca Nostra*, març 1919. Després del renou, *Ca Nostra*, abril 1919. Després del renou II, Instrucció, *Ca Nostra*, juny 1919. Un nou perill, *Ca Nostra*, juliol-setembre 1919. Còpies que passen per coincidències, *Ca Nostra*, novembre 1919.

⁸⁹ *L'Ignorancia*, 14 desembre 1918, n.2.

⁹⁰ *Ibid.*, 21 desembre 1918, n.3.

com a intermediari, que pareixia que deixava la situació un poc més tranquil·la. Però després de la reunió, quan Bisbal ja havia partit cap a Palma, els obrers sitiaren durant dues hores l'ajuntament amb els regidors i els empresaris a dins. Hagué d'intervenir-hi la Guàrdia Civil, que dissolgué els manifestants amb la baioneta calada. A principis de gener pareixia que la vaga havia finalitzat. Llavors, la majoria d'obrers tornà a fer feina. S'havien apujat els sous, però no s'havia reduït l'horari de feina. De totes formes, la Guàrdia Civil romaní a Inca per vigilar les fàbriques que havien rebut amenaces, i els empresaris anunciaven a *La Almudaina* que si els obrers vaguistes no s'incorporaven immediatament a la feina serien acomiadats.

A principis de 1919, finalitzada la vaga, Duran fa públiques algunes iniciatives que, segons ell, facilitarien que no es tornàs a repetir aquella situació. Creu que el poble d'Inca no necessita, per solucionar els seus problemes, ni el socialisme modern ni el "vell" sistema polític que ha estat dirigit per homes que "*sempre són estat una negació*"⁹¹. Si els patrons volen pau social, els recomana que tenguin una actitud més paternalista envers els obrers. Opina que els patrons no poden considerar l'obrer com una màquina i que han de donar suport a les obres socials: establir caixes d'assegurances, oferir una millor educació i cultura, eradicar l'analfabetisme...

Poques setmanes després de la vaga de sabaters, entre finals de febrer i principis de març de 1919, es produeix una revolta (vegeu Apèndix Documental: *Conflictivitat Social: 1919*) i importants aldarulls (vagues, manifestacions, el saqueig del mercat, dels vagons del tren i dels principals magatzems d'aliments de la ciutat) relacionats amb la crisi de subsistències que es viu a tota l'Illa. A Inca, aquesta crisi s'entremescla amb un moviment obrer de caràcter radical encapçalat pels sabaters, amb manifestacions

⁹¹ *Ibid.*, 9 gener 1919, n.5.

anticlericals i amb protestes anticaciquils⁹². Els principals motius que originaren aquella revolta foren les creixents diferències socials que provocava el procés d'industrialització, l'empobriment de la classe obrera i la càrestia dels queviures. En aquells moments crítics, Duran veu que part dels treballadors han pres part per les ideologies socialites i ell es posa al costat dels homes d'ordre, d'aquells polítics, com el batle Pere Ferrer (membre del Fomento del Civismo), que consideren que part del problema se solucionarà mantenint una actitud autoritària i arraconant el sistema caciquil.

Després dels greus conflictes, a principis d'abril de 1919, es varen fer les primeres reunions per constituir una associació, La Vanguardia Inquera, amb l'objectiu de restablir l'ordre a la ciutat, posar-se al costat de les autoritats i, si era necessari, constituir un sometent. L'entitat es va reunir a la seu social del Cercle d'Obrers Catòlics el 14 d'abril per donar a conèixer a la "*classe directora*" de la ciutat els objectius de l'entitat⁹³. A la reunió, hi era present el batle, Pere Ferrer, llavors militar retirat.

Duran considera que una de les causes dels desordres de febrer i març de 1919 és la manca d'uns dirigents polítics locals amb aptituds per solucionar els problemes de la ciutat. Denuncia que alguns polítics locals "*exciten a la revolta i amaguen la má. Ells són els principals causants de la desmoralització i desordre que avergonyiren nostres places i carrers, i sobre d'ells deu caure la censura més aplastant*"⁹⁴. També parla de la manca d'educació cívica, de la manca de reprensió de les autoritats, de la incultura i de l'analfabetisme. Proposa, com a solucions a aquests problemes, una major

⁹² Per a més informació sobre aquest període i aquestes revoltes es pot consultar: Pere Fullana (1995) *Crisi de subsistències i conflictivitat social a Inca durant el trienni bolxevic (1917-1919)*, a II Jornades d'Estudis Locals, ed. Ajuntament d'Inca; Pere Ferrer (1997) *Joan March i la crisi de les subsistències a Mallorca, 1914-1920*, a *Verguisme, anarquisme i espanyolisme. Noves recerques sobre el s.XX a Mallorca*, edició a cura d'Antoni Marimon, ed. Fundació Emili Darder.

⁹³ *Ca Nostra*, abril 1919.

⁹⁴ *Ibid.*, març 1919.

responsabilitat dels patrons i polítics, la millora de l'educació del poble i la recristianització de la societat inquera:

*“I llavors nos quexam de l'incultura del pobre, de la inconciència dels obrers, del proselitisme de les doctrines socialistes, quan ni amos, ni patrons, ni autoritats han fet res per la seva formació instructiva i moral”.*⁹⁵

3.4.2.- El Cercle d'Obrers Catòlics d'Inca⁹⁶

A principis del segle XX Duran funda un cercle d'obers catòlics a Inca. Durant les primeres dècades del segle, sa Catòlica, així era anomenat el Cercle entre els inquers d'aquell temps, va ser una entitat prou significativa, sobretot dins el panorama cultural i del temps lliure, encara que la tasca culturalitzadora no havia de ser el seu objectiu primordial. En un principi, el Cercle havia de ser la solució de l'Església catòlica al nou moviment obrer que vivia la ciutat.

3.4.2.1.- Trets generals dels cercles

El primers cercles d'obers catòlics es fundaren a França. Allà tenien un marcat to monàrquic, antirepublicà i antirevolucionari. A Espanya arribaren en el darrer terç del segle XIX. Però el seu paper social no va començar a ser important fins el 1891, quan aparegué

⁹⁵ *Ibid.*, maig-juny 1919.

⁹⁶ Hi ha tres obres que són cabdals per a l'estudi dels cercles d'obers catòlics a Mallorca i del d'Inca en particular: Pere Fullana (1990) *El Catolicisme social a Mallorca (1877-1902)*, ed. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona; Pere Fullana (1994) *El moviment catòlic a Mallorca (1875-1912)*, ed. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona; Pere Fullana (1994) *El cercle d'obers catòlics d'Inca (1900-1910)* a *I Jornades d'Estudis Locals*, ed. Ajuntament d'Inca. També pot ajudar a conèixer un poc més el Cercle d'Inca diferents articles publicats en el setmanari *Dijous* (1 octubre 1992, pàg. 12; 8 octubre 1992, pàg. 12; 4 febrer 1993, pàg. 6).

FOTOGRAFIA DE L'HARPA EL DIA DE LA FESTA DE LA SENYERA
DE 1926

l'encíclica *Rerum Novarum* de Lleó XIII. Llavors, els cercles visqueren un important període expansiu. Sorgiren, per damunt de tot, impulsats per les cúpules dirigents del catolicisme i per fer front al moviment obrer de caire revolucionari i per contrarestar la seva influència. Els sectors dirigents de l'Església pensaven que els cercles serien una bona eina per recristianitzar la societat i que el restabliment de la pau social havia de produir-se quan els obrers recobrassin la fe i la pràctica religiosa. No eren, doncs, sindicats en el sentit modern de la paraula, sinó més bé llocs de trobada entre patrons i obrers. L'objectiu era que les classes riques coneguessin directament els treballadors humils i que els obrers obtinguessin una protecció social, una millora educativa i una fe renovada. Des d'un principi, els cercles tingueren poca capacitat de lluita social ja que les directives solien estar controlades per patrons, per eclesiàstics o pels seus representants. En realitat, la majoria d'iniciatives que portaven a terme eren de caire religiós, cultural, educatiu o assistencial.

3.4.2.2.- La fundació del Cercle d'Inca i el seu entorn social

En un text manuscrit de Duran, comentat ja en el capítol referit a les seves dades biogràfiques, ens conta els moments previs a la fundació del cercle. Duran explica que abans de fundar-lo havia anat a Roma amb el reverend Bernadí Font, llavors rector d'Inca, gràcies al fet que la conferència de Sant Vicenç de Paül havia pagat les despeses del seu viatge. Era una peregrinació d'obriers⁹⁷ que agraïen al papa Lleó XIII la publicació de la *Rerum Novarum*. Després de tornar a Inca, Duran diu que es feia necessària la fundació d'un cercle d'obriers catòlics. Per tal motiu se celebraren

⁹⁷ Les dades que ens dona Duran en aquest manuscrit són, gairebé amb tota seguretat, verídiques ja que el 1894 s'organitzà una important peregrinació a Roma. Mallorca hi va participar. Sabem que el bisbe de Mallorca va nomenar Bernadí Font, clergue inquer, màxim responsable dels pelegrins de l'Illa. Sabem que hi anaren molts clergues, gent benestant i alguns obrers. Pere Fullana (1990) *El catolicisme social...* pàg. 223-226.

diverses reunions entre persones influents i sacerdots a les quals fou present Duran, però, finalment, no s'arribà a cap acord.

Passada una temporada, el rector va demanar directament a Duran si es volia fer càrrec de la fundació del Cercle. Va contestar-li que sí. En el manuscrit abans citat, Duran afirma que ell no era la persona més indicada per la seva poca instrucció i representació social, però no pensava en dificultats i estava entusiasmat. Finalment, conta que per fundar l'associació es va reunir a la sagristia de Sant Francesc amb amics seus i amb integrants de l'associació del Cor de Jesús de la qual era membre. Duran recalca que aquell dia “no hi va haver discursos, tot era alegria i entusiasme”⁹⁸.

La fundació del Cercle d'Inca no va ser una tasca fàcil. Com deia el mateix Duran, hi va haver algunes reunions fallides. Hem de tenir en compte que, a finals del s.XIX, a Inca, ja hi havia un conjunt força destacable d'associacions d'assistència mèdica-mutual i culturals ben controlades per les classes dirigents⁹⁹. La fundació d'una entitat com el Cercle no era una necessitat apressant. A més, l'Església havia d'anar en compte a no crear susceptibilitats entre els dirigents d'aquelles entitats ja existents.

La creació del Cercle va coincidir en el temps amb l'aparició de dues associacions de caràcter obrer i esquerrà: El Desarrollo del Arte i La Justicia¹⁰⁰. L'aparició d'aquestes entitats demostrava, per una part, que els treballadors inquers eren capaços d'organitzar-se per fer front a les noves condicions laborals de la indústria inquera i, per

⁹⁸ Arxiu Gabriel Pieras, *Manuscrits de Miquel Duran*.

⁹⁹ Unión Inquense (fundada el 1899), El Centro (fundada a finals del s.XIX), Club Velocipedista (fundada el 1897), La Constancia (fundada el 1886)... Miquel A. Marquès i Miquel Pieras (1994) *Temps lliure i oci a Inca i Alaior. Comparacions de dues societats industrials*, a *1 Jornades d'Estudis Locals*, ed. Ajuntament d'Inca, pp. 130-136

¹⁰⁰ El Desarrollo del Arte es fundà a Inca el 1900 i aglutinava els treballadors de la fusta. De La Justicia hi ha uns estatuts aprovats l'any 1901. Aglutinava els treballadors del sector del calçat i defensava postulats propers a l'anarquisme. Ibid. pp. 134-135.

altra, que s'havia assolit un grau de consciència de classe important. L'Església comprovava que, davant les noves propostes obreres, n'havia d'oferir unes de pròpies, havia de proposar solucions. El Cercle d'obriers catòlics n'era una, d'aquestes solucions.

Pocs mesos després de la fundació del Cercle, es produí a Inca una important vaga. Els fusters demanaven pujades salarials i una reducció de la jornada de treball. Els patrons no cedien davant la pressió dels obrers. El Cercle intentà fer de pont. Els dirigents del Cercle (alguns eren patrons afectats per la vaga) intervingueren per solucionar el conflicte. Però aquestes iniciatives fracassaren i des d'un principi es va comprovar que el Cercle no seria el desitjat punt de trobada entre obrers i patrons.

Passada la vaga, a finals de l'any 1901, el prevere Francesc Rayó encara exhortava les classes dirigents, els industrials i els rics terratinents a donar suport al Cercle davant l'avanç de les entitats socialistes locals i recomanava, de forma paternal, als obrers que s'acostassin a l'entitat per trobar consol a la dura situació en què es trobaven:

“Obrers que m'escoltau: si veniu aquí, y feis lo que vos mana el Cercle, no tengueu por; may vos faltará ni la tranquilidat a la conciencia, ni la pau a la familia, ni'l pa per les vostres necessitats... També recoman aquesta societat a n'els senyors, tant a n'els de la riquesa agrícola, com a n'els de la riquesa industrial. Escoltau lo que vos dich. Dins Inca ja s'es comensada per alguns oficis la lluyta entre el treball y el capital; nos trobam en el principi de les ferestes conseqüencies del socialisme (encara no fa un any que tots els fusters es declararen en folga; s'hi volien declarar mes tart els sabaters d'algunes botigues, y existeix una societat pels treballadors d'aquest ofici regida per un reglament sense mica d'esperit cristià y amb un

sabor vertaderament socialista) y quant no li doneu la vostra protecció, no fareu més que tirar pedres a les teulades de vostres cases, perquè lluny d'aquí els nostres obrers, seguidament vos atropellaran, robant-vos la pau del cor y destruint les vostres propietats mes lligitimament adquirides".¹⁰¹

Però ni els obrers ni els patrons feren possible que el Cercle esdevingués un punt de trobada. Durant el mig segle d'història de l'associació molt pocs industrials (els que teòricament s'havien de comprometre més amb el seu impuls) entraren a formar part del grup de socis protectors. Entre 1900 i 1916, es varen produir 64 altes de socis protectors¹⁰² de les quals només una era d'un propietari de fàbrica (la fàbrica tèxtil de la família Ensenyat). La majoria d'altes de socis protectors corresponien a clergues (31%), seguits per professionals liberals (26%), propietaris de terres (22%), militars (8%), comerciants (4%) i d'altres sectors econòmics (8%). Per tant, entre els socis protectors no hi va haver mai els nous industrials inquers del món de la sabata que durant el primer terç del s.XX foren els més afectats pels conflictes laborals i les vagues.

Ja des dels primers anys, el Cercle d'Inca havia esdevingut, com la majoria de cercles, un centre de reunió per a catòlics amb ofertes d'oci, cultura mallorquina i mutualisme i, per tant, servia de poc a les necessitats de control laboral dels empresaris industrials. Els industrials

¹⁰¹ Aquest text correpon a la conferència que es va impartir la tardor de 1901 i es va reproduir a *El Heraldo de Inca*, 14 desembre 1901.

¹⁰² Número d'altes de socis protectors per anys en el Cercle d'Obrers Catòlics d'Inca (1900-1916):

ANY	ALTES
1900-1903	19
1904-1906	25
1907-1914	12
1915-1916	8

Dades obtingudes a partir dels registres d'alta i baixa dels socis. ACOCI. Llibre de registre de socis.

inquers, segurament, no creien que un cercle d'obriers catòlics fundat i dirigit per un impressor amb idees de caire regionalista fos capaç de beneficiar els seus interessos. Isabel Peñarrubia deixa ben clar que cap destacat industrial mallorquí no es va interessar pel moviment regionalista. Segons Peñarrubia, els industrials illencs estaven força subordinats als grups caciquils que aleshores eren hegemònics. Per això els industrials acceptaven el sistema caciquil i no varen donar mai suport a iniciatives de caire nacionalista¹⁰³. El Cercle d'Inca, impulsor d'iniciatives recristianitzadores i, també, nacionalistes, no havia de ser una excepció.

Així doncs, es pot afirmar que, dins el camp estrictament social i del moviment obrer, el Cercle no va jugar un paper molt destacat. En canvi, no va ser menyspreable la seva tasca culturalitzadora, educativa i mutual entre la classe obrera.

3.4.2.3.- Evolució del Cercle i de l'Harpa d'Inca (1900-1953)

El Cercle quedà oficialment fundat el 20 de maig de 1900. Els seus objectius eren idèntics als de la resta de cercles mallorquins. Duran en va ser el primer president fins a finals de 1901. En un principi, ideològicament i política el Cercle va ser tolerant. Però a partir de les vagues dels fusters de 1901, alguns socis varen ser expulsats per pertànyer a l'associació El Desarrollo del Arte de caràcter socialista. Com hem dit abans, els membres del Cercle havien intentat resoldre el conflicte vaguístic, però no varen aconseguir més que fortes ruptures.

El desembre de 1901, Duran en deixà la presidència i fou elegit dipositari. Durant el bieni 1903-1904, ocupà el càrrec de

¹⁰³ Isabel Peñarrubia i Marquès (1991) *Els partits polítics davant el caciquisme i la qüestió nacional a Mallorca (1917-1923)*, ed. CIM i Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, pàg 455-456.

bibliotecari. En els primers anys de presidència de Duran ja s'iniciaren en el Cercle les primeres funcions teatrals. L'abril de 1901, s'acordà instal·lar un escenari perquè un grup de socis aficionats a les representacions teatrals poguessin fer funcions¹⁰⁴. Tot d'una es feren les primeres representacions. Les obres solien ser de caràcter popular i abundaven les escrites en català.

Durant els més de 50 anys d'història de l'associació, la mà de Duran es va veure sempre en l'organització de vetllades literàries i musicals en motiu de la festa dels patrons del Cercle o d'altres moments rellevants de la vida social i cultural de l'entitat, caracteritzats sempre per un to de marcada mallorquinitat. En aquests actes, Duran tenia la col·laboració d'escriptors amb els quals mantenia una bona relació (Miquel Costa i Llobera, Miquel Ferrà, Bartomeu Ferrà, Andreu Caimari...) Aquests actes tenien una finalitat educativa i religiosa i sovint reunien un bon nombre d'inquers.

De totes formes el Cercle no va assolir mai unes grans xifres d'associats en comparació amb altres associacions inqueres. Entitats com La Constància, que ofería socors mutuels, tenien, a principis de segle uns 600 socis i l'any 1929 s'aproximava als 1200¹⁰⁵. Durant les primeres dècades, les memòries anuals demostren que les xifres oscil·laven entre els dos-cents i tres-cents socis. Els obrers i pagesos formaven el grup de socis més important (20,1% pagesos, 10,9% sabaters, 10,7% fusters, 15,6% altres professions). També hi havia un component de preveres (4,8%), propietaris (5,2%) i professionals liberals (7%)¹⁰⁶. La manca d'un nombre elevat de socis va provocar que l'entitat no gaudís d'un ampli suport econòmic. Així doncs l'associació patia continus problemes financers.

¹⁰⁴ ACOCI. Actes Junta Directiva, abril 1901.

¹⁰⁵ *El Eco de Inca*, 27 gener 1900. *Ca-Nostra*, 1 abril 1929.

¹⁰⁶ Dades elaborades a partir del registre de socis del Cercle d'Inca entre 1900 i 1920.

Els primers 25 anys del Cercle són, amb alguns altibaixos, els de màxima activitat. S'observa clarament que els períodes de més activitat corresponen als de presidència de Miquel Duran¹⁰⁷. Sembla que a finals de la primera dècada del segle, sense Duran a la presidència, l'activitat del Cercle s'havia estancat. A partir d'aquells moments, les reunions de les juntes directives són de simple tràmit i es limiten a l'aprovació d'altres o baixes dels socis o a la revisió dels estats de comptes mensuals. S'havia perdut l'empenta inicial? A finals de 1911, en el setmanari *Ca Nostra* apareix un article sense firmar en el qual es critica la situació de paràlisi dels cercles. Encara que Duran no fos l'autor, la publicació de l'article en un setmanari que ell dirigeix demostra que era conscient que el Cercle d'Inca estava en una situació recessiva i era necessari reorganitzar-lo. L'article diu que les associacions de caire catòlic i social "*han de menester apadassar, si volen tenir tot el caràcter social que avui han d'adquirir i demanen les necessitats de temps i de lloc*". Llavors, afegeix: "*a algun Círcol d'Obrers Catòlics li perjudica els exclusivismes del reglament i de la direcció; és precis un esperit més ample i més ben entès per aprofitar tots els factors que puguem sumar forces*"¹⁰⁸.

Aquella monotonia es va rompre quan Duran arribà a la presidència el desembre de 1915. Ja a la sessió del 23 de gener de 1916 es nota més activitat: s'anomena una comissió de propaganda i cultura i s'aprova la fundació dels Exploradors com a secció dins el Cercle¹⁰⁹; el mes de juliol s'aproven mesures d'estalvi i de contenció del dèficit¹¹⁰. Era necessari controlar les despeses ja que els ingressos no eren molt elevats. El setembre de 1916, després de

¹⁰⁷ Entre 1900 i 1925 Duran va fer-se càrrec de la presidència en tres ocasions: el bienni 1900-1901, el 1916-1917 i el 1920-1921.

¹⁰⁸ *Ca Nostra*, 1 novembre 1911.

¹⁰⁹ La fundació dels Exploradors partia d'una iniciativa de mossèn Miquel Fuster, seguint la línia marcada per Baden Powell i que es considerava un dels mètodes més renovadors i consistents de tots els que aportava l'Escola Nova. Antoni J. Colom (1996) *Inca i la renovació educativa*, a II Jornades d'Estudis Locals, Ed. ajuntament d'Inca.

¹¹⁰ ACOCI. Libro de actas, 21 juliol 1916.

M. Batle de la Ciutat d'Inca

Magnífic senyor:

L'Arpa, orpis organitzat pel Circot
d'Obres Catòliques, reunit en Junta general
en número d'una cinquanta de socis,
orfeonistes i protectors, per a tractar
de la seva constitució definitiva, des-
prés de haver elegida la Junta de
Govern, el primer acord que ha pres
és estat adreçar una afectuosa felici-
tació a V. per les disposicions que ha
donades dirigides a l'extengiment de
l'ensenyament, de la blasfèmia i
i la edultaració dels queviures.

El ^{nostre} ~~un~~ gest patriòtic per favor del
bon parlar i de l'educació no ha
interessat fonamentalment, a nosaltres, que
venim al camp sòl a dignificar la
paraula amb els nostres cants i can-
çons; per això, magnífic senyor, la edu-
cació de l'Arpa és ben cèntrica a la
campanya de cultura i educació que
V. persegueix, i que treballa, sense dubte,
l'aplanar i l'aprovament de tots les
persones ben nascudes.

Inca 22 setembre de 1921

President
Alfons Forns Lluís Albert
Miquel Lluch P^{ro} Comis

REPRODUCCIÓ DE LA CARTA DE PRESENTACIÓ DE L'HARPA
AL BATLE D'INCA

salvar certs impediments posats pel conciliari, Miquel Duran aconseguia que part del local de l'entitat fos cedit al sindicat catòlic La Pau. D'aquesta manera les entitats unificaven alguns serveis i es revitalitzava el Cercle, encara que sempre conservaren la seva independència¹¹¹. Quan ha de deixar el càrrec de president el 1918, Duran presenta una àmplia memòria¹¹² a on afirma que durant els seus dos anys de presidència s'ha produït una “refloreixença”, i una major alegria i expansió dins els salons del Cercle. La memòria destaca que s'han posat en pràctica els mitjans que ja assenyalaven els reglaments per fer obra de cultura i d'educació social. Cita com a actes més importants un concert-homenatge a càrrec d'Antoni Torrandell i un cicle de vuit conferències de caire cultural i nacionalista. Hi participen, entre d'altres, Joan Estelrich, amb una conferència titulada *De l'amor a la Terra*, Antoni Maria Alcover, que parla sobre la llengua catalana, el pare Casselleras, sobre el mètode Montessori o el pare Cerdà. A la memòria, Duran afirma, orgullós, que “a Inca, a pesar de la seva il·lustració no s'havia fet cosa igual... la Veu de Catalunya se'n ocupà amb elogi”.

Durant el bienni 1920-1921, torna ocupar el càrrec de president i s'observa que l'activitat cultural i social del cercle augmenta altra vegada. Durant la seva presidència, el gener de 1921, es va fundar el Sindicat Catòlic Agrícola d'Inca sota la tutela dels dirigents del Cercle¹¹³. Des del principi hi hagué una estreta relació i identificació entre ambdues associacions: compartien local i alguns socis, dirigents del Cercle també ho eren del Sindicat i els trets de l'Agrícola eren parells al del Cercle, és a dir, associació mixta d'obers i patrons, els obrers han de respectar el propietari, no s'ha perjudicar el capital, els patrons es comprometen a no explotar els seus obrers...

¹¹¹ ACOCI. Libro de actas, 13 setembre 1916.

¹¹² ACOCI. Libro de actas, 12 gener 1918.

¹¹³ Màxim Campillo, Manel Santana (1996) *L'associacionisme catòlic a Inca a II Jornades d'Estudis Locals*, ed. Ajuntament d'Inca, pàg. 95.

L'aspecte negatiu d'aquest bienni és el tancament de l'escola. Duran explica, a la memòria del seu mandat, que l'escola nocturna havia deixat de funcionar¹¹⁴. El desembre de 1900¹¹⁵, essent ell president, s'havia decidit posar-la en marxa. El Cercle, des de la seva fundació, havia lluitat per millorar l'educació del obrers i pagesos adults. En un principi, l'escola no tingué molts alumnes, però a partir de 1904 el seu nombre anà creixent i el 1907 s'arribà als 109 alumnes¹¹⁶. El seu tancament es produí per l'escassa assistència d'alumnes i per tal d'evitar el dèficit econòmic que produïa.

Si en l'aspecte cultural el cercle funcionava bé, a principis dels anys 20, la situació econòmica no era tan positiva. En la memòria de presidència¹¹⁷ de 1922 Duran preveu que, en un futur, la situació econòmica encara podria empitjorar. Diu que molts de socis han tornat majors i emmalalteixen freqüentment. Segons Duran, això provocarà importants despeses mèdiques i mutuels a una entitat mancada d'importants ingressos. És en aquests moments quan la vitalitat del cercle comença a declinar.

Duran arribà a la presidència, altra vegada, el 1939. Hi romangué fins el 1947. Llavors, a la situació d'envelliment dels socis s'hi havien d'afegir els canvis legals que imposava el nou règim. Amb l'arribada de l'assegurança social obligatòria, el servei mèdic i mutual de l'associació ja no tenia raó de ser. Els objectius de recristianització no tenien tampoc gaire sentit en plena postguerra. La repressió franquista s'havia encarregat d'eliminar qualsevol iniciativa no confessional. Fins i tot havien sorgit noves entitats, com l'Acció Catòlica, més actives dins el camp religiós. Duran encara va ser el president des del 1950, quan se celebraren les noces d'or, fins que va morir el 1953.

¹¹⁴ ACOCI. Llibre Sessions Generals, gener 1922.

¹¹⁵ ACOCI. Junta Directiva, 23 desembre 1900.

¹¹⁶ ACOCI. Llibre Sessions Generals, 12 gener 1908.

¹¹⁷ ACOCI. Actas generales, gener 1922.

Va ser en el transcurs de la presidència de Miquel Duran, durant el bienni 1920-1921, quan es fundà l'orfeó l'Harpa d'Inca. Era una manera més de revitalitzar el Cercle. El 20 d'abril de 1920 la junta de la societat acordava fundar un orfeó "*per despertar entre el jovent sentiments elevats de l'esperit*"¹¹⁸. La direcció del conjunt va ser oferida, l'any següent, al músic inquer Jaume Albertí. Ràpidament, Duran redactà uns estatuts propis per a la nova entitat filial de la qual ell seria el primer president.

Des d'un principi, l'Harpa d'Inca va posar música a l'ideari de Duran: fe, pàtria i amor. Llorenç Maria Duran afirma que el motiu que tenia el seu pare per fundar una coral era el d'aixecar els humils que l'envoltaven a un nivell espiritual el més alt possible, tan alt, almenys, com el propi o aquell que inconscientment desitjava per ell mateix. L'orfeó fou, també, un mitjà didàctic i de difusió de la literatura.

La primera actuació pública del conjunt coral es va fer el 4 de novembre de 1921 en una de les vetllades que organitzava el seu president en el local del Cercle. Tot seguit, actuaren a l'Ajuntament d'Inca, davant una representació del Consistori que va prometre la seva protecció econòmica a l'orfeó. A partir del 1922 l'activitat va ser constant: concerts en el saló del Cercle, a l'Ajuntament, a gairebé totes les festes i celebracions religioses importants, actuacions a molts de pobles de Mallorca, participació a tota mena d'actes culturals, realització d'excursions i visites culturals. Una de les actuacions més destacables d'aquests primers anys es produí el 1924 quan l'Harpa va participar activament a l'homenatge que es va retre a Ramon Llull a Palma.

El 1926, en plena dictadura de Primo de Rivera, l'orfeó va ser el protagonista d'un important acte de caire regionalista. El sis de

¹¹⁸ Les dades referides a l'Harpa d'Inca estan extrets de l'obra de Llorenç Maria Duran (1995) *Crònica comentada de l'orfeó l'Harpa d'Inca*, ed. Ajuntament d'Inca.

Margarita Clavell

Papeleria y Tipografía Miguel Durán

ESTIMA EL POBLE

✓
Es la primera condició d'estar-hi a gust i fer-li bé. Ama'l, com una continuació de ta família, i com una perllongació de la teva casa. En ell res t'és indiferent. La teva casa congenia amb les cases del carrer; el carrer harmoniza amb el poble. Una casa que s'aixeca, és una família més, que arriba, un nou col·laborador en l'afer comú. Una casa que s'enfonsa, és un antic amic que perds, un braç que plega. Tots sou germans. El teu treball es reforça amb el treball dels altres, i el teu crèdit s'aguanta amb la riquesa dels teus conveïns. Hi ha pobles que es dediquen a l'elaboració d'un sol producte. Aquests pobles són una gran Raó Social, inscrita en el començ del món.—IVON L'ESCOF.

D.

gener de 1926, a l'església de santa Maria la Major es va beneir la senyera de l'Harpa, dissenyada per l'arquitecte Guillem Forteza. El vespre es feu un concert abans del qual es llegiren els discursos adients i Guillem Forteza va pronunciar una conferència sobre estètica. A l'acte hi eren presents les autoritats locals i coneguts personatges del moment com Emili Darder, llavors president de l'Associació per la cultura de Mallorca, Francesc de Sales Aguiló, Bartomeu Forteza o Antoni Pol. Entre 1926 i 1929, Miquel Duran no va presidir l'Harpa. Durant aquells anys la directiva va estar en mans d'alguns socis protectors de grans recursos econòmics.

Però a partir de 1929, Duran va tornar a formar part de la directiva de l'entitat fins a la seva mort el 1953. Durant el període de la segona República, l'orfeó, pel seu caràcter conservador, travessà una època no molt favorable. De totes maneres l'Ajuntament no va retirar l'ajuda econòmica que li oferia i va actuar sempre amb total llibertat. A partir del quinquenni republicà, les activitats de l'Harpa comencen a disminuir, segurament per la manca d'acció continuada del seu director, Jaume Albertí, que ja no vivia a Inca. En aquest període, destaca l'actuació que es feu en el Teatre d'Inca el 1932 per homenatjar el músic Bernat Salas que havia mort feia poc.

Els anys de la Guerra Civil i de la postguerra augmentaren el declivi iniciat feia uns anys. A finals de 1937, l'Ajuntament va retirar l'ajuda econòmica que, des de feia anys, concedia anualment a l'orfeó. No se'n sap el perquè, però el fet es podria relacionar amb l'empresonament de Llorenç Maria Duran, membre actiu de l'orfeó, acusat de conducta irreligiosa i de propaganda esquerrana després de l'aixecament feixista del 1936. En aquells moments es parlava de la desaparició de l'orfeó. L'activitat musical era gairebé inexistent. El desembre de 1945 Duran va proposar, segurament per treure l'Harpa del col·lapse, formar una nova junta encapçalada per elements externs. El 1946 fou elegit president Antoni Autonell i el 1950 ho fou mossèn Jaume Capó, encara que Duran va conservar el càrrec de bibliotecari de l'associació.

3.5.- Cultura i regionalisme

3.5.1.- El pensament regionalista de Miquel Duran

Des de principis del segle XX, s'havia consolidat a Mallorca una consciència nacionalista similar, no en quant a presència ni a implantació dins la societat però sí en quant a plantejaments, a la de Catalunya. Personatges influents dins el món cultural i social illenc formaren part d'aquest moviment. En els primers anys del segle XX, aquest regionalisme va calar profundament dins sectors pròxims a l'Església amb els quals Duran estava molt lligat. Clergues com Antoni Maria Alcover o Miquel Costa i Llobera defensaven clarament els ideals regionalistes i l'ús normal del català en tots els àmbits. Fins i tot, alguns clergues oferiren el seu suport a iniciatives polítiques nacionalistes com L'Espurna. És en aquests anys quan Duran edita i dirigeix els primers setmanaris en català i organitza el certamen literari de 1905. Però la manca d'un suport social ampli i els fets de la Setmana Tràgica de Barcelona varen fer fracassar iniciatives com L'Espurna i que les autoritats eclesiàstiques abandonassin aquelles relacions tan directes amb el regionalisme¹¹⁹.

Superat aquest parèntesi inicial s'arribà a l'any 1917. Aquest fou un moment clau per a la recuperació del moviment nacionalista. Guillem Forteza creava el Centre Regionalista i reapareixia el setmanari polític *La Veu de Mallorca* de les mans de Joan Estelrich. Ambdues entitats influïren força en el tarannà del periodista inquer. Per a Duran aquests anys també són prolífics: organitza les diades de la llengua catalana, publica *La Veu d'Inca* i es converteix en president del Cercle d'Obrers Catòlics per segona vegada.

Tot i que el nacionalisme mallorquí del primer terç de segle

¹¹⁹ Sobre el regionalisme durant els primers anys del segle XX és prou completa la informació de Damià Pons i Pons (1998), *Ideologia i cultura a la Mallorca d'entre els dos segles (1886-1906)*, ed. Lleonard Muntaner, Palma de Mallorca, pp. 126-150.

no aconseguí grans victòries polítiques ni electorals concretes (sovint s'hagué d'aliar amb partits més poderosos per tal d'assolir algunes quotes de poder), des del punt de vista social i cultural, fou molt actiu. Durant aquests anys són incomputables les celebracions d'actes que tenien com a eix central la reivindicació d'una personalitat nacional pròpia: conferències sobre la història de Mallorca, actes en favor de la llengua catalana, festes de caràcter popular i nacionalista, publicació de periòdics i revistes en català... Podríem dir que el nacionalisme d'alguns d'aquells mallorquins de principis de segle era més un sentiment que una idea política defensable des de les institucions públiques. De totes formes no faltaren mai els esforços per concretar aquesta ideologia en moviments polítics i socials.

Ja en aquell període el nacionalisme mallorquí es fragmentava en diversos corrents. Per una part, hi havia un nacionalisme més conservador i, per altra, n'hi havia un de més avançat i progressista. Dins el nacionalisme conservador és on situarem Miquel Duran, compartint unes idees pròximes a les de la Tradició Catalana de Torres i Bages. Molt sovint, aquest nacionalisme estava integrat per intel·lectuals pròxims al corrent literari de l'Escola Mallorquina. Seguint postulats més o manco conservadors, desitjaven unes reformes socials i polítiques que fessin de Mallorca una societat més oberta, parescuda a la catalana, però construïda sobre l'ideal d'una Mallorca que manté les tradicions pageses de la vida rural i que conserva la fe cristiana. Consideraven que la societat mallorquina s'havia d'allunyar de les concepcions centralistes caciquils. Per als regionalistes el caciquisme era un enemic del progrés de l'illa. Aquest mallorquinisme compartia, amb diferents matisacions, un ideal catalanista i plantejava la pluralitat nacional d'Espanya i la igualtat de totes les nacionalitats que l'integren.

Dins aquest corrent nacionalista, s'hi trobava un dels amics de Duran, Miquel Ferrà. Com indica Francesc Lladó, un dels estudiosos de Ferrà, entre els dos escriptors va créixer una profunda

amistat fonamentada per “l’amor a la llengua pàtria i al nacionalisme català i també per l’amor a la poesia catalana”¹²⁰. De totes formes la concepció nacionalista d’ambdós era, en alguns aspectes, diferent. Duran unia a la seva idea nacionalista un fort component religiós i conservador en aspectes socials. En canvi, Ferrà era molt més crític amb la situació social que es vivia a Mallorca i el seu nacionalisme no s’entremesclava tan clarament amb aspectes religiosos. Malgrat aquestes diferències, Duran es va integrar força bé dins el moviment nacionalista mallorquí del primer terç del segle XX.

Sovint els ideòlegs d’aquest moviment eren poc coneguts entre amplis sectors de la població mallorquina. Per donar a conèixer el seu missatge necessitaven de persones que tinguessin un contacte directe i efectiu amb el poble. I Duran era aquesta persona. A partir del Cercle d’Obrers Catòlics, de les associacions en les quals ell era una peça clau, de les seves publicacions periòdiques i de la seva impremta va anar espargint les idees d’aquell moviment. Així doncs, Duran va esdevenir un activista del nacionalisme dins el poble d’Inca i dins un grups socials (obrers, pagesos, clergues, propietaris) en els quals els teòrics del moviment sovint tenien un difícil accés.

En els primers anys del segle XX, a publicacions com *Es Ca d’Inca*, Duran defensava el regionalisme seguint uns raonaments molt senzills, poc elaborats, amb un to molt popular i planer, segurament “après” de la premsa satírica escrita en català de finals del segle XIX. Aquest primer regionalisme de Duran es fonamenta en el simple desig de recuperació i revitalització d’unes expressions concretes de la cultura popular que en aquell moment havien desaparegut feia molt poc temps o ho estaven a punt de fer, en un afany per recobrar el que ell anomenava “els bons costums dels padrins” i en una crítica, sovint exagerada, dels costums moderns

¹²⁰ Francesc Lladó (1996) *Miquel Duran i Miquel Ferrà. Una fecunda relació amistosa*, a II Jornades d’Estudis Locals, ed. Ajuntament d’Inca, pàg. 85.

que ja desplaçaven els qui ell considerava genuinament els tradicionals mallorquins¹²¹.

Però pocs anys després, es pot comprovar que la seva concepció del nacionalisme ha madurat força. El contacte amb membres del món cultural mallorquí, sobretot amb Miquel Ferrà, amb Costa i Llobera i amb Antoni Maria Alcover, feren de Miquel Duran un membre més del moviment nacionalista que encapçalarien personatges com Guillem Forteza o Joan Estelrich. Però per a Duran ésser nacionalista no era només una idea política, era, també, un sentiment, estimar la pàtria, treballar per la cultura, respectar els costums, dignificar la llengua i protegir, sobretot, la religió. Per tant, s'hauria de definir Miquel Duran com un cas paradigmàtic de síntesi entre regionalisme militant i catolicisme social. El març de 1920, després d'ésser elegit regidor de l'Ajuntament d'Inca, donava a conèixer el seu ideari nacionalista a les planes de *Ca Nostra*:

“Som regionalista i heu seré fins a la mort, puis el regionalisme el sentim al cor, no com un partit polític, sino com una escola, com una cosa que forma part essencial del nostre mateix ésser. Regionalisme vol dir estimar la pàtria petita, treballar per la cultura del poble que mos veu néixer i fomentar la riquesa de la comarca. Regionalisme vol dir respectar les costums i tradicions bones dels avis i dignificar la llengua materna i tot el seu bagatge folklòric. Regionalisme vol dir estimar i protegir aquella religió que ha informat i presidit llargues centúries de la vida del poble, dins el seu cosmopolitisme espiritual. Un regionalisme que no estimàs la religió de la pàtria no seria integral.”

¹²¹ Per tant, a la ciutat d'Inca, es pot afirmar rotundament que les manifestacions culturals tradicionals mallorquines heretades del món rural i artesà ja estaven reculant a principis del segle XX en front d'una cultura més moderna i urbana que s'introduïa al mateix temps que s'iniciava el procés d'industrialització. Així doncs, a Inca, el boom turístic dels anys 60 no va fer més que accelerar un procés que feia més de mig segle que s'havia iniciat.

També, és un nacionalisme militant i conseqüent, actiu, que de les paraules passa als fets. Com hem dit, l'any 1920 va ser elegit regidor a l'Ajuntament d'Inca gràcies a una coalició de mauristes, conservadors i liberals independents i durant la seva presència a l'Ajuntament intentà aplicar la seva ideologia dins la vida municipal. Tot i que durant alguns moments va simpatitzar amb polítics del maurisme, Duran considerava que el model polític centralista estava esgotat. Amb motiu de la festa de la bandera mallorquina de 1923, des del balcó de l'ajuntament, aconsellava al poble: *"no esqueixem aquesta bandera amb les nostres divisions polítiques i socials per seguir els homes del centralisme. Amb sentit moral, Mallorca ha de ser dels mallorquins"*¹²². El model que considerava més vàlid era el que s'estava imposant, en aquells anys, a Catalunya. Segons Duran, era necessari que els mallorquins imitassin la manera de fer política de Catalunya i afirmava: *"cal formar la joventut amb els mateixos estimulants dels deures socials que la Lliga ha emprat. Això és: una gran cultura, un gran amor a la Religió i a la nostra terra, a la nostra llengua i tradicions, a les nostres costums i a les coses belles nostres; amb una paraula, fer homes d'un regionalisme integral"*¹²³. Tota la seva vida Duran va creure que Catalunya representava l'ideal cultural i polític que s'havia d'assolir a la seva ciutat. No és estrany doncs que moltes de les iniciatives culturals que portava a terme tenguessin el seu origen en manifestacions similars a les de terres catalanes.

Fins el 1923, la defensa del regionalisme, de la llengua catalana i del model polític català fou una constant a les pàgines de la seva premsa. A partir del cop d'estat de Primo de Rivera, Duran opta per un relatiu silenci que es romp en comptades ocasions. Els articles de caire nacionalista que fins llavors publicava són substituïts per altres textos menys comprometedors. Així i tot, l'abril de 1926 publica a *Ca Nostra* un article de marcat to nacionalista i, el mateix any, organitza una festa per beneir la senyera de l'orfeó l'Harpa d'Inca

¹²² *Ca Nostra*, 18 agost 1923.

¹²³ *Ibid.*, 19 maig 1923.

que havia dissenyat l'arquitecte Guillem Forteza, a la qual hi foren presents Emili Darder, amb a qui tenia una bona amistat, i Francesc de Sales Aguiló. A l'acte, segons conten les cròniques, s'hi produïren manifestacions i discursos d'un clar caràcter nacionalista¹²⁴.

El 1930 Duran entrà a formar part del Centre Autonomista de Mallorca, pròxim al regionalisme conservador, no obstant el periodista inquer feia menys d'un any que havia tancat definitivament les seves publicacions periòdiques en català. Des de llavors l'activitat nacionalista a la ciutat d'Inca disminuï. El regionalisme que ell defensava, fonamentat en un profund catolicisme i en l'exaltació d'una Mallorca rural que estava a punt de desaparèixer, ja no tenia tanta d'influència dins la nova societat inquera i mallorquina de la dècada dels 30. Durant els anys de la II República, el programa conservador i regionalista que defensava Duran estava massa allunyat de les noves tendències polítiques. A més, Duran no se sentí gaire còmode amb el nou règim republicà, segurament, pel seu caràcter anticlerical. No obstant això, va conservar velles amistats amb destacats republicans com Emili Darder, Francesc de Sales Aguiló i assistia a tots els actes de l'Ajuntament republicà d'Inca si hi estava convidat¹²⁵.

El seu fill conta que, el 18 de juliol, Duran es trobà amb uns joves "*de comunió diària*" que sortien al carrer amb pistola. El seu espant el dugué ingènuament a recriminar-los. Aquella escena era l'inici d'una fortíssima repressió contra col·legues, coneguts, amics i parents seus. No sabem com va reaccionar Duran quan va saber que Emili Darder, company seu a l'Associació per la cultura de Mallorca i amb qui havia mantingut molt bones relacions, havia estat afusellat. Però és fàcil imaginar la perplexitat i el desconcert que li hagué de produir aquella mort i la de molts d'altres mallorquins i

¹²⁴ *Ca Nostra*, des del número 144 al 149 corresponents als mesos de gener i febrer de 1926.

¹²⁵ *Vegeu Comentari Biogràfic...* pàg. 31.

inquers. Després de la Guerra Civil, Duran no fou molestat malgrat els ideals nacionalistes i la proximitat amb el catalanisme que sempre havia mantingut. Ja era un home major. Tot el seu món cultural i social (la premsa en català, el Cercle d'Obrers Catòlics, l'Harpa d'Inca...) havia desaparegut o sofria greus crisis. Als ulls dels nous governants no devia suposar cap "problema".

3.5.2.- Algunes iniciatives culturals i polítiques

Miquel Duran, influenciat pel regionalisme i per un profund desig de millora personal i social, va portar a terme tota una sèrie d'iniciatives culturals i polítiques de gran importància a Inca i a la resta de Mallorca. Tot i que en apartats anteriors ja hem parlat d'algunes activitats culturals que s'havien realitzat en el Cercle d'Obrers Catòlics i de les seves iniciatives socials i periodístiques, som conscients que aquestes iniciatives per esser enteses s'han de completar amb les de caràcter cultural i polític que tot seguit analitzarem.

De les dades que aportam en aquest apartat no es pot deduir amb exactitud de quina forma la ideologia regionalista que seguia Duran va arribar a ser coneguda pel poble inquer. Només coneixem uns fets, unes iniciatives. Tal volta, en moments puntuals, el sentiment nacionalista que transmetia Duran va connectar amb alguns sectors de la societat inquera, sobretot amb els qui ell tenia una relació més directa: socis de l'Harpa, del Cercle d'Obrers Catòlics (menestrals, clergues, propietaris de terres, camperols), socis del sindicat obrer La Pau i membres d'entitats religioses a les quals ell participa (terciaris i Congregació Mariana). Però en una societat analfabeta la seva ideologia nacionalista, expressada mitjançant publicacions periòdiques, era difícil que es popularitzàs. A més Duran sempre es va queixar del fet que la seva labor social i cultural l'havia de realitzar sense cap mena d'ajuda. A finals dels anys 20, ja major i amb les forces molt justes, les activitats culturals

i polítiques de caire nacionalista que ell organitzava es reduïren considerablement. Després del 1936, tot va acabar.

Els fets que li van ocórrer cap a 1947, després de la Guerra Civil, són significatius de l'oblit en què es trobava Duran¹²⁶. Aquell any, Duran tenia la intenció d'organitzar un homenatge a Miquel Costa i Llobera en el Cercle d'Obrers Catòlics. Per obtenir recursos econòmics va fer participacions de loteria que ell mateix venia. Duran conta que fent un gran esforç, tenia més de vuitanta anys, va recórrer els carrers d'Inca. En va vendre molt poca, de loteria. Va tocar a portes de persones que creia que li donarien suport, però s'endugué moltes decepcions, fins i tot, desaires. L'homenatge a Costa no es va realitzar. Duran tenia por que els seus amics d'Inca no li oferissin la col·laboració que necessitava i que l'homenatge fos un rotund fracàs. Finalment, la junta del Cercle el va obligar a entregar els beneficis, pesseta per pesseta, que Duran havia obtingut de la venda de loteria.

3.5.2.1.- La promoció de la llengua catalana: el Certamen de 1905, les diades de la Llengua i altres iniciatives

La defensa i la promoció de la llengua catalana eren elements bàsics de la ideologia regionalista de Duran. Creia que la llengua de Mallorca era un dels pilars sobre els quals s'havia de construir socialment el país. Durant trenta anys, va publicar periòdics escrits en català i va ser el promotor d'unes iniciatives molt concretes que tenien com a objectius conscienciar els ciutadans que el català podia ser una llengua d'ús corrent i servir de contrapès a la imposició del castellà per part del govern estatal. A principis de segle, el procés de castellanització de la societat mallorquina avançava considerablement.

¹²⁶ Les dades que s'ofereixen sobre aquest fet estan extretes d'una memòria que presentà Duran al president del Cercle el maig de 1948. Arxiu Gabriel Pieras, *Manuscrits de Miquel Duran (Liquidación del ejercicio de los años 1946 y 1947)*.

LIBRAMIENTO

Ayuntamiento constitucional de Gua

Presupuesto de 1906

Capítulo 11

Artículo 1º

El Alcalde 1.º, Ordenador de pagos del Presupuesto de este Ayuntamiento,
al Depositario de los fondos del mismo:

Sírvase V. satisfacer de los fondos que obran en su poder la cantidad de

Documentos
que acompañan á este

[illegible]

Se retendrá V. los impuestos á favor del Estado, según resulta de la liquidación consignada al pié.

Y en virtud de este libramiento, del cual se ha de tomar razón por la Contaduría de este Ayuntamiento y con el **Recibi** del interesado, será abonada a V. en cuenta la expresada cantidad.

En Tuca a 1° de Enero de 1906
El Alcalde,

El Alcalde

TOMÉ RAZÓN:

El Secretario-Contador

Danning & Strong

LIQUIDACIÓN		Proveas	Cas
Importe íntegro		120	0
Idem del (1) p 8			
Recargo transitorio: (2) 120 p 8 so-		120	
bre el p 8 de pagos			
Líquido abonable		98	00

Sentado en la Contaduría en su cuenta respectiva, (4)

Sentado en la Depositaria, (5)

Exhibió cédula personal de _____ clase n.º _____ expedida en _____ d. de _____ de 1 _____

- (1) 1, 6, 12 ó 16 por 100 según corresponda. (Art. 3.º, tarifa 1.ª, n.º 6.º de la Ley de 27 Marzo de 1900 y art. 6.º de la de 31 de dicho mes y año.)
 (2) 20 por 100 si es sobre el p.º por 100 de pagos. (Ley de 31 de Marzo de 1900, art. 6.º.)
 (3) Sello móvil de 10 ct. desde 10/01 p.º; 5 ct. desde 10/01 p.º; 5 ct. desde 10/01 p.º; 1000 y, y de 50 ct. desde 1000/01 p.º en adelante. (Ley del 25 de Enero de 26 Marzo 1900, art. 34.)
 (4) y 5) Estamparán sus rubricas los empleados de Contaduría y Depositaria encargados de llevar los libros de las citadas dependencias.

REPRODUCCIÓ DEL "LIBRAMIENTO" DELS PREMIS
DEL CERTAMEN LITERARI

Els principals mitjans de comunicació i les classes dirigents utilitzaven, sovint, el castellà. A més, els governs estatals legislaven en contra del català l'ús del qual quedava reduït a l'àmbit familiar. Dins aquest ambient gens favorable a la lluita a favor del català, Miquel Duran organitzà un certamen literari el 1905, diverses diades de la Llengua i esdevingué membre d'entitats com l'Associació per la cultura de Mallorca o Nostra Parla.

El Certamen Literari de 1905

Damià Pons i Pons¹²⁷ assenyala que a principis de segle, entre 1903 i 1905, se celebraren quatre certàmens literaris que esdevingueren actes públics d'afirmació lingüística catalana, cultural i regionalista. El darrer es va celebrar a Inca i Duran en va ser el principal promotor. L'Ajuntament d'Inca, governat pel conservador Domingo Alzina, també es va involucrar amb el Certamen i en va assumir l'organització. A principis de setembre, es va editar el programa i es publicà als diaris provincials. La comissió organitzadora estava integrada pel batle d'Inca, pel prevere Francesc Rayó, per l'advocat Pere Josep Serra i per Duran. El jurat estava format per Pere Josep Serra, el canonge Miquel Garau, Costa i Llobera, Rosselló de Son Forteza i Francesc de Paula Massanet. El Certamen oferia premis per a obres de caire literari, tant en prosa com en poesia, per a monografies de caire històric i per a estudis d'àmbit econòmic, social o cultural. Als diversos epistolars de Costa, s'hi poden observar nombroses notícies sobre el Certamen que mostren l'interès del poeta pollencí per assegurar una participació nombrosa i digna a l'esdeveniment. També Miquel Ferrà va donar a conèixer les bases del Certamen en els ambients culturals i literaris del Principat.

¹²⁷ La informació sobre aquest certamen s'ha obtingut a partir dels estudis de Damià Pons i Pons (1998) *Ideologia i cultura a la Mallorca d'entre els dos segles (1886-1905) El grup regeneracionista de l'Almudaina*, ed. Lleonard Muntaner, Palma de Mallorca, pp. 163-193; Damià Pons i Pons (1994) *El certamen literari d'Inca de l'any 1905*, a *I Jornades d'Estudis Locals*, ed. Ajuntament d'Inca, pp. 213-223.

El Certamen fou un èxit. Es presentaren, com a mínim, setanta-dos treballs. Entre els premiats destaquen Josep Carner, Maria Antònia Salvà, J.M. Tous i Maroto, Llorenç Riber i el mateix Miquel Duran. La concessió dels premis es va fer el 26 de novembre en els locals de la Fonda Espanya. Hi eren presents les autoritats locals, alguns membres del jurat i diversos premiats. L'acte finalitzà amb el discurs de Joan Rosselló de Son Forteza. Del certamen que organitzà Miquel Duran, Damià Pons en fa les següents observacions:

a) El fet de la celebració a Inca d'un certamen d'aquestes característiques indica que el recobriment cultural ja havia transcendit geogràficament el clos de Palma. Als voltants de l'any 1900 Manacor i Sóller ja s'havien incorporat al moviment cultural regionalista. Inca s'hi va afegir de manera més pública i solemne amb aquest Certamen, encara que amb anterioritat les publicacions periòdiques de M. Duran ja hi mantenien una connexió. b) El Certamen va ser fruit de la iniciativa d'un nucli local que responia a l'ideari del catolicisme regionalista... D'aquesta síntesi entre regionalisme i catolicisme, Miquel Duran en podria ser l'exemple emblemàtic. c) El Certamen va representar una passa més en la consolidació d'una nova generació de poetes: els de la primera generació de la mal anomenada Escola Mallorquina¹²⁸.

Les Diades de la llengua i altres iniciatives

La tasca de normalització del català (Duran l'anomenava de "dignificació") no va quedar circumscrita a aquell Certamen. A partir del 1907, Duran va iniciar una lenta, però constant lluita a favor del català amb la publicació *Ca Nostra*. Setmana rere setmana, hi anava incloent comentaris i articles que tractaven sobre la necessitat de treballar per la normalització de la llengua catalana.

¹²⁸ Damià Pons i Pons (1998), pp. 192-193.

Els fets que animaren Duran a organitzar una diada de la llengua catalana a principis de 1916 es remunten a uns mesos abans. Tot va començar el mes de novembre de 1915 quan el diputat conservador Antonio Royo va formular una pregunta al govern de Dato sobre la pràctica de la Diputació de Barcelona de redactar en català els expedients administratius de caràcter oficial. En el discurs de Royo s'hi mesclaren atacs contra Catalunya i el nacionalisme català. Aquests fets molestaren els sectors nacionalistes del Principat i provocaren una allau de comunicats, conferències i mítings.

No és estrany, doncs, que Duran, molt sensibilitzat amb el tema de la llengua, decidís organitzar una diada per la llengua catalana a Inca, similar a la que s'havia de celebrar a la ciutat de Barcelona i demanàs suport, en forma de firmes, a un manifest en el qual s'exigia que el català tingués els mateixos drets que el castellà¹²⁹.

La primera diada, la de 1916, es va celebrar l'u de gener en els locals del Cercle d'Obrers Catòlics. Tingué certa ressonància a Inca i entre alguns seguidors de la causa regionalista a Mallorca. La crònica periodística de la Diada¹³⁰ diu que aquell acte es realitzava per tal de desagreguar la llengua catalana dels atacs fets pel diputat Royo. L'assistència a l'acte sembla que va ser massiva i el nombrós públic aplaudia contínuament les intervencions dels oradors: Andreu Caimari, Josep Aguiló i Lluís Estelrich. Aquestes manifestacions de suport popular, segons Duran, demostraven que el regionalisme podia engrescar el poble d'Inca.

Després de l'èxit de la primera diada, Duran decideix organitzar-ne una altra dia u de gener l'any següent. En aquesta ocasió, aconsegueix reunir els més destacats membres del regionalisme mallorquí i omplir un auditori, el Teatre d'Inca, amb

¹²⁹ *La Veu d'Inca*, 1 gener 1916.

¹³⁰ *Ibid.*, 8 gener 1916.

més de mil persones. Duran tingué el suport de l'elit cultural illenca. Participaren activament a la Diada mossèn Antoni Maria Alcover, Miquel Ferrà, Joan Alcover, Bartomeu Ferrà, Joan Estelrich, Joan Rosselló de son Forteza i Guillem Colom. En el transcurs de l'acte es cantaren cançons populars mallorquines i catalanes, es llegiren poemes i treballs sobre la llengua catalana i s'exposaren els drets dels catalanoparlants. L'èxit de la Diada va fer pensar als seus organitzadors en una revifalla del moviment regionalista. A la crònica periodística dels actes¹³¹, Duran parla d'una nova generació de joves que ha participat a la Diada i que poden fer reflorir el regionalisme mallorquí. Per la seva part, Joan Estelrich considera la diada d'Inca com un punt d'inflexió dins el regionalisme mallorquí i recorda que, a partir de 1917, aquest moviment ha entrat dins una fase positiva i optimista:

“Amb bons auguris començarem l'any. El dia primer de gener, al bell mig de l'illa, ens aplegarem els mallorquins per honorar i exaltar la nostra llengua catalana. Presidia el batlle d'Inca; més de dues mil persones ompliren el teatre principal de la vila mercantil i inquieta; hi havien anat Mn. Antoni-Maria Alcover, En Joan Alcover, En Joan Rosselló, En Bartomeu Ferrà, En Miquel Ferrà, En Miquel Fortesa, En Guillem Colom. L'abnegat Miquel Duran, director de <<La Veu d'Inca>> i organitzador de la Diada, ens hi esperava amb sos col·laboradors constants: Mossèn Josep Aguiló, N'Andreu Caimari, En Jaume Estrany, En Pere Riber. La festa resultà popular i entusiasta fora mida. Les ovacions sovintejaren i tots les acceptàrem com a bell senyal d'any nou, com a promesa inequívoca de novells triomfs. Per primera vegada

¹³¹ *Ibid.*, 6 gener 1917.

potser es veien aplegats elements nacionalistes de la capital, d'Alaró, de Campanet, de Sóller, de Llucmajor i d'altres pobles. Després d'una partida d'anys d'inèrcia o de lluita isolada, s'iniciava amb data fixa, la del dia de cap d'any, una acció col·lectiva. Els mòbils d'aqueixa acció ja no podien ésser més nobles, ni més conhortadors els primers resultats que n'obteníem. Verament, aquest any de 1917 que acabem de passar té una significació especials dins la crònica de la gestació del nacionalisme mallorquí".¹³²

Amb tot aquest bagatge a favor de la llengua catalana es comprèn fàcilment que el 1918 Duran formàs part de la recentment creada secció mallorquina de Nostra Parla. L'entitat naixia amb l'objectiu de treballar a favor de la llengua catalana. El 1918 l'entitat va organitzar a Mallorca una important Diada de la Llengua Catalana. Però l'any següent, el 1919, sembla que l'activitat de Nostra Parla havia disminuït. Des de *L'Ignorancia*, editada llavors per Duran, es demanava una activació de l'entitat. Duran exigia que s'organitzàs, amb la solemnitat que es mereixia, la Diada de la Llengua Catalana i afirmava que estava disposat a prendre la iniciativa i a organitzar-la ell:

"Enguany no porem manco d'estar contrariats al veure que res s'és organitzat. La fredor i la inactivitat és lo que predomina a la Secció Mallorquina de Nostra Parla. Aquesta entitat és la que hauria de treballar més per despertar la devoció als mallorquins envers nostre llenguatge, i hauria d'ésser la primera que anàs al cap-de-vant del moviment de reivindicació de la llengua mallorquina"¹³³

¹³² Joan Estelrich (1918) *Crònica política i cultural de l'any 1917 a Anuari de Catalunya 1917, crònica de Mallorca*. Reproduït per Gregori Mir (1990) *El Mallorquinisme polític (1840-1936)*, ed. Moll, Mallorca, volum I, pp. 341-353.

¹³³ *L'Ignorancia*, 9 gener 1919.

VIVA † JESÚS

EJERCICIO DEVOTO

PARA HACER

La Hora Santa

CON APROBACIÓN ECLESIASTICA

INCA DE MALLORCA
Imp. y Librería "La Bona Causa.,

1909

L'HORA SANTA DE 1909

ESTATUTS DE LA
PROPAGADORA BALEAR
DE 1925

ESTATUTOS

DE

La Propagadora Balear

DE

ALUMBRADO

INCA

Establecimiento Tipográfico de M. Durán
1925.

Duran també va ser un dels protagonistes de la creació de l'Associació per la cultura de Mallorca. El 20 de febrer de 1923 Duran firmava el seu manifest¹³⁴ de constitució. Duran va participar-hi activament i fou aquí on, segurament, degué iniciar la seva amistat amb Emili Darder i altres republicans. Recità alguns dels seus poemes a les sessions de lectura que se celebraven regularment en aquesta entitat i el juliol de 1923 organitzà una multitudinària festa de la bandera mallorquina a Inca amb la col·laboració de l'Associació.

3.5.2.2.- La impremta i la llibreria

L'any 1904 Duran havia inaugurat una llibreria i pocs anys després, l'any 1907, una impremta al carrer Mallorca. De l'ofici gairebé no en sabia res, però sí que tenia molts de projectes i ganes de fer feina. A la llibreria, s'hi podia adquirir tota casta de material d'oficina, material escolar, estampes i objectes de regal. Estava especialitzada en llibres de temàtica religiosa i nacionalista alguns dels quals també ell imprimia. També s'hi podien trobar obres en català, sobretot d'autors mallorquins. Podem conèixer els llibres que s'hi venien gràcies als anuncis publicitaris apareguts a les publicacions periodístiques de Duran. Així sabem que s'hi venien llibres en català d'autors clàssics i contemporanis, però també d'autors de vàlua universal. S'anuncien, per exemple, **La Eneida** traduïda per Llorenç Ribet, **Una cançó nadalenca** de Dickens traduïda per Josep Carner, les obres de Salgari, de Twain, d'Edgar A. Poe o de Molière. També, s'hi venien diccionaris de tota mena, obres musicals, llibres de tecnologia i manuals jurídics, fins i tot llibres de temàtica esportiva com el **Reglamento internacional de Foot-Ball**.

¹³⁴ El manifest apareix publicat de forma completa a *Ca Nostra*, 5 maig 1923.

REGLAMENTO
DE LA
CASA DE SOCORRO
Y CUNA
DE LA CIUDAD DE INCA.

1927
IMPRENTA DE MIGUEL DURAN
INCA — MALLORCA

REGLAMENT DE LA CASA
DE SOCORRO DE 1927

LA TEMPORADA EN VERS

DESCRIPCIÓ
— DE —
TEMPORADA EN VERS
1744 - 1750

1935
Impremta i Llibreria
de MIQUEL DURAN SEURINA
Murta 7 i 9 - Inca

En els primers números de la segona època de *Ca Nostra*, a principis de 1919, hi apareixen anuncis de Mallorca Editorial. Era una nova empresa fundada per Duran, sembla que amb la col·laboració de l'inspector d'educació de la comarca Joan Capó¹³⁵, amb l'objectiu de publicar obres destinades a les escoles. El dipòsit de l'editorial estava situat al carrer Murta d'Inca, seu de l'impremta de Duran, des d'on es gestionaven les comandes. També es venien obres de l'editorial escolar a altres llibreries de Mallorca. Per exemple, a finals de 1919, llibreries de Palma, Sòller i Llucmajor servien obres de l'editorial¹³⁶. A principis de 1919, Mallorca Editorial ja havia publicat **Flors de Mallorca**, una antologia de poetes mallorquins per esser llegida i recitada pels alumnes i, a principis de 1920, **Història de Mallorca** de Joan Capó amb dibuixos de Pere Barceló¹³⁷ i Miquel Riera. Successivament, s'anaren publicant nombrosos llibres escolars: **Alma del mundo**, **Ejercicios de diccionario**, **Diario de clase**, **El dibujo en la escuela**, **El tiempo y el trabajo**, **Apuntes de Geografía**, **Nueva Cartilla**, **Las claras y virtuosas mujeres** (de Joan Capó), **Cuaderno de rotación**, **Rosas Castellanas...** Després de la Guerra Civil, la iniciativa de l'editorial escolar va continuar i part dels llibres de text i material escolar que utilitzaven els alumnes inquers havien estat impresos en els obradors Duran.

Després de la guerra, va ser Llorenç Maria Duran qui va reactivar la impremta familiar ja que havia quedat sense feina

¹³⁵ L'inspector Joan Capó compartia idees regionalistes amb Duran i la creença que era necessari millorar el sistema educatiu a l'illa i, més en concret, a Inca. Capó col·laborà a les publicacions de Miquel Duran i portà endavant algunes iniciatives educatives quan Duran fou regidor a l'Ajuntament d'Inca. Sobre Joan Capó vegeu: Antoni J. Colom (1994), *Joan Capó, un home, un temps*, Ed. UIB i Ajuntament de Felenitx, Palma de Mallorca; Antoni J. Colom (1996), *Inca i la renovació educativa*, a *II Jornades d'Estudis Locals*, Ed. Ajuntament d'Inca.

¹³⁶ En concret eren la llibreria escola de la plaça de Cort i can Fondevila a Palma, La Sinceridad a Sòller i can Roca a Llucmajor. *Ca Nostra*, juliol-setembre 1919.

¹³⁷ Era professor de dibuix de l'Escola Normal de Magisteri. Era proper a les idees regionalistes com altres membres de l'Escola molt conscienciats en quant a l'ensenyament del català. Vegeu Isabel Peñarrubia i Marquès (1991) *Els partits polítics davant el caciquisme i la qüestió nacional a Mallorca (1917-1923)*, ed. CIM i Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, pàg 260.

REGLAMENTO

—DE—

LA MILICIA ANGELICA DE
SANTO TOMAS DE AQUINO

DE INCA

Imprenta de Ca-Nostra

INCA—1931

ESTATUTS DE LA MILÍCIA
ANGÉLICA DE 1931

REPRODUCCIÓ DEL PROGRAMA
DE L'HOMENATGE A
BERNAT SALAS

HOMENATGE

A LA VENERABLE MEMÒRIA

DE MOSSÈN

BERNAT SALAS SEGUÍ

COMPOSITOR MALLORQUÍ

I EMINENT ORGANISTA

A TRES CATEDRALS

ESPANYOLES

Acte celebrat a sa Ciutat na-
diva als 14 dies de Juny de
l'any del Senyor 1932, i or-
ganitzat per L'Harpa d'Inca

després de la repressió postbèl·lica. L'any 1942, als obradors de la impremta Duran, s'hi començaren a imprimir quaderns d'exercicis d'aritmètica i problemes matemàtics sota el títol de **Dos + Uno**. La col·lecció tingué un èxit espectacular. L'any 1944 Llorenç Maria publicà una enciclopèdia escolar, **Ingreso**, que ajudava a la preparació de l'examen d'ingrés al batxillerat. El llibre va aconseguir unes quotes de venda espectaculars¹³⁸.

Però la impremta de Duran no es limità a la temàtica escolar. També va estampar llibres d'importants autors mallorquins de principis de segle. Sobre aquestes edicions d'autors mallorquins se'n tenen poques notícies ja que la majoria de llibres, pel seu reduït tiratge, són difícilment localitzables. Sabem, per exemple, que el 1914 Duran va imprimir **In hoc signo vinces** d'Andreu Caimari i que el 1929 Duran estava treballant en l'edició d'un llibre de Bartomeu Ferrà, amb pròleg de Joan Pons, per encàrrec del seu fill, Miquel Ferrà¹³⁹. Gràcies a les dades que aporta *Ca Nostra* sabem que de la impremta de Duran també sortiren obres en català d'un marcat caràcter popular. Durant dècades va imprimir plaguets i cartells de reducció de quilos a arroves i unces i de quilos a lliures, així com també calendaris mensuals amb gravats del rei Jaume el Conqueridor. També es varen obrar a la seva impremta tota mena de treballs propis d'una d'impremta: invitacions, llibres d'administració, estampes, recordatoris, diplomes, memorials, propaganda, reglaments i

¹³⁸ D'aquesta enciclopèdia se'n vengueren més de 300.000 exemplars i dels quadernets **Dos + Uno**, més de dos milions.

Per a més informació sobre l'activitat impressora de Llorenç Maria Duran consultau Fernández Bennassar (1985) **Llorenç Maria Duran (Inca, 1903)**, ed. Institut de Ciències de l'Educació de la UIB, Palma de Mallorca, pp. 28-30

¹³⁹ Cartes datades a Barcelona el 16 de gener de 1929, el 28 de febrer de 1929 i el 12 de juny de 1929. Miquel Ferrà (1997) **Cartes a Joan Pons i Marquès (1915-1947)**, edició a cura d'Isabel Grasià i Zapata, ed. Curial Edicions Catalanes.

RECORDANÇA

A SANTA MARIA LA MAJOR

TITULAR DE LA PARROQUIA
DE LA CIUTAT D'INCA

ESTAMPA
d'En Miquel Durán Seurina
INCA - 1921

REPRODUCCIÓ DEL LLIBRE
RECORDANÇA A
SANTA MARIA LA MAJOR

IN HOC SIGNUM VINCES
D'ANDREU CAIMARI

Andreu Caimari Noguera

In hoc signo vinces

LEMA: *Christus vincit,
regnat, imperat.*

POEMET CONSTANTINÀ
premiat en el XV Certamen
Científic-Literari del Seminari
Conciliar de Sant Pere, de
Palma de Mallorca, celebrat el
dia 6 de novembre de 1915.

INCA. — ESTAMPA DE CA-ROSTRA
1914

petits opuscles de temàtica variada redactats en català per ell mateix o per altres autors mallorquins¹⁴⁰.

La impremta de Miquel Duran va editar molts de goigs de sants en català. Sovint també ell era l'encarregat d'escriure els goigs. Duran era soci de l'activa associació catalana d'Amics dels Goigs. Aquests goigs de la impremta Duran reproduïen antics exemplars que conservaven les característiques tipogràfiques antigues i passaven a formar part de les col·leccions dels socis dels Amics del Goig.

3.5.2.3.- La biblioteca circulant

L'octubre de 1919 Duran publicava a *Ca Nostra* un ampli editorial en el qual defensava la necessitat de crear una biblioteca circulant. Explicava que la mateixa redacció del setmanari es posava al capdavant de la iniciativa. Duran pensava que aquesta biblioteca esdevindria el contrapès a la distribució de llibres poc adients a la moral catòlica que eren distribuïts per Inca a partir d'altres biblioteques circulants i, a la vegada, creia que suposaria una millora de la cultura dels ciutadans:

“(és necessari) arrancar de les mans de la nostra joventut el llibre dolent, oferint-li al mateix temps llibres de afinitat educativa, formadora del caràter i

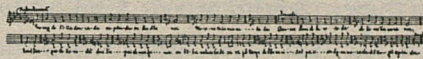
¹⁴⁰ Coneixem l'existència, per exemple, del *Ejercicio devoto para hacer la Hora Santa* (1909), *Mètode per fer lo exercissi mensual de les Filles de la Puríssima* (1915), *Novena a honra de la mare de Déu de Lluch* (1916), *Mes de Maria Casolà* (M. Duran 1917), *Impressions sobre na Margalida de Costitx* (M. Duran 1919), *Als gloriosos patrons de la ciutat d'Inca Sant Abdon i Senén martirs de Jesucrist* (M. Duran 1918), *Aplec.Himnes i poesies del Puig d'Inca, del Santuari de Santa Magdalena i de la Creu de la Minyó* (DD.AA. 1916), *Recordatori. Pelegrinació mallorquina a Lourdes* (Salvador Sanxo), *Recordança a Santa Maria la Major* (DD.AA.), *El Rnd. P. Fra Rafel Serra. Observant de la Mallorca (1536-1620)* (Andreu Caimari), *Any franciscà. Cinc diumenges en obsequi del seràfic Pare Sant Frnacesc* (1925), *El Jubileu de la Porcíncula* (1925), *Novenari a nostro P. San Francesc* (1925), *Breu mes de Maria* (1933), *A la mare de Déu de Lluch, en el cinquantenari de la seva coronació, 1934* (1936), *Homenatge a Mossèn Bernat Salas Seguí. Músic de nostra terra* (DD.AA. 1936), *Les coranta avemaries*.

Referències obtingudes en els anuncis publicitaris a la premsa de Duran i a Josep Massot i Muntaner (1977) *Església i societat a la Mallorca del segle XX*, ed. Curial, Barcelona, pàg 345.

GOIGS DE SANTA
EXCELSA TITULAR
PARROQUIAL

MARIA LA MAJOR
DE LA ESGLESIA
D'INCA

En mig de l'illa daurada
resplandint en lluc d'honor.
Moreneta immaculada
l'heu-nost llum de la ronda
de la vostra memòria.

Quan l'espigol Triumf
dona l'espai a la vostra femsava
l'heu-nost munt en la deïvata
pel temps de l'humilitat;
per que diges morada
del Ullgiti Espiador.

Quan pareix que al firmament
no hi cab ja cap més estrella
s'hi bada la meravella
de vostre sant interment
Concebedora immaculada
ja nasqueren la Major.

Amb Josep, el sant Fuster,
sota la mà petra vènia
plena de glòria divina
canta l'afel·li minage
i vos dona l'embaixada
de conèixer el Creador.

Ei, qui tan bella vos feu
naix de Vos, Verge Maria.
ja l'Ullgiti cada dia
vos dirà Mare de Déu.
Pau en Vos i'a humanada
l'alta essència del Senyor.

Vostre fill en creu clavat,
entre sangües d'aigua.

v) Oro pro nobis, Santa Dei Genitrix.

nos detals, com manda pla,
"a vostra Materitat;
"a, com l'heu exercitada
sobre els fills de vostra amor!

Pojada en el cel sou Vos
amb l'humil i con temore
—que la terra pecadora
—no és digna de honor-vos-
i a l'Empiri coronada
pel Pare, el fill i l'Amor.

Gran basílica ha atascat
Roma, ja fets cristians;
són lloc i forma glòria
el cel amb nous ha traçat.
"Cana d'or" anomenada
Santa Maria Major.

Demolida aquí la fe
primaria temple va bastir:
Madona Santa Maria
d'Ima, n'era honor, i mercé.
Pel Pare sou proclamada
Santa Maria Major.

Cada dia més actiu
el foc sagrat de la raça,
al nou temple dava traça
que gentilment preadís
amb nova imatge simbada
de glòria i de formosor.

Del nou tron que heu escallit
sou més Reina d'alta terra
i sobri gerol esqerra

v) Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

OREMUS: Concede nos famulas tuas, quodsumus Domine Deus, perpetua mentis et corporis sanitas pro-
dare; et gloriosus iudex Marius semper Virginis intercessionem, a praesentis libertatis tristitia, et aeternae per-
fuit laetitia. Per ceterum Christum Dominum nostrum. Amen.

Lletre de M. Duran. Música de Rosend Massagué. — Amb l'Orquestra eclesialística — Obertura de Co-Nièstra. — N.º 2. — Any 1903

Devant l'Imatge.

Lletre de MIQUEL DURAN.

Música de ROSEND J. MASSAGUÉ.

Solemne

de criteri... (a Inca) és freqüent la circulació de llibres pornogràfics i herètics... molts d'aquests llibres es llegeixen de contrabàndol"¹⁴¹.

Eren uns moments, l'any 1919, en els quals Duran estava convençut que els problemes socials de la classe obrera se solucionarien amb mesures educatives. Una biblioteca com la que ell fundava havia de ser una peça més del seu projecte recristianitzador. Així s'allunyaria els joves inquers d'idees contràries a les del catolicisme d'aquella època. En el discurs d'inauguració de la biblioteca, Duran assegurava que *"el jove fluixet en matèries religioses no té defenses contra les doctrines i idees disolvents que troba en el trescament del món"*¹⁴². Hem de remarcar que la creació d'aquesta iniciativa coincideix amb una data crucial a Inca: l'any 1919. Feia pocs mesos que la ciutat havia estat testimoni d'importants moviments socials. Una biblioteca circulant podria ser, segons Duran, una peça més per reconduir la situació social.

El sistema de funcionament de la biblioteca era similar al que havia implantat el periòdic *Llevant* d'Artà. Sabem que el director d'aquesta publicació havia fet arribar a Duran els seus estatuts i reglaments. En els primers moments, els fons estaven formats per uns 150 llibres que havia adquirit Duran. Gràcies a les donacions del batle, Pere Ferrer, i a les de diversos clergues, se superaren els dos-cents volums¹⁴³.

Per donar més publicitat i projecció a la biblioteca la seva inauguració es va produir en el decurs de la festa anual de la Congregació Mariana. Era una manera més de fer extensiva a una gran massa social de joves una iniciativa educativa. En el parlament

¹⁴¹ *Ca Nostra*, octubre 1919.

¹⁴² *Ibid.*, desembre 1919.

¹⁴³ *Ibid.*, 17 abril 1926.

inaugural, Duran parla de la necessitat de promocionar la lectura entre els joves catòlics com a mitjà per superar un cristianisme doctrinari i poc compromès socialment:

“Al jove que li ha tocat viure en el segle vint, no ha d’aconortar-se en sabre les oracions de la doctrina cristiana. Necessita fer-se en obres que li donin una fe robusta i racional, com són els follets de l’Apostolat de la Premsa, la Propaganda del Dr. Salvà i Salvany... Les persones intruïdes o capacitades haurien de llegir obres capdals, com “El Cristianisme i els temps presents” de Mons. Bougaud, “Els orígens del Cristianisme” de Mons. Le Camus, o les “Conferències de l’Advent” del pare Casanovas escrites en català”.¹⁴⁴

L’abril de 1926, Duran fa memòria dels set anys de funcionament de la biblioteca circulat. Reconeix que no ha crescut molt, que té pocs volums i que aquests fets han dificultat la seva expansió entre els joves inquirs. Per enèsima vegada es lamenta de la poca atenció i ajuda que ha rebut per dur endavant una labor educativa i social i es mostra disposat a cedir el fons a l’entitat o persona que se’n vulgui fer càrrec¹⁴⁵.

3.5.2.4.- Duran, polític.

Des de principis de segle, Duran havia participat en el moviment regionalista mitjançant diverses iniciatives: publicava periòdics en català, organitzava activitats culturals d’un marcat to reivindicatiu (conferències, diades de la llengua...) i des de 1917 era membre del Centre Regionalista. Però no havia format mai part del govern

¹⁴⁴ *Ibid.*, desembre 1919.

¹⁴⁵ *Ibid.*, 17 abril 1926.

d'institucions públiques defensant la seva ideologia. Duran sempre afirmava, amb diferents matisacions, que el seu nacionalisme no era polític, era més bé un "*sentiment*". Quins fets varen provocar, doncs, que Duran es presentàs a unes eleccions municipals l'any 1920? En primer lloc, en aquells moments, el regionalisme, havia assolit algunes quotes de poder a institucions públiques mallorquines. A l'Ajuntament de Palma, hi havia un batle liberal-regionalista i s'havien creat associacions de caire polític amb l'objectiu de consolidar el regionalisme dins les institucions.

En segon lloc, a partir de 1919, es produïren, a Inca, una sèrie de fets que degueren motivar Duran a presentar-se en una candidatura electoral. Com ja hem indicat, a principis del 1919, es va viure una tensa situació social i política. La imatge dels antics dirigents polítics locals estava molt deteriorada. Però el 15 de març de 1919, després del saqueig del mercat, s'havia elegit com a batle a Pere Ferrer¹⁴⁶, tinent coronel retirat, independent, pròxim a les postures anticaciquils del Fomento del Civismo. Era el tercer batle en dos anys. Pere Ferrer afirmava que no pertanyia a cap partit polític ni a cap tendència¹⁴⁷. Les seves primeres actuacions donen a entendre que volia restablir l'ordre després de les revoltes i vagues i portar una política diferent a la dels cacics. A les cròniques del setmanari *Ca Nostra*, Duran el felicita per les actuacions que porta a terme: fer pagar els tributs endarrerits, perseguir els jocs prohibits, i establir mesures de millora de l'educació. A partir de 1919, amb la col·laboració de l'inspector d'educació Joan Capó, l'Ajuntament, presidit pel batle Pere Ferrer, començà a implantar una política educativa pròpia i a reforçar el paper social de l'escola: s'instauraren premis per valor de 500 pessetes per als alumnes més brillants de les escoles primàries, es pagaren beques a nins pobres, es publicaren bans per recordar l'obligatorietat de l'educació...¹⁴⁸

¹⁴⁶ Havia participat de forma activa en el míting del Fomento del Civismo contra el caciquisme que s'havia organitzat a Inca el 9 de març de 1919. *Ca Nostra*, març 1919.

¹⁴⁷ *Ca Nostra*, març 1919.

¹⁴⁸ Antoni J. Colom (1996) *Inca i la renovació educativa...*

FOTOGRAFIA DE DURAN AMB ELS EMPLEATS DE LA IMPREMTA

En tercer lloc, a finals de juny de 1919 el centre conservador i maurista d'Inca es dissolia¹⁴⁹ i a les sessions plenàries de l'Ajuntament no hi assistia gairebé cap regidor. El batle, a vegades, es trobava tot sol. Davant aquesta situació Duran afirmava que la política local necessitava reformar, que era necessari que s'incorporàs gent que no hagués estat en contacte amb la política: *"no és ve que tot això necessita renovar i que entrin els independents, els agraris, els que no saben on cau la política?"*¹⁵⁰

Amb totes aquestes premisses és fàcil deduir que Duran s'animà a presentar-se dins una candidatura municipal encapçalada pel batle Pere Ferrer a principis de 1920. Per una part, tenim un context illenc en el qual el regionalisme està ocupant alguns sectors de poder polític; per altra part, des de 1919, el govern municipal està dirigit per un batle que impulsa iniciatives polítiques i educatives que Duran aplaudeix. Finalment, la situació política local, segons Duran, necessita la presència d'idees renovadores.

La candidatura del periodista inquer estava formada per inquers pròxims a ideologies conservadores. Dels cinc membres, n'hi havia tres que eren socis del Cercle d'Obrers Catòlics (Llorenç Nicolau, Joan Buades i Miquel Duran), els altres dos es consideraven liberals independents (Gabriel Armengol Villalonga i Pere Ferrer Alzina). L'altra candidatura que es presentava a les eleccions municipals era la liberal. La integraven alguns membres provinents del socialisme local i estava encapçalada pel diputat provincial Domingo Alzina i per Pau Morey¹⁵¹.

Les eleccions de dia 8 de febrer donaren el triomf a la coalició conservadora. Però, immediatament, Miquel Duran va confirmar la seva independència dins la coalició, quan recordà que ell era, abans

¹⁴⁹ *Ca Nostra*, maig-juny 1919.

¹⁵⁰ *Ibid.*

¹⁵¹ Aquestes dades sobre les eleccions s'han obtingut a *Ca Nostra*, febrer 1920.

que res, regionalista. Duran no volia ser considerat un polític conservador més. En aquell moment, es va autodefinir com “*un d'aquests homos (nous) que no estan maleats per la política i que venim en tot l'entusiasme d'un novensà i en la bona fe d'un patriota sencer*”¹⁵². El periodista inquer no volia sentir-se absorbit pel grup conservador de la mateixa manera que, a finals de 1919, membres influents del Centre Regionalista havien passat a formar part del partit liberal conduït per Joan March.

Poc després d'haver estat elegit regidor, el maig de 1920, Duran, juntament amb altres persones pròximes a l'Escola Mallorquina i al regionalisme catòlic, creaven un nou centre cultural i patriòtic: Ca Nostra. Aquesta iniciativa coincideix amb la integració d'alguns destacats regionalistes mallorquins al partit liberal de March. El centre sorgia de la reunificació de tres entitats ja existents: la Societat Artística Mallorquina, la revista *L'Ignorancia* i d'alguns socis del Centre Regionalista. Era una entitat propera a l'ideal de la Lliga Catalana i fugia del mallorquinisme localista. L'entitat volia esdevenir el centre de reunió de tots els mallorquinistes. Ca Nostra volia ser una iniciativa per reconduir el nacionalisme mallorquí després de la desfeta del Centre Regionalista¹⁵³. Segurament, el 1923, amb la creació de l'Associació per la cultura de Mallorca, degué deixar de funcionar.

Com a regidor, les iniciatives municipals més importants que va dur endavant se centraren en el món de l'educació i la cultura. Ja a la sessió del 13 de maig de 1920 Duran presentava un projecte de construcció d'una escola graduada. Considerava que l'antiga escola del carrer Dureta no reunia les condicions necessàries. Proposava demanar una subvenció al govern de Madrid, redactar immediatament el projecte i que l'Ajuntament fes un préstec a

¹⁵² *Ca Nostra*, març 1920.

¹⁵³ Per a més informació sobre aquesta entitat vegeu: Isabel Peñarrubia (1991) *Els partits polítics davant el caciquisme...*, pp. 487-489

tornar a raó de 1.500 pessetes l'any¹⁵⁴. No en tenim constància, però la seva idea degué anar madurant dins el Consistori. El mes de febrer de 1922 Duran va tornar a fer una proposta al ple de l'Ajuntament. Proposava que, mentre es decidia la construcció del nou edifici, l'Ajuntament hauria de sol·licitar al govern que enviàs nou professorat a Inca i que, de moment, s'havia d'habilitar l'edifici del Pes del Bessó. Les discussions per aquest tema foren llargues en el ple i al final no es va decidir portar endavant cap iniciativa. Davant la parlització del projecte en el ple, el batle va decidir reunir les persones més influents de la ciutat per tractar de fer un emprèstit per construir l'escola graduada. D'aquella reunió va sorgir una junta que havia d'estudiar les diferents opcions¹⁵⁵. A principis de 1923, Duran afirmava que l'Ajuntament ja havia acordat demanar al govern estatal una subvenció per a la construcció de les escoles i comentava que l'Ajuntament hauria de crear i atorgar un títol oficial de Primer Ensenyament per tal de motivar els pares i els alumnes a continuar amb els seus estudis¹⁵⁶. En aquells moments, Duran feia balanç de la seva activitat al capdavant de la comissió d'educació i considerava que havia estat força positiva: les escoles públiques havien passat de tenir uns 200 alumnes el 1921 a tenir-ne més de 500 a principis de 1923¹⁵⁷.

A part de les gestions per aconseguir unes escoles més dignes que no arribaren mai mentre ell fou regidor¹⁵⁸, Duran va portar endavant altres iniciatives dins el camp de l'educació. Pel novembre de 1921 l'Ajuntament va llogar una finca per convertir-la en camp d'experimentació agrícola per a escolars¹⁵⁹. També, destaca el

¹⁵⁴ *Ca Nostra*, juny 1920.

¹⁵⁵ *Ibid.*, febrer 1922.

¹⁵⁶ *Ibid.*, febrer 1923.

¹⁵⁷ *Ibid.*

¹⁵⁸ Va ser el 1926, a través d'unes gestions de l'inspector Joan Capó, gran amic de Duran, que s'aconseguí per a Inca una escola graduada de sis aules, quatre dedicades als nins i dues per a nines. Inca fou un dels primers pobles que, gràcies al pla d'escoles ideat per Capó, va tenir graduat el seu ensenyament públic. Antoni J. Colom (1996) *Inca i la renovació educativa...*

¹⁵⁹ *Ca Nostra*, novembre 1921.

míting en favor de l'ensenyament de l'octubre de 1921 en el Teatre d'Inca. Duran, el batle, l'inspector d'educació Joan Capó i altres mestres de la comarca (Arnau Mir, Pere Fornés i Manuel Caballer) feren sentits discursos a favor de la instrucció, de la necessitat d'educar pel futur i contra l'analfabetisme¹⁶⁰. Durant les festes patronals de 1922 organitzà, com a regidor, una important festa escolar. Hi participaren tots els mestres d'Inca i més d'un milenar d'alumnes que desfilaren per la ciutat i acabaren el passeig a la Plaça de Toros. Allà, hi cantaren l' *Himne mallorquí per a les escoles* de Maria Antònia Salvà i hi realitzaren exercicis gimnàstics. Els alumnes més aplicats reberen regals de mans del batle¹⁶¹.

Moltes iniciatives que Duran va portar a terme en el món de l'educació comptaven amb l'ajuda de Joan Capó. Ambdós compartien curolles literàries i culturals. Col·laboraren perquè es fes realitat la publicació d'una història d'Inca adreçada als infants: **Inca de Mallorca i ses glòries contades an els infants**. Aquest llibre es regalà a tots els participants que assitiren a la festa escolar del juliol de 1923, el mateix dia que es col·locava, per primera vegada, la bandera de Mallorca en el balcó de l'Ajuntament. Aquest petit volum explicava als alumnes inquers els fets històrics més destacables, la vida dels personatges més influents i la descripció dels edificis més importants de la ciutat. Així s'aconseguia que els alumnes rebessin una educació més realista, més centrada en l'ambient cultural pròxim al nin. Gràcies a l'amistat de Joan Capó i Miquel Duran, Inca esdevenia punt de trobada de molts mestres mallorquins i catalans. Per exemple, l'estiu de 1922 Duran rebia, a l'estació d'Inca, 60 mestres i mestresses de l'Escola d'Estiu de Catalunya acompanyat de l'inspector Joan Capó i d'Alexandre Galí, membre de la Mancomunitat de Catalunya¹⁶².

¹⁶⁰ *Ibid.*, octubre 1921.

¹⁶¹ *Ibid.*, juliol 1922.

¹⁶² *Ibid.*, gener 1923.

Dins el món de les festes populars també es va notar la presència de Duran a l'Ajuntament. A les festes patronals de 1922 s'hi veu una altra mena d'organització i semblen ser més participatives. Entre les novetats del programa d'actes destaquen: el descobriment de plaques dels carrers dedicats al bisque inquer Llompart i a l'industrial Antoni Fluxà, un partit de futbol, dos concerts de banda i un festival escolar. Duran creu que han estat unes festes més regionalistes:

*“hi ha que fer notar que la nostra gent, sense donar-se'n compte es movia per un esperit patriòtic, i digam-ho amb una alta paraula, de regionalisme... Aquest noble sentiment feu callar les diferències polítiques tan exaltades mig any enrera”*¹⁶³.

Però la iniciativa més rellevant de caire regionalista que va portar a terme Duran foren els actes que organitzà amb motiu de l'hissament de la bandera mallorquina en el balcó de la casa consistorial el juliol de 1923. Tot i que era un acte simbòlic, la iniciativa es va envoltar d'una sèrie d'actes que reuniren una gran part de la població d'Inca. Posar la bandera en el balcó de la casa de la vila partia d'una proposta de M. Marquès de Sòller. Marquès, en un carta adreçada a tots els municipis de Mallorca, afirmava que la bandera mallorquina era l' *“emblema de tot allò que és genuïnament nostre, tradició, llengua, lleis, prerrogatives, costums i de tot el nostre esser”*¹⁶⁴. A la sessió plenària de gener de 1923, Duran va proposar que la bandera de Mallorca onejàs els mateixos dies que l'espanyola en el balcó de la sala; es faria per primer cop amb motiu de les festes patronals del mes de juliol.

¹⁶³ *Ibid.*, juliol 1922.

¹⁶⁴ *Ca Nostra*, agost-gener 1923. Abans d'Inca, els ajuntaments de Sòller i de Palma havien reconegut oficialment la bandera mallorquina.

Duran creia que aquella podria ser la millor ocasió per acostar el seu ideal regionalista al poble d'Inca. Així va ser. Presideren l'acte, celebrat el 31 de juliol, Pau Morey, batle d'Inca; Bartomeu Oliver, en representació de l'Associació per la cultura de Mallorca; Antoni Quintana, en representació del batle de Palma; Joan Capó, Joan Marquès, Ramon Morey, Bartomeu Oliver de Binissalem, Antoni Salleres, Andreu Bordoy, Mn. Josep Aguiló i Miquel Duran. En els discursos que feren el pedagog Bartomeu Oliver, Antoni Quintana, Pau Morey i Miquel Duran després d'hissar la bandera s'hi reflecteixen els trets més característics d'aquell regionalisme que creia que l'essència de Mallorca es trobava en les tradicions de la pagesia. Miquel Duran digué:

*“Poble d'Inca: en aquest dia de glòria facem una gran promesa, la d'esser mallorquins en totes les nostres coses: en la nostra fe, en les nostres costums i en totes les nostres obres. Facem una gran promesa, la de no renegar de la mallorquinidat de nostres pares, que saberen constituir un poble de tradicions, aixecar per la Religió esbeltes esglèsies, donar caràcter típic als nostres cellers, i encara queden restes de nostres cases senyoriales pageses”*¹⁶⁵.

Quan sembla que les iniciatives, les obres i les idees de Duran estan en el moment de màxima esplendor (acaba de publicar el seu primer llibre de poemes, l'ideal regionalista es fa realitat a Inca, el setmanari *Ca Nostra* funciona amb regularitat, és membre destacat de l'Associació per la cultura de Mallorca...) es produeix el cop d'estat de Primo de Rivera i s'inicia un període de retrocés del regionalisme i de les manifestacions culturals mallorquines a la ciutat. A principis d'octubre del 1923, es constitueix un nou consistori a Inca seguint les

¹⁶⁵ *Ca Nostra*, 18 agost 1923.

pautes que marcava el govern de Primo de Rivera. Tot i que alguns regidors continuen en el seu lloc, Duran és separat de tots els seus càrrecs i abandona la política definitivament. El seu marcat nacionalisme no afavoria gens la seva integració dins el nou sistema. En canvi, membres destacats del Cercle d'Obrers Catòlics com Jaume Estrany, a les hores el seu president, i d'altres entitats de caràcter catòlic foren designats com a regidors del nou Ajuntament. No serà fins el 1930 quan Duran es reintegrarà dins la política activa formant part del Centre Autonomista d'Ignasi Forteza, encara que, des del cop d'estat del 1923, no va tornar mai a ocupar un càrrec dins les institucions públiques. Amb Duran fora de la política local, desapareixen totes les iniciatives de caire nacionalista a l'Ajuntament.

Com hem dit en el capítol dedicat al pensament regionalista, Duran no va simpatitzar gaire amb el règim republicà, segurament pel caràcter laic i anticlerical de la República. Però el cop d'estat del 18 de juliol de 1936 no li va aportar tampoc cap mena de satisfacció. El seu fill, Llorenç Maria, fou empresonat a finals d'aquell juliol¹⁶⁶. Des de sempre, havia seguit les petjades del seu pare dins el món cultural i educatiu. Havia guanyat oposicions i ocupà una plaça de mestre a Talltendre, un poble de la Cerdanya el 1925. Fou destinat a l'escola pública de Sencelles el 1929. Allà dugué a terme una destacable tasca educativa. Començada la Guerra Civil, fou acusat absurdament d'haver potejat un sancrist i va ser empresonat en el vaixell Jaume I i a Can Mir. Llavors, fou conduït al camp de concentració de can Farineta a ses Salines. Va ser alliberat l'estiu de 1937, però li varen ser retirats els seus drets de mestre fins el 1958. Després de la guerra, per guanyar-se la vida, treballà a la impremta familiar i els franciscans d'Inca el contractaren com a professor. Durant aquests anys, com hem dit abans, va redactar i imprimir multitud de llibres de text i obres pedagògiques que assoliren un gran èxit.

¹⁶⁶ La biografia de Llorenç Maria Duran entre la dècada dels 30 i dels 40 ha estat estudiada per Josep Massot i Muntaner (1990) *Els escriptors i la Guerra Civil a les Illes Balears*, ed. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, pp. 397-415.

MIQUEL DURAN

FLORS DE ROELLA

APLEC DE POESIES

INCA — MCMXXII

REPRODUCCIÓ DE LA PORTADA DE FLORS DE ROELLA

Totes aquestes tribulacions degueren afectar amargament Miquel Duran. El seu món cultural s'enfonsava. Durant l'estiu de 1936, molts dels firmants del famós *Manifest*, ell n'era un, estaven empresonats; el fill i amics seus, com Emili Darder, podien ser executats en qualsevol moment. A Inca, a partir del juliol del 1936, les noves autoritats castellanitzaven els rètols dels carrers i cremaven llibres de la biblioteca, sobretot els escrits en català¹⁶⁷... Des de llavors, el silenci polític i cultural de Duran fou absolut.

3.6.- El poeta.

3.6.1.- Miquel Duran i l'Escola Mallorquina

L'obra poètica de Duran s'ha d'adscriure a aquell corrent literari que es va iniciar a Mallorca a principis de segle XX, que tenia com a màxims exponents a Costa i Alcover, que estava integrat pels escriptors que editaven la revista *Mitjorn* o que integraven *La Nostra Terra* i que els historiadors de la literatura han anomenat, no sense intensos debats intel·lectuals, Escola Mallorquina¹⁶⁸. Els integrants d'aquest corrent també han estat definits com a noucentistes i se'ls

¹⁶⁷ Ibid. p. 410.

L'escriptor Miquel Gayà el 1938 feia el servei militar a Inca i en el seu llibre *Històries i Memòries* conta una anècdota referida a la biblioteca local:

"Vaig demanar a la bibliotecària el poema "Mireia" de Mistral, traduït per Maria Antònia Salvà. No sé si la bibliotecària -una senyora de mitja edat, molt viva- es va esgarriar en veure un soldat que li demanava aquest llibre, o potser no es va fiar de mi, o sí, finalment, em revelava una crua veritat. Em digué:

- "Mireia"? Sí, el teníem, però l'hem cremat.

Amb cara d'esglai li vaig replicar:

- L'heu cremat?

I ella, un poc secament:

- Sí. O l'hem cremat o l'hem esqueixat: és igual..."

¹⁶⁸ En relació a l'Escola Mallorquina vegeu Gregori Mir (1974) *Sobre el concepte d'Escola Mallorquina. Notes sobre ideologia i cultura*, a *Randa*, n.1, ed. Curial, Barcelona; Damià Ferrà-Ponç (1980) *Joan Rosselló de Son Fortesa: versos i traduccions*, a *Randa*, n. 10, ed. Curial, Barcelona; els articles publicats pel mateix Damià Ferrà-Ponç en els números 2, 3, 4, 5 i 7 de *Randa*; Damià Pons (1979) *Nacionalisme, acció cultural i producció literària a Mallorca entre el 1917 i la Segona República*, a *Randa*, n. 9, ed. Curial, Barcelona.

ha atribuït un ideari polític i social clarament antiurbà i ruralitzant, en contraposició amb el moviment modernista ideològicament urbà. No és estrany, doncs, que escriptors de l'Escola Mallorquina, com és el cas de Miquel Ferrà o de Miquel Duran, siguin membres destacats del regionalisme mallorquí i que el regionalisme s'entremescli amb l'ideal poètic noucentista.

Què va impulsar Duran a integrar-se dins aquell corrent literari de principis de segle? En primer lloc, hem de dir que les seves primeres lectures poètiques començaren a les versificacions de caràcter popular de *L'Ignorancia*. Però des de ben jove, havia estat un lector constant de Costa i s'havia atrevit a redactar algunes composicions poètiques imitant-ne l'estil. Sembla que Duran, amb la lectura de Costa, degué descobrir un món poètic completament nou que el marcà per a la resta de la seva vida. Com molts d'autors de l'Escola Mallorquina, Duran se sentí sempre un deixeble de Costa, molt per davall del mestre. L'auto minusvaloració de Duran tenia una base real. El poeta inquer no havia tingut mai uns estudis acadèmics que li proporcionassin fonaments tècnics sobre els quals desenvolupar la labor poètica. Duran era un autodidacte. Tot allò que sabia ho havia après pel seu propi compte, després d'un esforç incommensurable. La seva obra poètica, per tant, ha de ser analitzada tenint en compte aquests aspectes limitadors.

En segon lloc, hem de parlar de l'estreta relació entre l'Escola Mallorquina i el regionalisme. Els noucentistes mallorquins magnificaven el paper social i cultural que, segons ells, havia de tenir el món rural i pagès dins la societat mallorquina. Creien que ciutats com Palma, paralizades pel provincianisme, no podien representar el vertader esperit mallorquí i que seria la pagesia, fidel a la tradició i a la llengua, la que assumiria un paper destacat dins la nova societat mallorquina. D'aquí parteix l'estreta relació que varen mantenir els dirigents i membres del nacionalisme conservador i els poetes de l'Escola Mallorquina. No és estrany que

Duran, sempre alineat amb postures que defensaven el respecte a la tradició, als costums pagesos i a la família, simpatitzà, des d'un principi, amb escriptors de l'Escola Mallorquina i n'arribà a ser un dels seus poetes menors.

En tercer lloc, hem de citar la influència que va exercir Miquel Ferrà, un dels ideòlegs de l'Escola, sobre l'obra literària de Duran. Ferrà va prologar l'únic llibre de poemes de Duran, **Flors de Roella**, i en feu una àmplia difusió a tots els cercles literaris de les Illes i de Catalunya. Sovint, Ferrà aconsellava Duran i l'animava a continuar treballant la poesia i a lluitar a favor de la llengua de Mallorca:

“és llàstima que vos, qui teniu grans qualitats, no vos doneu mes al estudi dels poetes, per que arribarieu a escriure coses molt belles”.

“Cada dia m'admira més la vostra constanci. Gracies a vos, el mallorquí s'es fet habitual entre certs elements piatosos”¹⁶⁹.

Finalment, s'ha d'esmentar el mestratge de Costa a la poesia de Duran. Com hem assenyalat a anteriors paràgrafs, amb 19 anys, el jove Duran llegeix un recull de poemes de Costa i en queda meravellat. Poc temps després, Duran s'atreveix a visitar el “mestre” a Formentor per mostrar-li els seus primers intents poètics¹⁷⁰ escrits imitant Costa. Era l'inici d'una bona relació. Quan el poeta pollencí venia a predicar a Inca, sembla que ho feia sovint, s'hostatjava a can Amer. Allà, participava a unes tertúlies literàries durant les quals Duran llegia els seus poemes. Costa va introduir a Duran a les tertúlies que se celebraven a Palma i el promocionava dins el món literari, enviant als jocs florals algun dels poemes del jove poeta

¹⁶⁹ Cartes de Miquel Ferrà a Miquel Duran, 27-gener-1912 i 31-julio-1912, aparegudes a Francesc Lladó (1996) *Miquel Duran i Miquel Ferrà. Una fecunda relació amistosa*, a *II Jornades d'Estudis Locals*, ed. Ajuntament d'Inca, pàg. 75 i 76.

¹⁷⁰ Duran conta la seva relació d'amistat amb Costa a *Ca Nostra*, 20 octubre 1923.

inquer. A diverses biografies de Duran es conta una anècdota, no sabem si certa o no, referida als elogis de Costa sobre l'obra de Duran. L'anècdota explica que en una de les tertúlies literàries que se celebraven a Inca Duran llegí una de les seves poesies, *La Brodadora*. Quan va acabar la lectura, Costa posà la mà damunt l'espatlla de Duran i li digué amb to solemne: "*avui et proclam poeta*". La relació entre ambdós poetes es va mantenir constant. Duran rebia un rere l'altre tots els llibres que Costa publicava. Duran, que es devia mantenir com el deixeble distant que no gosa molestar el mestre, li corresponia, per exemple, nomenant-lo soci d'honor del Cercle d'Obrers Catòlics o membre del jurat del Certamen Literari de 1905 i dedicant-li poemes d'agraïment.

3.6.2.- L'obra poètica. Recull de crítica

Per analitzar i valorar l'obra poètica de Duran hem manllevat les paraules dels crítics i historiadors de la seva trajectòria literària. Hem recollit les paraules de diversos autors¹⁷¹ que ens expliquen, sobretot, els trets del seu únic llibre de poesia: **Flors de Roella**. Sabem que l'obra poètica de Duran no es redueix a aquest llibre. Però la qualitat poètica i literària de la resta de composicions molt sovint no és comparable a la perfecció que trobam a **Flors de Roella**.

Pròleg a Flors de Roella¹⁷²

Anys enrere la jovenalla entusiasta provà d'encendre algun cop damunt els puigs més alts de Mallorca les fogueres simbòliques de Sant Joan. La flama s'abrandà tot d'una i es vegé resplandir d'enfora. Després s'apagava altra vegada.

¹⁷¹ Alguns textos, els més antics, presentaven una ortografia no adequada a l'actual i l'hem normalitzada.

¹⁷² Aquest pròleg apareix a la primera edició de **Flors de Roella**, l'any 1922, i va ser escrit per Miquel Ferra.

Encendre una foguera és cosa joiosa i fàcil . No ho és tant conservar un caliu durant anys i anys. Per això ha d'agrar l'autèntica Mallorca, la que vol un petit lloc en el món de l'esperit, als qui no el deixen apagar. I gosaria dir que cap d'ells l'han guardat més gelosa i constantment i humil que l'autor d'aquest llibre.

En el carrer de la Murta de l'agrícola ciutat d'Inca, que vetlen enmig del pla el puig de Santa Magdalena i els molins de Sant Jeroni de cara a les muntanyes de Lluc, hi ha la petita impremta i llibreria d'En Duran. D'allà, com abans del seu modest taller de fusteria, han sortit la meitat dels intents de remallorquinització de la nostra ruralia, la meitat de les fulles impreses en la nostra llengua, tan senzilles com volgueu -que no sempre els mèrits han igualat el diseg- però que es vénen succeint des que jo tenc record, invariablement inspirades per l'amor al poble natal, el culte a la tradició cristiana de Mallorca i una devoció fraterna i generosa a Catalunya, que comparteix la integritat de sos ideals.

Ara ja no cal dir que és un poeta l'home que així en té l'ànima, imantada des de la seva primera joventut per l'encant sugestiu de la nostra renaixença literària. Allunyat per l'ofici i per la materialitat de la distància de tot medi intel·lectual, isolat dins el mateix poble d'Inca -on, això sí, s'ha ben conquistat el dret d'intervenció, que exerceix enlairadament, en la vida ciutadana- En Miquel Duran deu a son instint segur i delicat tota la seva formació literària.

Així com el seu bon sentit, fill d'una sana pagesia, el portà a modelar son criteri social en les ensenyances del Bisbe de Vic i de n'Enric Prat de la Riba, d'entranyable memòria l'un i l'altre, aquell instint literari el feu enamorar primerencament de l'obra d'En Costa, la influència del qual i d'En Verdaguer donen encuny a més d'una de les posies d'aquest llibre, i el feu sensible per graus a totes les clàssiques perfeccions de la nostra escola, a l'alta espiritualitat d'En Maragall i fins als bells preciosismes d'En Carner i sos deixebles.

Però d'això darrer, poc n'hi trobareu, o gens, dins aquest llibre. L'autor té cosa més bé de glosador mallorquí ben raçat i autèntic en qui, per obra de l'estre poètic i d'un sobri refinament, s'eleven, com en la cançó popular, a veritables gràcies literàries l'enginy feliç i la gentilesa espontània, i fins tal qual mot no prou nostrat, del llenguatge del poble. Sembla a voltes anar de la mà amb Na Maria Antònia, amb una ànima de bon feligrès de la parròquia que hi projecta l'ombra del campanar, revelada per aquella com ningú poèticament.

L'expressió s'afina encara en els versos d'En Duran quan els temes, sovint d'un bell lirisme religiós, esdevenen més íntims i subjectius, arribant a atènyer els d'inspiració amorosa una veritat de sentiment corprenedora i els dedicats a l'Esposa morta, esperit gentilíssim qui fou la seva musa, una noblesa espiritual i una dignitat de forma petrarquesques.

Hi ha en aquest recull composicions de desigual valor, com a fruit que són de molt diferents èpoques i reveladores de tot un procés espiritual i literari. Però des de les primeres, escrites encara amb mà ingènua i insegura, glosant tòpics delicats, fins aquestes veritables obres mestres del sentiment que fan recordar les més sinceres de la nostra literatura, en totes se revela l'artista instintiu que dèiem, fidel senzillament al seu propi medi, que amb prou feines surt foravila per trobar la substància poètica i l'expressió adequada de sos temes enlairats o casolans; el poeta legítim que, cercant la inspiració en la religió llegat dels pares i en els atzars modestes de sa pròpia vida, n'ateny la plenitud en el mateix punt de la plenitud humana.

Assaonades pel dolor, entorn dels fills i de les dues esposes que en fan una, se són obertes dins una llar estimada les flors més belles de poesia d'aquest llibre. És humil, però en ell hi ha quelcom d'allò que mai mor.

La aparición de un libro de poesías que por su intrínseca virtud merezca este nombre, no es cosa de cada día. Recientemente me ha cabido la honra de apadrinar ante el público uno de estos libros, y el placer de señalar a la atención de los espíritus delicados la docena de joyas con que ha venido a enriquecer la literatura mallorquina.

La obra se titula **Flors de Roella** y su autor, soldado abnegado y benemérito de “la buena causa”, se llama Miguel Durán.

Prestigiosos representantes de nuestro mundo literario han suscrito los elogios de mi prólogo. El crítico de *La Revista* la más seria de la publicaciones catalanas de su índole, habla, aludiendo a las poesías de Durán, de “valores de fineza espiritual”, de “sinceridades profundas y simples”, de “exquisitez petrarquesca” y de “poetas artesanos que tienen tratos con la inmortalidad”.

No puedo dejar, pues, que se avalen con mi nombre unos renglones de *La Publicidad* reproducidos a modo de información en estas páginas, en que ligeramente, y por alguien que con toda evidencia había hojeado apenas el poeta mallorquín, era éste presentado al público como un primitivo sin arte, sin personalidad y sin cédula o poco menos.

Aun queriendo aceptar lo de “primitivo” en lo que puede tener de elogio, les constará a cuantos han puesto alguna atención en la lectura de **Flors de Roella**, adivinar el pintor de exvotos en versos como estos:

La mar damunt la playa dormiscava
somniaut terbolins, vents i bravura,
i amb si mateixa, con mon cor, parlava..

¹⁷³ Els dos textos següents formaven part d'articles apareguts en el periòdic *El Día*. Eren una crítica a *Flors de Roella*. Varen ser reproduïts a *Ca Nostra*, 7 abril 1923 i 21 abril 1923. Estan firmat per Alanís, pseudònim de Miquel Ferrà.

O descobrir un modelo de tosquedat en estos otros:

En nits de lluna tot solet venia
en eixa torrentera, tot verdura:
el rossinyol, la flor i l'aigua pura
del cor anyoradís se condolia.

Quand tard, la llum nocturna se ponía,
dins una quietud de gran dolçura,
jo hi explorava encara la formosura,
la gràcia i la pietat de l'Amor mia...

Puedo dar testimonio de la admiración del propio Costa ante esa obra de cincel, casi digna del suyo, salida del modesto y honrado taller del hijo de Inca.

La misma pluma que había juzgado su producción con tan rápido desenfadado escribía después, como movida por un escrúpulo: “En el libro **Flors de Roella**, de Miguel Durán, del cual ya dijimos algo, hay unos sonetos a la esposa muerta que recuerdan ciertamente el aliento de Petrarca. Un sentimiento vivísimo es reducido a los límites estrictos del soneto... Rozando los versos pasa a ratos aquella pasión inmortal que encendió las rimas a Madonna Laura”.

A juicio del crítico catalán que le reconoce esta vez “el orden y la belleza de las palabras” el poeta falla empero “en un comienzo de la victoria de la anécdota sobre el ideal”.

Renuncio a hablar de anécdotas y de categorías porque me iría un poco lejos. Unas y otras bailan una danza infernal en mi cerebro desde que los “dadaístas”, o como se llamen, han inundado el mercado literario catalán con sus versos de manicomio, ante la crítica reverente. A espuestas los doy yo, esos versos, por uno solo, el más anecdótico, de los que consagra a su hija Víctor Hugo y con

los cuales se hermanan más de una vez los de Durán por la fuerza y sinceridad del sentimiento.

Jo la somnii encisadora
que em regateja el seu amor,
i torn sentir la tremolor
del jove con qui s'enamora.

La veig gentil, plena de vida,
juga amb mon cor de trovador;
de la impressió tan lluny sentida
sent de bell nou tot l'escaufor.

I me despert... i, en mon desfici,
bes fortament el crucifíxi
que ella besava amb sant conhort!

Llavors record que l'he alcansada
i que m'és fuita altra vegada
en l'ala freda de la mort!

Al dar a conocer al público el autor de esas estrofas, más que hablar de “piezas mal talladas”, “repeticiones ingenuas” y “faltas de contención y límite”, sería justo hablar de aristocracia del sentimiento y de la forma, de sinceridad muy honda, y de contención del artista que... tienen algo por contener, -y no son todos-.

Su origen popular y el camino humilde, de cuyas flores tendremos también que decir algo, por donde ha llegado a este noble plano el autor de **Flors de Roella**, no hacen sino aumentar sus títulos a nuestra admiración.

Un caso de poesía II

Quería llamar la atención de nuestro público sobre la obra poética de Miguel Duran, decir que sus sonetos a la Esposa perdida son de lo más sincero y entrañable que en nuestra lengua se ha escrito inspirado por la musa castísima del hogar; la que en horas igualmente dolorosas visitó a Tomás Forteza y dictó a Juan Alcover sus *Elegies* memorables. El valor poético de las de Durán, que es su mismo valor humano, es tan puro y esencial, su entonación tan noble, que las mismas ingenuidades técnicas y de expresión, - alternando con versos magistrales-, participan allí de la gracia del sentimiento informador. Vea el lector la plenitud afectiva y *penserosa* de este soneto:

Els meus nins juguen a l'era
a l'ombra del cementeri;
ella dorm dins el misteri
de la fossana severa.

Com no aturen sos jocs d'or
recordant amable fressa?
Com sa mare no es redressa
guaitant a sos fills del cor?

A dins l'esclat de la vida
l'infantesa els dols oblida.
Dins el fosar imponent

res palpita, res s'anima...
jo en tots pens... Mon cor estima
i sofreix calladament.

Y este otro, de infinita delicadeza:

Benhages tu, caríssima cunyada:
tot bon esser, costums, gest i fugura,
me serven fresca la memòria pura
d'aquella de tots dos tan estimada.

Mos infants a la falda regalada
s'adormen amb gentil viciadura:
i en ton bell nom hi troben la dolçura
que els falta de sa mare malguanyada.

Benhages tu que et mostres amorosa
a mon gran sentiment, i mai gelosa
de la trista anyorança del cor buit

Si vols, bé et correspon ser reina i mare
d'aquesta pobra llar on sura encara
un místic volateig de l'Àngel fuit

No está toda la producción de Miguel Durán en este plano literario, alcanzado por el camino de uno de esos grandes dolores que elevan y purifican.

La humilde glosa popular y la ingenua imitación de los más sencillos modelos literarios de nuestro renacimiento, habían sido su punto de partida. Pero algo delata ya al poeta en sus primeros ensayos, que pueden verse en **Flors de Roella**; y esta alianza del poeta y el glosador, latente por momentos en muchos escritores mallorquines, entre ellos Costa (recordad la *Cançó dels Urxellers* y otras), tiene también su encanto; ya en el expresión directa y feliz de las cosas sencillas:

Ell compon dins les espigues
tots els grans que hi voll collir.

ya en la glosa poética de las honradas tradiciones ancestrales, o en la intensa expresión de sentimientos elementales, religiosos y amorosos:

Adeu, garrideta hermosa,
que Déu te do bona sort...
sies bona i virtuosa:
per mi... que venga la mort.

Imagino el comentario que hubiera inspirado a Maragall, de conocerla, esta *Despedida*, escrita con lágrimas de verdad tan simples y con tan involuntaria maestría.

Una sincera modestia, que viene a realzar en Miguel Durán sus méritos de poeta y ciudadano de ejemplar acción, le hace más acreedor a la justicia, que no por todos se le ha hecho. Yo no sabría hablar sin un respeto sagrado de un libro donde un alma humilde y exquisita ha vertido sin un ápice de vanidad literaria sus afectos más puros y su dolor más noble y acendrado.

Miguel Durán, poeta de Inca¹⁷⁴

Como poeta menor de nuestra lengua vernácula merece detener más nuestra atención. La obra literaria de Durán ha sido discutida y comentada. Si unas veces -las más- ha merecido un franco elogio, no ha faltado quien ha minusvalorado su estro. (Bienhaya la discusión, porque sólo lo anodino no atrae el honor de la discrepancia!).

Y es que en Miguel Durán se da un caso poco frecuente, que para ser captado con acierto debe ser considerado desde un ángulo biológico,

¹⁷⁴ Article publicat a la revista *Cort*, 15 abril 1961. Es tracta d'un número extraordinari dedicat a Inca. L'article no va signat.

si este adjetivo vale para lo espiritual. Hijo de las capas humildes del pueblo, con solo su intuición y su innato sentido de lo bello, se desenvuelve a través de tres etapas bien definidas: una de formación, otra más extensa de plenitud, que culmina hacia los años veinte, aun con alguna aparente inhabilidad formal, seguida de una paulatina época decadente. Es lo lógico. No olvidemos su falta de educación literaria inicial y sistemática, ni el aislamiento de los cenáculos, impuesto por la distancia. Finalmente, en el declive de su trayectoria, consideremos la rebeldía del hombre activo que no se resigna a la inmovilidad que los años imponen. Cuando faltó la energía física al anciano venerable para dedicar todo su tiempo al apostolado social y cristiano, se refugia en la poesía y escribe hora tras hora, retocando y rehaciendo unos versos ya menos aceptables, que perjudican su obra total. Ser prolífico ha desvalorizado a no pocos autores.

Al enjuiciar un poeta, el enfoque predominante de nuestro criterio hacia una sola etapa de su obra literaria puede limitar la visión del panorama global. Igual sucede con la apreciación de determinadas notas, juzgadas a veces con cierto apriorismo que estanca nuestra agilidad discursiva. Así nos exponemos a no ser exactos. Nos lo sugiere un reciente comentario sobre nuestro poeta, hecho indudablemente sin tono peyorativo. Se dijo, en resumen, que Miguel Durán no se consideró a sí mismo un gran poeta, que fue un glosador, añadiendo que su libro **Flors de Roella** es leído con deleite.

En efecto, el poeta inquense, en su humildad franciscana, con autocritica más bien exagerada, limita el alcance de sus dotes cuando simboliza su libro con el nombre de la flor más sencilla, la amapola que crece solitaria y espontánea en el campo. Digamos de paso que es posible no pensara que el rubí de esta planta mínima es otro símbolo de la cálida emoción que impregnó toda su vida.

Sin embargo nos cuesta admitir como marbete genérico de la obra de Durán la palabra glosador. Mucho nos tememos que una infortunada expresión de Miguel Ferrà en el prólogo de **Flors de**

Roella, a todas luces accidental y no categórica, escrita sólo para contrastar la casi ausencia de las clásicas perfecciones y de los preciosismos en la obra de Durán, haya mantenido, a cuarenta años fecha, la persistencia de un concepto equívoco, en el cual se enredó ya -rectificó luego- el crítico de *La Publicidad* del año veinte y tres.

Miguel Durán, como tantos otros poetas, tiene obras de valor muy desigual, pero en todas ellas se revela el artista que saca de su propio huerto la capacidad de sentir y la expresión que quiero dar al momento emotivo, sin renuncia alguna de su personalidad. Habrá poetas con más alta inspiración, con mejores dotes para acatar unas reglas de mejor retórica académica, pero con una mayor humildad y sencillez de corazón difícilmente podríamos hallarlos. Y esto también cuenta como valor estético.

Un miracle de voluntat¹⁷⁵

Miquel Duran! Però per als qui convivíem amb ell, a Inca, fou sempre, més entranyablement, Mestre Miquel Duran. I és aquest un nom que deu esser pronunciat amb respecte, que és mereixedor d'esser recordat amb amor i amb agraïment. Ara que, tal volta perquè escassegen els autèntics, el mot miracle s'aplica sovint a fets gairebé vulgars, no pot estranyar que nosaltres parlem, més raonablement, del miracle que fou Mestre Miquel Duran: un vertader prodigi de voluntat i perseverança, d'incommovable aferrament als seus nobles ideals, de santa tossuderia, diríem, si ens fos permès lligar dos termes una mica antitètics, que es repel·leixen mútuament. Venint de no-res i solament a força de perseverant voluntat, el nostre gran inquer s'obrí camí dins la vida, s'hi creà un lloc eminent i es guanyà bona anomenada dins la seva estimada ciutat i dins Mallorca. Tot el llarg temps que visqué no fou conegut

¹⁷⁵ Article aparegut a l'*Heraldo de Cristo*, març de 1971. És un text redactat per fra Miquel Colom i forma part d'una secció de la revista que es dedicava a l'estudi d'escriptors en llengua catalana i a la publicació de fragments de les seves millors obres.

a Inca cap moviment de renovació catòlica, política o social, cap inquietud o activitat cultural o artística que no tengués Mestre Miquel Duran com a iniciador, creador o encoratjador.

Jovenot encara, deixa “el ferromental de fusteria” i posa una petita empremta i una llibreria (es féu famosa l’adreça: “Duran, Murta -el carrer-, Inca”, que nosaltres en aquell temps, festivament, pronunciàvem i interpretàvem així: *Duran murta a Inca*), on ell, Mestre Miquel, ho feia tot, ho era tot: caixista, maquinista i dependent. Esdevingué, doncs, home de lletres: palpava i componia lletres amb les mans, i amb ajuda del suc del seu cervell fundava, redactava i imprimia periòdics, editava fulles i llibres i... feia poesies!

És aquest darrer caire, el de Miquel Duran poeta, que volem retreure més especialment en el nostre comentari. L’obra poètica del literat d’Inca està arreplegada dins el seu llibre **Flors de Roella**, editat per ell mateix (Inca, 1922). Si es té en compte que l’autor no morí fins a 1953, trenta-un any després de l’edició del llibre, i que en aquest lapse no interrompé mai de tot el xerroteig amb la musa de les seves amors (recordam que fins i tot va aconseguir qualche premi o accésit a Jocs Florals o Certamen que hi hagué a Mallorca en aquest entremig), es comprendrà que aquell aplec de poesies no representi la seva obra completa. Creim, no obstant, que en ell s’hi troba, quantitativament, la part més important i, qualitativament, les composicions més interessants, llecoroses i reeixides que brollaren de la ploma del poeta. Algunes d’elles ja havien estat guardonades en concurs.

El llibre de poesies de Miquel Duran tengué un prologuista excepcional, Miquel Ferrà, el poeta amic personal del poeta inquer. És un pròleg exquisit. L’elogi hi és sense regateig, però el prologuista, honestament, no oculta les limitacions del nostre literat. Perquè Miquel Duran, diguem-ho sense volteres, és un poeta menor. Seríem més exactes dient, paradoxalment, que és un gran

poeta menor. Aquí té aplicació allò que escrivíem en el comentari passat sobre valors relatius. Miquel Duran fou un simple autodidacte i, com ja ho hem dit més amunt, solament gràcies a la seva ferrenya voluntat pogué ascendir al punt on el contemplam.

El prologuista ens dirà encertadament que, encara que les poesies del llibre porten l'encuny dels grans poetes de la Renaixença, no obstant, "l'autor té cosa més bé de glosador mallorquí ben raçat i autèntic en qui, per obra de l'estre poètic i d'un sobre refinament, s'eleva, com en la cançó popular, a veritables gràcies literàries l'enginy feliç i la gentilesa espontània". Comprovau vosaltres mateixos aquesta afirmació llegint, per exemple, la poesia "Despedida" on s'hi troben quartetes tan ben avingudes, que pareix extretes del nostre cançoner. Veja-ne una:

Per desig d'uns mesquins béns
no em vols donar tu esperança
i fas com que fer mudança
però de bo no la sents.

El mateix autor del pròleg, emperò, constata també, en el llibre, composicions de desigual valor i, qualche vegada, la mà ingènua i insegura del poeta o el recurs al tòpic. La ingenuïtat o inseguretat es manifesta, segons nosaltres, en l'admissió d'alguna falsa rima o de qualche mot una mica bord -però ben popular a Mallorca-, en la formació poc acadèmica d'uns quants derivats o en l'ús anormal d'algun terme, etc. Ultra la imitació (Verdaguer, Costa, Salvà, Riber), en el fons de varies poesies de Miquel Duran tal volta s'hi pugui descobrir també el tòpic; però aquest, afanyem-nos a declarar-ho, ressaltava més a causa de la vestidura del llenguatge estereotipat que empraven els literats del seu temps i de la primera escola mallorquina. Aquestes petites tares no enfosqueixen gaire el mèrit del nostre poeta, i menys encara si no s'oblida el fet del seu autodidactisme abans al·ludit. "És humil, però en ell hi ha quelcom d'allò que mai mor". Així tanca Miquel Ferrà el pròleg del llibre que,

segons hem vist, porta un nom tan poc ambiciós com el de **Flors de Roella**.

El llibre va dedicat “a Déu nostre Senyor i a la meva família”. Si el poeta hi hagués afegit “i a la meva ciutat”, la dedicació hauria estat com un bell ressò de la coneguda divisa trienca dels Jocs Florals, Fe, Pàtria, Amor, i expressaria els tres temes entorn dels quals giren constantment totes les poesies de l'aplec. Aquests tres eren, en veritat, els nobles ideals de l'autor: l'Església (amb la seva doctrina, sacraments, cerimònies, festes), la seva família (“assaonades pel dolor, entorn dels fills i de dues esposes que en fan una, se són obertes dins una llar estimada les flors més belles de poesia d'aquest llibre”, escriu elegantment el prologuista) i la seva ciutat, objecte també del seu amor intel·ligent, amor nodrit per un regionalisme sa, que no solament s'estenia, des d'Inca, a tota l'illa, sinó que, transfretant, arribava a la mateixa Catalunya, terra mare de la parla mallorquina.

Miquel Duran i Saurina. Treballador de la cultura, poeta del poble (1866-1953)¹⁷⁶

El franciscanisme de Miquel Duran el condueix a valorar els detalls més insignificants de la vida quotidiana, les coses senzilles i humils. Aquest és un punt que uneix bona part de la seva poesia a la de Maria Antònia Salvà, capaç de trobar un glop de poesia, una mica d'encantament incert en les coses més familiars i conegudes (...)

Miquel Duran és d'aquesta casta de poetes, capaç de trobar la mica de poesia continguda en una franca escomesa, en un pom de roselles amigues. En el seu aplec **Flors de Roella** de 1922 s'agrada de veure que la rosella és afalagada per la mà d'un infant, pel fet que és senzilla i bella, i es commou de veure-la destrossada pel segador.

¹⁷⁶ Aquest text forma part del parlament que llegí Gabriel Janer Manila a l'acte de presentació d'un llibre de poemes de Miquel Duran editat per l'Ajuntament d'Inca l'any 1983.

Exclama:

Pobre flor! dins la gavella
el segador l'ha esflorada.

I en aquest sonetet que ençata el llibre el poeta hi projecta bona part del sentiment:

Al sementer de ma vida
qualque roella ha florida
d'humil i roenta flor.

Amic, que escoltes mes troves
no les rebutgis per pobres
que són esqueix del meu cor.

El caire popular de la seva poesia és, ben segur, una de les seves millors qualitats. Escriu el seu fill Llorenç: “Miquel Duran va néixer sentint la poesia. Els estius de la seva infantesa, en plena i solitària natura, les collites d'oliva a les muntanyes de Lluc, on anava de nin, havien d'afavorir aviat la part sentimental de la seva vocació per les lletres”. D'aquí li ve el seu amor pels temes populars: la poetització d'antigues llegendes, l'ús de la codolada, etc. Una <<poesia -escriu Guillem Colom en una carta al poeta inquer- digna dels Maistersingers mitgeval, d'aquells Mestres Cantors que immortalitzà Wagner, que amb una mà agafaven la ploma i amb l'altra l'eina de menestral i per això eren populars i humans, és dir, poetes, que ja és dir-ho tot>>”. (...)

La millor part, emperò, de la poesia de Miquel Duran hem de trobar-la en els seus poemes elegíacs que escriu com a conseqüència de la mort de l'esposa, l'any 1909. El seu fill ha escrit, referint-se a aquest punt: “...la mort de l'esposa l'enllaça amb els grans elegíacs. El poema “A Villequier”, de Víctor Hugo i el sonets a Madona Laura,

de Petrarca, sembla que haurien d'haver influït en la plasmació dels onze sonets a l'estimada difunta". És del dolor d'on treu la millor part de la seva poesia lírica. (Les millors elegies de Joan Alcover també foren la conseqüència de les diverses desgràcies familiars que atordiren despietadament la seva vida).

M'agradaria comentar alguns aspectes dels sonets elegíacs de Miquel Duran, en els quals he pogut veure un gran sentit de la poesia, una acurada perfecció de la forma poètica, un magnífic ús del llenguatge poètic. Diu en el primer dels sonets:

La malalta sospira adolorida
com un àngel en pena, resignada...
Jo recull sos sospirs: és ma estimada
que es prepara pel pas a l'altra vida.

Fixau-vos en aquest fragment: "Jo recull sos sospirs". És l'home que al costat de l'esposa moribunda veu com s'esgota la seva existència, i present la fi, i recull el seu alè feixuc...

O aquest últim tercer del sonet V. El poeta observa els seus fills menuts. Exclama:

A voltes, m'apar veure la presència
de sa mare, guaitant llur innocència
al raig de sol entrant pel finestral.

Aquesta imatge de la mare morta que vetlla els propis fills a través de la primera claror del matí em sembla d'un extraordinari lirisme, d'una bellesa profunda i delicada. I així és la millor poesia de Miquel Duran, aquestes en són les seves millors virtuts. Una poesia que, segons l'expressió de Miquel Ferrà al pròleg de l'edició de 1922, ha estat assaonada pel dolor. I no recela a l'hora de qualificar-les de "veritables obres mestres del sentiment"

4.- Apèndix documental

Duran i Miquel Costa i Llobera

Sobre el monument a Costa

Es vol aixecar un monument a En Costa i no es pensa en llegir i divulgar les seves obres! Qui a Mallorca coneix verament en Costa? Molts només el coneixen per referències: saben que és un poeta que ha escrit una poesia a un Pi de Formentor, això entre la gent il·lustrada; altres, han llegit alguna altra poesia, i uns pocs intel·lectuals mallorquinistes coneixen la bellesa moral i estètica de l'ànima creadora del Sacerdot Poeta. Vet aquí els honors que s'haurien de tributar a Mossèn Costa: divulgar la seva obra literària. Aquesta tasca sí que seria del seu beneplàcit. L'amor i la bellesa són comunicatius i... què pot desitjar més un autor que veure que els sentiments en que ha vibrat la seva ànima fan també sentir el cor de sos germans? Perquè, idò, aquest grapat de mil pessetes que costarà el monument de pedra no dedicar-les en fer conèixer al poble mallorquí aqueix monument immortal, fet pel mateix Costa, tot ple de rubins i pedres precioses encastades dins clàssica escultura i confegides pel sentiment estètic? Seria una mica de contrasentit mostrar entusiasme per Mossèn Costa i que a Pollença li aixecassin un monument i no veure dins les llibreries dels mateixos donants les seves obres cabdals, com forçosament hauria de succeir donada la poca afició que hi ha de nostra literatura.

A Barcelona hi ha el costum, entre la bona societat, de regalar-se les famílies, per les festes de Nadal, una obra literària. Perquè no començam enguany a introduir el costum regalant una de les seves

obres admirables? Amb això no sol feriem un gran honor a Costa, i una obra de cultura i de refinament, sinó que fins i tot, moral i cristiana.

La glòria principal que avui podríem donar a Costa seria obligar-li a fer noves edicions de “Líriques”, “De l’agre de la terra”, “Tradicions i fantasies”, “Horacianes”, “Visions de Palestina” i de ses “Poesies”; i no comportar que, si alguns dels seus llibres duen varies edicions, se dega a la demanda de catalans i estrangers.

M.D.

Ca Nostra, 20 de desembre de 1913

Duran i el moviment obrer

La Vaga de Sabaters

Dilluns passat els sabaters d’Inca se declararen en vaga que han continuada durant la setmana. Desitjosos de donar-ne una notícia lo més fel possible hem procurat entrar en conversa amb alguns obrers i ens han donada la versió següent:

La societat de sabaters La Justicia, divendres de la setmana passada, dia 10, al capvespre comunicà als patrons de sos associats que volien augment de preu a la feina, donant-los 48 hores de temps per poder contestar a les seves pretensions. Els amos contestaren de moment que fins dijous, o sia fins dia 16 no los donarien la contestació definitiva.

Amb això, el dissabte, els obrers ja no volgueren dur-se’n s’aparaïat. El diumenge la societat tengué reunió i el dilluns se declararen en vaga, no presentant-se a fer feina i no fent-ne els qui treballen a ca seva. Durant la setmana els vaguistes han patrullat per nostros carrers amb actitud pacífica si bé han corregudes veus d’amenaça.

Davant les fàbriques de calçat tots els dies s’hi ha vist un plantó de

vaguistes que vigilaven per si cap dels seus companys treia apartat per treballar, rellevant-se a les hores convengudes fins i tot en sa nit.

La societat La Pau, sindicat obrer que ve a ser a Inca lo que és el Patronat Obrer de Palma, i que la majoria de sos socis són sabaters, dissabte passat, o sia un dia després d'haver presentada la demanda els de La Justícia en presentaren una pel seu compte, demanant lo mateix, augment de preu a la feina; però no precisant temps a la contestació dels Patrons, tal vegada amb lo desig de complir legalment totes les tramitacions de la llei de vagues.

Els socis sabaters de La Pau no han fet vaga i han treballat tots els dies, puix el sindicat se proposà no fer-ne mentre no s'agotassen tots els medis amistosos d'arreglar la qüestió. Pareix que bastants d'aquests obrers atemoritzats pels vaguistes tampoc han treballat, però no obligats per la seva societat.

La Guàrdia Civil i Municipals han rodejat les fàbriques de calçat per lo que pogués succeir. Això és lo que hem pogut treure en net de la vaga de sabaters que donam a títol d'informació.

Ca Nostra, 18 juliol 1914

Duran, a la presó

Poemes de circumstàncies¹⁷⁷

A mes difuntes

Dins la presó m'han posat
del fondet a les entranyes
entre brutícia i aranyes
em veig comunicat.

¹⁷⁷ Sonets escrits per Duran quan estava tancat a la presó d'Inca el juny de 1914 per haver publicat un article que criticava la festa de la flor celebrada a Palma.

Els primers sers que he cridat
són mes amades difuntes
Oh!... ja les veig passar juntes
dient-me: -Bé has obrat!

Déu meu! per son refrigeri
oferesc mon captiveri
junt amb vostra passió.

Per elles, per vostra glòria
em sent fort damunt l'escòria,
pels enemics sent perdó.

A ma família

Ma família haurà plorat
pensant en lo seu bon pare
Oh, fills meus!, no és una tara
estar per Jesús tancat.

Amb la ploma he defensat
la fe que vos he ensenyada
i a voltes he declarada
guerra a la immoralitat

No prengueu a mal exemple
si el pare que heu vist al temple
el teniu ara en presó

Davant Déu, davant el poble,
una causa junta i noble
serveisc, que no és cap borró.

M. Duran

Fondet de la presó d'Inca, dia 30 de juny de 1914

Ca Nostra, 26 setembre 1914

Diada de la llengua (1916)

Amb solemnitat extraordinària hem celebrat la Diada de la Llengua catalana organitzada per la redacció de La Veu d'Inca. La realitat de la festa ha superat a les més afalagadores esperances.

No ho creuran els amics de fora, que antany encenien fogarons en els cims de les nostres muntanyes per emblemar el regionalisme mallorquí. No creuran que aquí les llavoretes hagin grallat i que el foc sagrat de la pàtria escalfi cors de jovenívola brivada. No creuran amb los entusiasmes i aplaudiments d'un públic que se identificava amb les filigranes lingüístiques d'uns oradors joves, sí, però que desentranyaven tot el nirvi de matèries bellament tractades per ells, i que per la seva tesi són mirades amb certa prevenció. No creuran que nostros joves, al recitar poesies dels grans Mestres, fessin vibrar tot l'entusiasme de cosa fonament sentida, arribant a formar-se una atmosfera de tebior catalanesca com mai s'havia sentida a Mallorca.

Efectivament. Allò no pareixia un acte celebrat a Mallorca i menys a Inca. Dins la mateixa Barcelona no hauria estat nota discordant nostra patriòtica festa. No recordam cosa igual: ni en els Jocs Florals mallorquins hem vist honraments tant encobeïdors i entusiastes per la parla i literatura catalanes...

Mirau que em digué una persona de reconeguda cultura: -Jo crec que voltros, regionalistes, estau xiflats per vostra idea. Mes és cert que aquests joves caven fondo i que mos han dites unes coses tant noves i belles que un no es pot sostreure de la seva lògica poderosa.

Ai, idò!. Així parlen els qui miraven la festa amb certa prevenció.

Tots els nombres tengueren el jaient plàcid de la Mare terra. El cant no desdigué de l'oratòria, i les cançons catalanes, com esbarts de coloms de nostres muntanyes, volaren airoament per l'ampla

sala, donant gran esplendor i solemnitat a la festa de la Llengua, gràcies a l'Escolania seràfica i altres elements que hi prestaren son concurs...

Noltros en quedàrem molt satisfets de la Diada de la Llengua Catalana a Inca. Somniam un regionalisme catòlic i tot lo que mos envoltava feia cara d'esser-ho. Un jove sacerdot que en parla encorajadament; uns joves d'estudi i uns religiosos que hi prestaven son concurs; un públic que conserva les tradicions i les usances de l'avior, de ca nostra, dins una casa social catòlica: tot això alegrava nostre esperit i lo transportava amb les emocions més pures, tantes voltes amargat per les corrents, vengudes de fora casa, que volen empaltar a nostre poble el virus d'un exotisme mal sa que fan els homos febles i d'una impersonalitat que fa plorera.

La nostra festa pot considerar-se com el primer acte públic fet a Mallorca adreçat a homenatjar la Llengua catalana, i d'això n'estam orgullosos, això ens dóna coratge per cultivar cada dia més la llengua materna i publicar nostre periodiquet, que amb un nom o altra, ja mereix per la seva edat, anar vestit de llarg, per entrar a una joventut plena d'energies i de nobles afanys.

Tot sia per bé de la Llengua catalana i de la Mare pàtria.

M. Duran

La Veu d'Inca, 8 de gener 1916

Cronicó d'Inca

Març

Dia 2.- Comencen a la Parròquia les quaranta hores en honor del Cor de Jesús. Els actes dels vespres estan concorregudíssims. Fa trenta anys que en els actes de desagravis no hi anava ningú. I diven que la fe se perd? El Carnaval, sí que segueix en decadència.

D. Pere Cortès, dóna una pesseta a cada un dels pobres que estan en llista com a tals a la Sala.

Dia 6.- Per la sessió de l'Ajuntament a nit s'han preses precaucions i la Guàrdia Civil s'és reconcentrada a Inca. A la sala d'actes hi ha tanta de gent que no s'hi entenen i el Batle es veu obligat a aixecar la sessió poc temps després de començada.

Poc temps després de la sessió, passa el Viàtic per la plaça Major, a on hi deu haver 200 homos amb actitud revolucionària. Tothom se agenolla i no en queda un de dret. Un senyor que mos ha contat aquest espectacle, que no es cap catòlic ranci, diu que ha plorat d'emoció.

És que malgrat les doctrines disolvents dels nostros temps encara no és mort el sentiment religiós ni morirà.

Dia 9.- En el Teatre se fa un míting organitzat per una societat obrera prosubsistències. El tema és llamatiu i fa acudir molt de concurs per que els que no són obrers també mengen.

Els oradors, vengut de Ciutat i altres d'Inca, fan l'apologia del bolxevikisme rus i ataquen la religió, l'exèrcit i els senyors, i exciten en el saqueig dient que la propietat és un robo i altres coses ferestes ferm.

Hi ha un orador que se coneix que ha llegida sa vida de Jesucrist d'En Renan. Sols el presenta com homo de carn i os, com era Pilat.

No hi havia delegat de l'autoritat. Segons mos digué el Batle no va trobar ningú per enviar-hi.

El capvespre s'ha fet una altre míting organitzat pel Foment del Civisme en contra del caciquisme.

Fa la presentació de dita entitat D. Pere Ferrer, seguint en l'ús de la paraula D. Pau Corró d'Inca, el Dr. de "La Vanguardia Balear", Sr. Palmer; D. Guillem Forteza, President del Centre Regionalista; D. Joan Gelabert, regidor de l'Ajuntament d'Inca; D. Jeroni Massanet, apòstol de la causa del civisme i el President del Foment del Civisme D. Jaume Comas que també presidia l'acte.

Tots els oradors han atacat el caciquisme i han fet veure l'embaulament de cacics que sostenen els partits, arrancant del poder central fins al darrer llogaret. Són mals de tombar, deien, per que estan apoiats a d'alt i tenen per base la sobirania popular que s'han sabuda apropiar degut a la incultura del poble que no ha sabut desfer-se del jou que porta damunt.

Tots els oradors foren aplaudits amb entusiasme per una multitud que omplia les localitats.

Dia 12.- Complint unes ordes governatives el Sr. Batle constitueix una Junta de Subsistències formada pels cinc majors contribuents i de cinc obrers. Aquests obrers són designats de dins el sindicat "La Pau" perquè la societat obrera "La Justícia" no ha volgut cooperar ni fer costat a l'autoritat amb això dels queviures.

Dia 13.- De bon matí es reparteixen unes fulles amb les noves tasses i es veu nostro mercat ben buit de verdures i patates.

Devers les vuit una placera i uns obrers disputes sobre la tassa. Del trast d'aquesta parteix una taronja i fer un obrer. Això va esser el motiu, com podria haver estat un altre qualsevol, per començar el saqueig a la plaça d'abastos. Queda amb 10 minuts neta de totes les parades de verdureres.

Els amos de les taules de la carnegeria, veient la cosa mal parada, arraconen la carn a excepció de dos que tallen a tassa, sense que ningú los digui res.

Els venedors de peix un es posa a tassa i l'altre no, el qual es saquejat per la multitud mentre que el primer segueix pesant sense que ningú el molesti.

Un estol d'obriers acudí a ca'l Sr. Batle aquant-li que ells sabien depòsits de patates.

Aquest los donà ordre per anar a cercar les patates acompanyats de la policia. Allà on en trobaren més va esser a ca l'amon Miquel Alorda (a) Corritx, que per cert en part estaven destinades a la tropa, per que proveeix el Quarter i altres eren per a llavor.

S'emportaren de ca'n Corritx per un milenar de pessetes. Ara, qui haurà de perdre, si hi anaren amb permís del Sr. Batle?

Les patates, en carretonets i civeres, foren portades a la Sala amb bona intenció per part de molts d'obriers de reconeguda honradesa. En arribar a la Casa de la Vila la trobaren tancada. Posades les turbes dins aquella anormalitat era fàcil d'estar aturades? Amb això comencen a prendre i escampar patates per aquí i per allà, mentre arribava el secretari D. Josep Siquier que, pujant a un carretó diu a la gent que no tudin les patates, que totes es vendran a preu de tassa, però no valgué l'avís, per poc el tomaren a baix.

Poc temps després un estol de bergantells envestiren els vagons

del carril. A un hi trobaren l'amo, un fill del Sr. Ques d'Alcúdia, que los donà un parell de pessetes i fugiren.

A un altre vagó los digueren que estava ple de rajoles i s'afluixaren de averiguar-ho. En el tercer, forçaren les tancadures i el trobaren ple de farina. Llavors començà com una processó d'homos, dones, al·lots i nines que anaven i venien amb sacs, senalles, paneres, carretonets, carregant cada un lo que podia, lo mateix que si fos estat un jubileu, en mig de la millor tranquil·litat material.

Quaranta foren les saques saquejades que valen 2820 ptes. essent del comerciant i regidor de l'Ajuntament D. Rafel Ferrer (a) Patxorra.

Quan la Guàrdia Civil comparegué, per ordre del jutge, ja trobaren cala buida, ja s'havien consumats els tres saqueigs: de verdures, de patates i de farina.

En mig de tot això hi hagué notes hermoses de honradesa. Moltes famílies no deixaren entrar a ca seva a sos fills amb el queviures robats, altres ordenaren en seguida sa restitució i no en faltaren que les posaren ses costelles de pla.

Horabaixa arribà a Inca força de Guàrdia Civil que començà a registrar les cases aquades de tenir farina saquejada, continuant tota la nit i part del divendres amb aquesta feina ingrata i recollint la que trobaren, encara que tenguessen llevat posat per pastar-la.

Dia 14.- Al matí es treballa a les fàbriques. A les primeres hores del capvespres s'improvisa una manifestació obrera que recorre les fàbriques i fa deixar el treball als qui l'havien pres després de dinar. Es dirigeixen al Tinent de la Guàrdia Civil, manifestant-li que si la força es retira ells tornaran a la feina. Així ho fa la Benemèrita i els obrers acudeixen a ses respectives fàbriques.

(Censura)

Dia 15.- En sessió extraordinària presenta sa dimissió de batle D. Miquel Amengual, i acceptada pel Consistori, és elegit per unanimitat per ocupar el càrrec D. Pere Ferrer, tinent coronel retirat. Després d'ocupar la presidència el Sr. Ferrer manifesta que entra deslligat completament de tot cap i partit polític i que tot el seu afany serà encausar l'administració.

Ca-Nostra, març de 1919

Regionalisme.

La nostra significació

El corresponsal de "La Veu de Catalunya" a Mallorca ha escrit la següent parrafada que li agraïm fonament:

<<A les darreres eleccions municipals fou elegit regidor del Consistori de la ciutat d'Inca En Miquel Duran.

Tots els que han seguit amb curiositat el moviment regionalista de Mallorca saben que En Duran és un dels que primer i amb més fervor i constància han defensat la nostra causa.

Bona prova d'això n'és la seva actuació continuada a favor de la llengua i, més que res, per haver estat l'editor, director i confeccionador de setmanaris mallorquins que han estat una bandera de regionalisme arborada al centre de Mallorca.

En Duran fou, a més, un dels autors que van concórrer a aquells Jocs Florals organitzats per la patriòtica associació "Nostra Parla" en aquesta ciutat, veient-hi premiat un treball seu.

En Duran va ésser inclòs en la candidatura com a representant del Círcol Catòlic d'Inca, però la demostració plena dels seu ideal regionalista és que ha assumit la representació del sector regionalista dins l'Ajuntament>>.

Llevat de lo que hi puga haver d'alabança pròpia, la “Veu” ha encertat en la seva qualificació, per que, realment, som regionalistes i heu serem sempre fins a la mort, puix el regionalisme el sentim al cor, no com un partit polític, sinó com una escola, com una cosa que forma part essencial del nostre mateix ésser.

Els elements que mos han duit a la Sala no ens preguntaren per la nostra bandera, però ens coneixem d'estona, i no creim que s'escandalitzin de les nostres declaracions.

Regionalisme vol dir estimar la pàtria petita, treballar per la cultura del poble que mos veu néixer i fomentar la riquesa de la comarca.

Regionalisme, vol dir respectar els costums i tradicions bones dels avis i dignificar la llengua materna i tot el seu bagatge folklòric.

Regionalisme vol dir estimar i protegir aquella religió que han informat i presidit llargues centúries de la vida del poble, dins el seu cosmopolitisme espiritual. Un regionalisme que no estimàs la religió de la pàtria no seria integral.

A molt los ha fet por el regionalisme de Catalunya. I tant de bo nosaltres sabéssim imitar les seves tasques plenes d'esperit patriòtic i fer bons aquells versos del gran poeta mallorquí, autor de l'oda “Als joves” que diuen així:

*“Siau qui sou; mes no us tanqueu, ombrívols,
dins una llar històrica sens horitzons...”*

Sí. Volem ser qui som. Inquers i mallorquins primer que tot, i rebutjar tot forasterisme que puga espenyar aquest nostre esser. Però no tancats “dins una llar històrica”, sinó empentejant tot lo que sia instrucció, cultura, art, urbanització i progrés ben entès.

En aquests sentit treballarem envers dels companys de consistori en l'esperança de l'èxit, per que estam convençuts que molts que tenen recels al regionalisme, en tenen una gran dosi dins l'esperit sense donar-se'n compte, sobretot, entre els elements d'ordre que treballaren per la nostra elecció.

Es demanaven homes nous i, modèstia a part, nosaltres creim esser un d'aquests homos que no estan maleats en la política i que venim en tot l'entusiasme d'un novençà i en la bona fe d'un patriota sencer.

Miquel Duran

Ca Nostra, març de 1920

Coses que fan riure

L'Heraldo de Madrid ha publicat un article sobre el *Nacionalismo Mallorquín* tractant tota la intel·lectualitat mallorquina de fomentadora del separatisme, inclús La Veu d'Inca.

Pobre Espanya, quin bony li ha sortit damunt, damunt l'Heraldo de Madrid.

La Veu d'Inca, 12 de gener 1918

Cal imitar Catalunya

Davant les passades eleccions els únics que nos resulten simpàtics són els regionalistes de Catalunya qui malgrat les coaccions dels governants han sabut conservar els seus districtes.

Això ens deien uns amics que mai són estats devots del catalanisme i efectivament és així.

L'educació política i patriòtica que els homes de la Lliga han sabut infiltrar en el poble català ha fet que un govern que per tot arreu ha fet maig per treure a tota ultrança la majoria, no ha pogut prosperar dins un poble d'enlairats ideals i fondos sentiments patriòtics.

Si en tot Espanya els homes honrats i de l'orde sabien imitar les organitzacions de la Lliga, altra seria la sort de la pàtria gran. Si en totes les regions sabessen enviar al Parlament representants de sa terra, com fa Catalunya, els partits no porien imposar-nos representants del caciquisme perturbador, ni aquests cuners que només serveixen per sostenir els governs i llurs ambicions i oligarquies.

Però lo més admirable de Catalunya és que estant sa gran urb en un estat casi revolucionari amb ses vagues obreres i en sos pistolers i atentats, encara els homos de l'orde han sabut aglapir un triomf escalfant i una majoria consoladora.

Ara, els parlamentaris catalans, diputats i senadors, responent a son esperit de enteresa i independència, han declarat no acceptar cap lloc en les comissions de les presents Corts per hostilitat a un govern que tanta guerra ha fet a Catalunya; i altres acorts que farn públic a l'hora oportuna.

Ah, si tots els pobles fossen així! És veritat que en altres punts d'Espanya hi ha agrupacions i capdavanteres que s'han esforçat per aportar el triomf de les dretes, però sens resultats satisfactoris per falta de preparació i per trobar-se amb un cens sense idealismes,

inconscient dels deures electorals envers Déu i la pàtria, i sols venals a la pesseta i als funests acomodismes.

Cal imitar els catalans amb les seves organitzacions. Cal formar la joventut amb els mateixos estimulants dels deures socials que la Lliga ha emprat. Això és: una gran cultura, una gran amor a la Religió i a la nostra terra, a la nostra llengua i tradicions, als nostres costums i a les coses belles nostres; en una paraula, fer homes d'un regionalisme integral.

En Daniel
Ca-Nostra 19 de maig 1923

Festa de la Bandera Mallorquina. Discurs de Miquel Duran

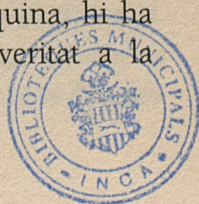
Poble d'Inca: En nom de l'Església s'acaba de beneir la bandera mallorquina qui ha de volatejar gloriosa en el balcó de la Casa de la Vila, com a penyora de que l'Ajuntament reconeix la personalitat inconfundible de la nostra raça.

Tal vegada en cap poble de Mallorca semblant acte té un simbolisme més vertader i entranyable que en la ciutat d'Inca. La bandera mallorquina i l'escut d'Inca tenen una mateixa significació per la paritat de les barres d'Aragó.

Molt abans que el Rei Sanç donàs a Mallorca la seva ensenya gloriosa, el Rei en Jaume ja havia donat als inquers les faixes vermelles per unir a l'antic escut d'Inca.

La vermellor d'aquestes barres és l'emblema de la noble sang catalana, bullidora de grans ideals, que vengué a redimir l'illa blava del jou de la morisma.

I si en les nostres banderes, la d'Inca i la mallorquina, hi ha diferències glorioses, és per donar més valor, més veritat a la constitució de la personalitat mallorquina.

El Castell de l'Almudaina significa reialesa, enlairament de direcció, lleis sàvies i furs gloriosos. El Ca d'Inca, escut de la major de les Alqueries de Mallorca, signifca fidelitat, treball, honradesa, resultant d'una personalitat acabada del poble mallorquí.

Poble d'Inca: en aquest dia de glòria facem una gran promesa, la d'esser mallorquins de totes les nostres coses: en la nostra fe, en els nostres costums i en totes les nostres obres. Facem una gran promesa de no renegar de la mallorquinitat dels nostres pares que saberen constituir un poble de tradicions, aixecar per la Religió esbeltes esglésies, donar caràcter típic a nostres cellers i encara queden restes de nostres cases senyorials pageses.

Baix l'emblema formós de la bandera mallorquina, que tan airorsa volateja damunt nostres caps, tots els pobles mallorquins, totes les classes socials hem de treballar per l'engrandiment de la pàtria, per fer una Mallorca autèntica, neta d'exotisme borrers que la desfiguren.

No esqueixem aquesta bandera amb les nostres divisions polítiques i social per seguir als homes del centralisme. Amb sentit moral, Mallorca ha d'esser per Mallorca; Els pobles mallorquins, que hem de conviure plegats per aqueix mar que mos envolta, hem de tenir un mateix ideal, una mateixa ànima, un mateix valer i un mateix esser per l'engrandiment de la pàtria nostra benvolguda.

Ca-Nostra, 18 d'agost de 1923

El Bugiot

El sen Pirris em donà una esbroncada que flamejava, perquè diumenge passat no vaig parlar del Bugiot, trobant-nos com ens trobàvem el dissabte de sant Joan. Ell fa comptes a ca seva i jo a sa Tanca; a mi no em convenia cap mica alabar-lo encara que sia una tradició popular. Feis comptes que l'amo cada any em fa guardar les tanques d'ametlarars, i he de passar tota la nit associat a l'estaqueta vetllant perquè no venguin els golafres a fer el bugiot de coses que no són seves. I això, en Ramell, ni cap ca que vulgui ser feel a l'amo, ho pot alabar ni permetre, perquè són costums del tot dolents. Avui, que ja ha passat, per fer content el sen Pirris, en parlarem un poc, que un s'ha de deixar tallar un dit quan importa.

Hala idò, comencem! El bugiot es conté en estols de gent que van a passar la nit pel camp per riure i falgar. La guitarra no hi manca mai per cantar cançons honrades i de saborino mallorquí; però lo més gustós de tot és en arribar a la caseta i veure esmolar barres i, al punt, una esclovellada d'ametlles verdes i torrades que fa por i si li peguen de faves torrades, no esclovellen sinó que espefollen i en els albercocs i prunes no tiren el pinyol; i de tant en tant qualche glop de vi, i alça morena!, amb la mateixa carabaça que han duit a posta.

No em sap greu que aquestes tradicions desapareixin pels qui solien despullar arbres que no eren seus i cometre abusos en la templança. Així mateix, sempre deixen fonda buidor en el cor de tots els qui solien fer bé i honestament el bugiot: que no significa altre cosa que manifestacions d'alegria i gaubança per la vinguada en el món del precursor del Messies. Aquesta tradició és tan antiga i general dins els pobles cristians que podem dir començà allà, a la plenitud dels temps, a les muntanyes de Judea; però, què he dit? a dins els pobles cristians?, si els mateixos moros fan un gran bugiot

moresc per sant Joan com ho diu la cançó:

El dia de sant Joan
els moros s'assoleiaven
i de tant en tant demanaven
per aquest dia tan gran

Per què havien de preguntar els moros quin dia era sant Joan, sinó per celebrar la seva festa amb manifestacions de goig i alegria?

No crec que el Bugiot que fan a Inca tengui cap particularitat digna de mencionar-se, per això acab esperant que el sen Pirris em donarà les gràcies per haver-me explicat així com millor he sabut.

En Ramel de son Fuster
Es ca d'Inca, 30 de juny de 1901

La prohibició de la novillada

Nosaltres com a bons regionalistes som partidaris de l'opinió abolicionista dels Toros; i si un sentiment fa glatir el nostre cor en aquests moments és de llàstima en veure la importància que s'ha volgut donar als toros que devora ells pareix que totes nostres qüestions i problemes locals són petits i això que en tenim de gran transcendència.

Ca-Nostra, 1 d'agost de 1914

Cançons dolentes

A pesar que el sr. batle du per socorrat de que es cantin cançons dolentes i que ha donades ordres a la policia perquè vigili els talls de vermedors, durant aquest temps n'hem sentides cantar de blanques girades.

És una vergonya aquest costum, ja inveterat, de cantar els al·lots vermadors cançons impures i insultants per persones determinades i, per més burrada, a voltes les amollen just passant per davant les cases de les persones que insulten. Francament, això desdii d'una població com Inca que pel seu nom i pel lloc que ocupa dins el concert dels pobles tendria obligació d'esser més educada i culta.

Què s'han fet dels bons propòsits del mití contra la blasfèmia?

Ca-Nostra, 3 d'octubre de 1914

Una massa coral a Inca?

Així tenim notícies que està ja en projecte, a punt d'esser un fet hermós.

I no sols una massa coral sinó amb els temps també massa orquestra.

Una massa coral a Inca! Serà veritat tanta bellesa? Mos diguérem tot d'una, Déu ho fassi!.

Pareix que les paraules del sr. Ecònom alusives a això en lo seu parlament darrer del Círcol d'Obrers Catòlics han estat recollides i escoltades.

Avui no podem donar detalls d'aquest projecte a nostros lectors. Únicament, els podem dir que el projecte corr per bones aigües. Sabem que es compta per dur-lo a terme amb entussiasmes aficionats i amb generosos protectors.

L'implantament d'un Orfeó a Inca ha de ser beneficiós per a

tots. Ha de beneficiar els intel·ligents, perquè amb ell tendran medis de perfeccionar-se. Ha de beneficiar els aficionats, perquè amb ell podran adquirir educació musical. Ha de beneficiar els nostros infants i joves, perquè, educats aquests en el cant coral, en lloc de cantar quan tenen ocasió per espariar-se amb crits desentonants i semisalvatges a voltes ofenent així les orelles dels delicats en música, ho faran entonadament i amb gust estètic. I sobretot un orfeó a Inca beneficiarà els bons obrers. No ha de ser consolador per l'obrer catòlic, després de sofrir amb santa resignació les fatigues que li aporten els treballs cotidians, descansar a la vesprada amarant-se amb les suaus i místiques melodies d'un troç de música religiosa, per exemple, o apaivagar la seva ànima amb les ingènues i fresques cantories de nostra terra?

La Veu d'Inca, 21 d'octubre de 1916

Valoració pròpia de la tasca peridística

Nostres tendències (a propòsit de la desaparició del setmanari Ca-Nostra el 1926)

Després de 25 anys d'existència hem de confessar que ens queden moltes coses que dir, perquè, francament, la vellesa i l'experiència fan tornar les persones manses. No és que tenguem por de tornar a la presó, perquè allò va esser una delícia i una glòria que recordam amb fruïció. Malgrat aquesta prudència que ha acabat per fer perdre tot interès al CA-NOSTRA hem estat objecte de moltes murmuracions i comentaris, suposant que la Crònica era tendenciosa, que només fèiem bo lo que volíem, seguint sempre el nostre criteri. És que en les poblacions petites cadascuú voldria que s'escrigués segons li plau i no pot ser fer el gust de tothom. La imparcialitat sabia que nostra ploma es movia en sinceritat i per la veritat. Així és que seguirem el camí marcat dins nostre criteri per

allò que un no pot tenir dos criteris, considerant que els comentaris eren subjectius més que altra cosa.

Si per tendència s'entén el nostre regionalisme hem de dir que el regionalisme no és una tendència ni un partit, sinó un sentiment innat que senten totes les ànimes ben nascudes, però que s'ha d'educar i orientar, que és lo que nosaltre hem fet en la premsa, davant la invasió de forasterismes i modernismes malsans.

Donem gràcies a Déu que ha posat en nostre cor aquesta joia preciosa del regionalisme, que volem conservar tota la vida com un depòsit sagrat, joia que va involucrada en la fe de nostres pares i en la pàtria que mos vegé néixer.

Ca-Nostra, 17 d'abril de 1926

Bibliografia

- AA.DD. (1978) *Extra XXV aniversari de la mort de mestre Miquel Duran*, a **Dijous**, n. 179, 23 febrer 1978.
- Autor desconegut (1961) *Miguel Durán, poeta de Inca*, a **Cort. Revista Mallorquina**, n. 397, 15 abril 1961.
- Campillo, Màxim i Santana, Manel (1996) *L'associacionisme catòlic a Inca*, a **II Jornades d'Estudis Locals**, ed. Ajuntament d'Inca.
- Carrió Trujillano, Bartomeu (1994) *Els intel·lectuals nacionalistes: Mallorca 1900-1936*, a **Cultura i compromís polític a la Mallorca contemporània (els intel·lectuals a l'àmbit cultural català)**, ed. Fundació Emili Darder, Mallorca.
- Carrió Trujillano, Bartomeu (1994) *"La Veu d'Inca": un setmanari catòlic i nacionalista per a una ciutat en procés d'industrialització* a **I Jornades d'Estudis Locals**, ed. Ajuntament d'Inca.
- Colom Mateu, Miquel (1953) *Don Miguel Duran Saurina. Su franciscanismo*, a **Ciudad**, n. 70, 7 març 1953.
- Colom Mateu, Miquel (1971) *Un miracle de voluntat*, a **Heraldo de Cristo**, n. 732, Mallorca.
- Colom, Antoni J. (1988), *Llorenç M. Duran i Coli y sus aportaciones a la renovación educativa mallorquina*, a **Educació i Cultura**, n.5, Mallorca.
- Colom, Antoni J. (1996) *Inca i la renovació educativa*, a **II Jornades d'Estudis Locals**, Ed. Ajuntament d'Inca.

-Company Mates, Arnau (1995), *La premsa comarcal i local a Mallorca, aproximació a la premsa d'Inca (1883-1936)*, a **I Jornades d'Estudis Local**, ed. Ajuntament d'Inca.

-Cortès Forteza, Santiago (1983) **Petita història de cent anys de premsa a Inca (1883-1983)**, ed. Ajuntament d'Inca i CIM, col·leció Ximbellí n. 5.

-Cortès Forteza, Santiago (1972) *Costa, la lengua vernácula y la ciudad de Inca*, a **Programa Dijous Bo 1972**, ed. Ajuntament d'Inca.

-Duran Coli, Llorenç Maria (1982) *Comentari biogràfic. Miquel Duran*, a *Poesies*, ed. Ajuntament d'Inca.

-Duran Coli, Llorenç Maria (1995) **Crònica comentada de l'orfeó l'Harpa d'Inca**, ed. Ajuntament d'Inca.

-Fernández Bennasar, C. (1985), **Llorenç M. Duran i Coli (Inca, 1903)**, ed. ICE de la UIB, Col·leció els Nostres Educadors, n. 4, Mallorca.

-Miquel Ferrà (1922), *Pròleg a Flors de Roella. Aplec de poesies*, de Miquel Duran, Inca.

-Ferrà, Miquel (1997) **Cartes a Joan Pons i Marquès (1915-1947)**, edició a cura d'Isabel Grasià i Zapata, ed. Curial Edicions Catalanes.

-Ferrà-Ponç, Damià (1976-1978) *Cultura i política a Mallorca*, a **Randa**, n. 2, 3, 4, 5 i 7, ed. Curial, Barcelona.

-Ferrà-Ponç, Damià (1980) *Joan Rosselló de Son Fortesa: versos i traduccions*, a **Randa**, n. 10, ed. Curial, Barcelona.

-Ferrer, Pere (1997) *Joan March i la crisi de les subsistències a Mallorca, 1914-1920*, a **Verguisme, anarquisme i espanylisme. Noves recerques sobre el s.XX a Mallorca**, edició a cura d'Antoni Marimon, ed. Fundació Emili Darder, Mallorca.

-Fullana Puigserver, Pere (1990) **El Catolicisme social a Mallorca (1877-1902)**, ed. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

-Fullana Puigserver, Pere (1994) **El moviment catòlic a Mallorca (1875-1912)**, ed. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

-Fullana Puigserver, Pere (1994) *El cercle d'obriers catòlics d'Inca (1900-1910)* a **I Jornades d'Estudis Locals**, ed. Ajuntament d'Inca.

-Fullana Puigserver, Pere i Marimon Riutort, Antoni (1994) *El segle XIX a Mallorca: cultura i compromís polític (1800-1900)*, a **Cultura i compromís polític a la Mallorca contemporània (els intel·lectuals a l'àmbit cultural català)**, ed. Fundació Emili Darder, Mallorca.

-Fullana Puigserver, Pere (1995) *Crisi de subsistències i conflictivitat social a Inca durant el trienni bolxevic (1917-1919)*, a **II Jornades d'Estudis Locals**, ed. Ajuntament d'Inca.

-Gayà Sitjar, Miquel (1986) **Històries i memòries**, ed. Moll, Mallorca.

-Graña, Isabel (1994) *La generació de 1917 en el procés de conscienciació nacional de la Mallorca contemporània*, a **Randa**, n. 35, ed. Curial, Barcelona.

-Gual, Simó (1986) **Un siglo de historia de Inca a través de su guarnición militar (1879-1986)**, Mallorca.

-Janer Manila, Gabriel (1983) **Miquel Duran i Saurina. Treballador de la cultura, poeta del poble (1866-1953)**, col·lecció Ximbellí, n. 4.

-Janer Torrens, Martí (1996) *Miquel Duran i les Diades per la Llenga*, a **II Jornades d'Estudis Locals**, ed. Ajuntament d'Inca.

-Lladó i Rotger, Francesc (1996) *Miquel Duran i Miquel Ferrà. Una fecunda relació amistosa*, a **II Jornades d'Estudis Locals**, ed. Ajuntament d'Inca.

-Lladó i Rotger, Francesc (1997) *Mallorca catalana o Mallorca mallorquina (espanyola). Una polèmica a la revista "Ca Nostra" (1908-1909)*, a **III Jornades d'Estudis Locals**, ed. Ajuntament d'Inca.

-Llompart, Josep Maria (1989) *La literatura moderna a les Balears*, ed. Moll, Mallorca.

-Marquès Sintes, Miquel A. i Pieras Villalonga, Miquel (1993) *Dos pobles productors de sabates: Inca i Alaior. Primeres comparacions*, a **Revista de Menorca**, 1er. semestre, Maó.

-Marquès Sintes, Miquel A. i Pieras Villalonga, Miquel (1994) *Temps lliure i oci a Inca i Alaior*, a **I Jornades d'Estudis Locals**, ed. Ajuntament d'Inca.

-Massot i Muntaner, Josep (1990) **Els escriptors i la Guerra Civil a les Illes Balears**, ed. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

-Massot i Muntaner, Josep (1977) **Església i societat a la Mallorca del segle XX**, ed. Curial, Barcelona.

- Mir, Gregori (1975) *Sobre el concepte d'Escola Mallorquina. Notes sobre ideologia i cultura*, a **Randa**, n. 1, ed. Curial, Barcelona.
- Mir, Gregori (compilador) (1990) **El Mallorquinisme polític (1840-1936)**, ed. Moll, 2 volums, Mallorca.
- Peñarrubia i Marquès, Isabel (1991) **Els partits polítics davant el caciquisme i la qüestió nacional a Mallorca (1917-1923)**, ed. CIM i Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.
- Pieras, Gabriel i Coll, Guillem (1973) *Miquel Duran*, a **Nova Joventut**, n. 29-35, febrer-agost 1973.
- Pieras, Gabriel i Coll, Guillem (1973) *Miquel Duran, poeta inquer a Programa festes d'Inca*, ed. Ajuntament d'Inca, juliol 1973.
- Pieras Salom, Gabriel (1986) **Breu història d'Inca**, ed. Ajuntament d'Inca.
- Pieras Salom, Gabriel (1995) **Inca 1872. Carrers, finques, habitants i oficis**, ed. Ajuntament d'Inca.
- Pieras Salom, Gabriel (1998) **Llengendes i tradicions d'Inca**, ed. Leonard Muntaner, Mallorca, (2 volums).
- Pieras Villalonga, Miquel (1994) *El procés d'industrialització i l'organització del temps en el treball*, a **I Jornades d'Estudis Locals**, ed. Ajuntament d'Inca.
- Pieras Villalonga, Miquel (1996) *Conflictes i debats dins l'oci. Les tavernes i el seu entorn (1883-1936)*, a **II Jornades d'Estudis Locals**, ed. Ajuntament d'Inca.
- Pieras Villalonga, Miquel (1997) *Anticlericalisme durant la segona República. Inca 1931-1936*, a **III Jornades d'Estudis Locals**, ed. Ajuntament d'Inca.

-Pons Pons, Damià (1979) *Nacionalisme, acció cultural i producció literària a Mallorca entre el 1917 i la Segona República*, a **Randa**, n. 9, ed. Curial, Barcelona.

-Pons Pons, Damià (1994) *El certamen literari d'Inca de l'any 1905*, a **I Jornades d'Estudis Locals**, ed. Ajuntament d'Inca.

-Pons Pons, Damià (1998) **Ideologia i cultura a la Mallorca d'entre els dos segles (1886-1905) El grup regeneracionista de l'Almudaina**, ed. Lleonard Muntaner, Mallorca.

-Pons Sastre, Antoni (1953) *Ha muerto don Miguel Durán*, a **Ciudad**, n. 70, 7 març 1953.

-Rayó Bennàssar, Pere (1993) **Itineraris urbans per la ciutat d'Inca**, ed. Ajuntament d'Inca.

-Serra Busquets, Sebastià (1994) *Alguns plantejaments polítics i culturals a Mallorca, de la dictadura a la Segona República*, a **Cultura i compromís polític a la Mallorca contemporània (els intel·lectuals a l'àmbit cultural català)**, ed. Fundació Emili Darder, Mallorca.

-Vidal Reynés, Jordi (1997) *Un aplec contra la blasfèmia a Inca (1914)* a **III Jornades d'Estudis Locals**, ed. Ajuntament d'Inca.

Arxius consultats

ACOCI: Arxiu del Cercle d'Obrers Catòlics d'Inca

AGP: Arxiu Gabriel Pieras

AHMI: Arxiu Històric Municipal d'Inca

APSMMI: Arxiu de la Parròquia de Santa Maria la Major d'Inca

INDEX DE NOMS

- A la mare de Déu de Lluch, en el cinquentenari de la seva coronació, 1934 (llibre), 104
 Acció Catòlica, 79
 Aguiló, Josep, 49, 52, 115
 Aguiló, Francesc de Sales, 16, 82, 94
 Alanís, 124
 Alaró, 96
 Albertí, Jaume, 80, 82
 Alcover, Joan, 95, 118, 127, 136
 Alcover, Antoni Maria, 16, 50, 78, 83, 86, 95
 Alfons XIII, 32
 Alma del mundo (llibre), 100
 Almudaina, La, 66
 Alorda, Miquel, 145
 Als gloriosos patrons de la ciutat d'Inca Sant Abdon i Senén màrtirs de Jesucrist (llibre), 104
 Alzina, Domingo, 92, 110
 Amengual, Miquel, 65, 147
 Amer, Can, 120
 Any Franciscà. Cinc diumenges en obsequi del seràfic Pare Sant Francesc (llibre), 104
 Aplec. Himnes i poesies del Puig d'Inca, del Santuari de Santa Magdalena i de la Creu de la Minyó (llibre), 104
 Apuntes de Geografia (llibre), 100
 Armengol, Gabriel, 110
 Armengol, Jaume, 26
 Art del pagès, L' (llibre), 47
 Artà, 106
 Associació per la cultura de Mallorca, 22, 88, 92, 98, 111, 115

Autonell, Antoni, 20, 82
 Balears, Diario, 26
 Barceló, Pere, 100
 Barcelona, 83, 94
 Bisbal, Llorenç, 65
 Borbons, 50
 Bordoy, Andreu, 115
 Bougaud, 107
 Breu mes de Maria (llibre), 104
 Brodadora, La
 Buades, Joan, 110
 Bugiot, 153
 Ca Nostra, Centre cultural i patriòtic, 111
 Caballer, Manel, 113
 Caimari, Andreu, 21, 75, 94, 102, 103
 Campanet, 62, 96
 Campillo, Màxim, 78, 157, 158
 Cançó Nadalenca, Una (llibre), 98
 Capó, Jaume, 82
 Capó, Joan, 54, 100, 108, 112, 113, 115
 Carner, Josep, 93, 98, 122
 Carrió i Trujillano, Bartomeu, 51, 157
 Casanovas, P., 107
 Casselleras, P., 78
 Catalunya, 18, 61, 83, 87, 94, 113, 122, 134, 148, 150
 Centre Regionalista, 54, 83, 107, 111 144
 Centre Autonomista, 22, 88, 116
 Centro, El, 71
 Cerdà, P. Pere Josep, 34, 42, 49, 50, 78
 Ciudad, Setmanari, 14, 22
 Clara Andreu, Sor, 55
 Claras y virtuosas mujeres, Las (llibre), 100
 Club Velocipeda, 71
 Coli Pujol, Gertrudis, 34

Coli Pujol, Maria, 35
 Colom, Guillem, 21, 95, 135
 Colom, Miquel, 17, 24, 36, 39, 131, 158
 Colom, Antoni J., 14, 76, 100, 108, 112, 158
 Coll, Guillem, 24, 25
 Comas, Jaume, 144
 Company, Arnau, 38, 45, 158
 Conferència de sant Vicenç de Paül, 70
 Conferències de l'Advent (llibre), 107
 Congregació Mariana, 89, 106
 Constància, La, 71, 75
 Cor de Jesús, Confraria, 71
 Corró, Pau, 70, 144
 Cort, Plaça, 100
 Cort (revista), 129, 157
 Cortès, Santiago, 26, 158
 Cortès, Pere, 143
 Costa i Llobera, Miquel, 16, 39, 55, 75, 83, 86, 90, 92, 118-122, 125, 128, 133, 137-138
 Cristianisme i temps moderns, El (llibre), 107
 Cu-Cut, 47
 Cuaderno de rotación (llibre), 100
 Daniel, 42
 Darder, Emili, 16, 67, 82, 88, 98, 118
 De l'agre de la terra, 138
 Desarrollo del arte, El, 71, 74
 Diario de clase (llibre), 100
 Dibujo en la escuela, 100
 Dickens, 98
 Dijous, Setmanari, 14, 26
 Dos+Uno (llibre), 102
 Duran, Llorenç Maria, 14, 20, 25, 36, 37, 47, 58, 80, 82, 100, 116, 158, 159
 Ejercicios de diccionario (llibre), 100

Ejercico devoto para hacer la Hora Santa (llibre), 104
 Elegies, 127
 El tiempo y el trabajo (llibre), 100
 Eneida, La (llibre), 98
 Ensenyat, Família, 73
 Escola Mallorquina, 15, 17-18, 26-27, 38, 45-46, 52, 54, 84, 93, 111, 118-121
 Espanya, 24, 84, 149, 150
 Espurna, L', 83
 Estat no és la pàtria, L' (llibre), 47
 Estelrich, Joan, 16, 78, 83, 86, 94, 96
 Estrany, Jaume, 95, 116
 Exploradors, 63, 76
 Farineta, Can, 116
 Federació mallorquina catòlica esportiva, 63
 Felanigense, El, 50
 Fernández Bennassar, M.C., 14, 102, 159
 Ferrà, Miquel, 16, 18, 24, 36-37, 39, 45, 49-50, 60, 75, 84-86, 95, 102, 120-130, 132, 136, 159
 Ferrà, Bartomeu, 16, 46, 49-50, 55, 57, 75, 95, 102
 Ferrà-Ponç, Damià, 118, 159
 Ferrer, Pere, 67, 106, 108, 110, 144, 147, 159
 Ferrer, Rafel, 146
 Ferrer, Joan, 54
 Flors d'un dia (llibre), 47
 Flors de Roella, 37, 116, 121-136
 Fluxà, Antoni, 114
 Fomento del Civismo, 67, 108
 Fondavila, 100
 Font, Bernadí, 34, 70
 Formentor, 120, 137
 Fornés, Pere, 113
 Forteza, Guillem, 82-83, 86, 88, 144
 Forteza, Bartomeu, 82

Forteza, Ignasi, 54, 116
 Forteza, Tomàs, 127
 Fullana, Pere, 27, 58, 67, 68, 70, 159, 160
 Fuster, Miquel, 76
 Galí, Alexandre, 113
 Garau, Miquel, 92
 Gayà, Miquel, 47, 118, 160
 Gelabert, Joan, 144
 Gerrers, Carrer dels, 32
 Gual, Simó, 30, 160
 Guàrdia Civil, 65, 66, 139, 143
 Guerra Civil, 82, 90, 100, 116, 146
 Heraldo de Madrid, 149
 Heraldo de Cristo, El, 24, 131
 Heraldo de Inca, El, 73
 Himne Mallorquí, 113
 Història de Mallorca (llibre), 100
 Homenatge a Mossèn Bernat Salas Seguí. Músic de nostra terra (llibre), 104
 Horacianes,
 Hugo, Víctor, 125, 135
 Impressions sobre na Margalida de Costitx (llibre), 104
 In hoc signum vinces (llibre), 102
 Inca de Mallorca i ses glòries contades an els infants (llibre), 113
 Ingreso (llibre), 102
 Janer Manila, Gabriel, 14, 25, 37, 134, 160
 Jaume I, Vaixell, 116
 Justícia, La, 71, 138, 139, 144
 Le Camus, 107
 Les coranta avemaries (llibre), 104
 Líriques, 138
 Luno Ibérico, 21
 Llabrés, Francisco, 51
 Lladó i Rotger, Francesc, 36, 42, 50, 84, 120, 160

Lladó, Francesc, 60
Lleó XIII, 34, 48, 64, 70
Llevant, 106
Lliga del bon mot, 61
Lliga, La, 54, 87, 111, 150-151
Llompart, Bisbe, 114
Llompart, Josep Maria, 26, 27, 160
Lluc, 122
Llucmajor, 96, 100
Llull, Ramon, 80
Mallorca Dominical, 46
Mallorca Editorial, 100
Mallorca, Carrer, 35, 36
Maragall, Joan, 122, 129
March, Joan, 111
Marimon, Antoni, 67, 159
Marquès, Miquel A., 71, 161
Marquès, Joan, 115
Marquès, M., 114
Massanet, Jeroni, 144
Massanet, Francesc de Paula, 92
Massola, 42
Massot i Muntaner, Josep, 14, 20, 26, 27, 104, 116, 161
Mercantil, Cinema, 26
Mes de Maria Casolà (llibre), 104
Mètode per fer lo exercissi mensual de les Filles de la Puríssima (llibre), 104
Mir, Can, 116
Mir, Gregori, 96, 118, 161
Mir, Arnau, 113
Miralles, Joan, 26
Mistral, 118
Mitjorn, 118
Moliere, 98

Montessori, 78
 Morey, Ramon, 115
 Morey, Pau, 110, 115
 Mulet, Bernadí, 44
 Murta, Carrer, 35, 53, 100
 Nicolau, Llorenç, 110
 Nostra Terra, La, 118
 Nostra Parla, 22, 92, 96, 147
 Nova Joventut, 14, 24
 Novena a honra de la mare de Déu de Lluch (llibre), 104
 Nueva Cartilla (llibre), 100
 Obra Cultural Balear, 26
 Oliver, Bartomeu, 115
 Orígens del cristianisme, Els (llibre), 107
 Palma, 93, 100, 114, 115, 119, 120
 Pareis, Torrent de,
 Pau, La, 78, 89, 139, 144
 Peñarrubia, Isabel, 27, 74, 100, 111, 161
 Pereió Gran, son, 62
 Pes del Bessó, 112
 Poe, Edgar A., 98
 Pol, Antoni, 82
 Pons i Pons, Damià, 27, 83, 92, 93, 118, 162
 Pons, Joan, 102
 Pons, Antoni, 14, 21, 22, 26, 36, 37, 162
 Powell, Baden, 76
 Primo de Rivera, 80, 87, 115, 116
 Proses i Poesies (llibre), 57
 Publicidad, La, 124, 131
 Pujadas, Macià, 44
 Pujol, José, 51
 Ques, Antoni, 146
 Quintana, Antoni, 115
 Ramell de son Fuster, En, 154

Raventós, 55
Rayó, Pere, 30, 162
Rayó, Francesc, 72, 92
Recordança a Santa Maria la Major (llibre), 104
Recordatori. Pelegrinació mallorquina a Lourdes (llibre), 104
Reglamento internacional de Foot-Ball (llibre), 98
Reinés, Josep, 21
Renan, 143
Rerum Novarum, 64, 70
Revista, La, 124
Riber, Llorenç, 133
Riber, Pere, 93, 95, 98
Riera, Miquel, 100
Rnd. P. Fra Rafel Serra, El (llibre), 104
Roma, 34, 70
Rosas Castellanas (llibre), 100
Rosselló de son Forteza, Joan, 92-93, 95, 118
Royo, Antonio, 94
Ruskin, 62
Salas, Bernat, 82, 101
Salgari, 98
Salines, Ses, 116
Salvà i Salvany, 107
Salvà, Maria Antònia, 16, 39, 60, 113, 118, 123, 133, 134
Salleres, Antoni, 115
Santana, Manel, 78, 157
Sanxo, Salvador, 100
Sastre i Pieras, Impremta, 41, 44
Sencelles, 116
Serra, Pere Josep, 92
Serra, Francesc, 34
Serra, Rafel, 55
Serra, Sebastià, 163
Sinceridad, La, 100

Sindicat Catòlic Agrícola d'Inca, 78
Siquier, Josep, 145
Societat Artística Mallorquina, 111
Sóller, 93, 96, 100, 114
Talltendre, 116
Teatre Principal d'Inca, 26, 29, 82, 94, 113, 143
Torrandell, Antoni, 78
Torres i Bages, 84
Tous i Maroto, J.M., 93
Tradició Catalana, 84
Tradicions i fantasies, 138
Twain, 98
Unión Inquense, 71
Vanguardia Balear, La, 50, 144
Vanguardia Inquera, La, 67
Vanrell, Lafuente, 47
Ventura, Pep, 61
Verdaguer, Jacint, 122, 133
Veu de Mallorca, La, 83
Veu de Catalunya, La, 78, 147
Vidal, Jordi, 163

Índex

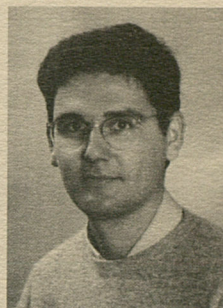
Presentació	5
Pòrtic	7
1.- Introducció	11
1.1.- Els objectius	12
1.2.- Les fonts	13
2.- Duran vist per la societat. Duran objecte d'estudi	16
2.1.- Duran vist pels seus contemporanis (finals s.XIX-1953) ..	17
2.2.- Les primers notes biogràfiques. Homenatge i oblit (1953-1970)	20
2.3.- Miquel Duran, des dels anys 70 a l'actualitat.	24
3.- Miquel Duran Saurina. Estudi biogràfic	30
3.1.- El context històric local (1875-1950)	30
3.2.- Dades biogràfiques i personalitat de Miquel Duran	32
3.3.- Miquel Duran: periodista i editor de premsa local	37
3.3.1.- Es Ca d'Inca	41
3.3.2.- El Hogar	44
3.3.3.- La Bona Causa	45
3.3.4.- Ca Nostra (primera època)	48
3.3.5.- La Veu d'Inca	51
3.3.6.- Ca Nostra (segona i tercera època)	54
3.4.- Miquel Duran: home social	58
3.4.1.- Pensament social i religió	58
3.4.2.- El Cercle d'Obrers Catòlics d'Inca	68
3.4.2.1.- Trets generals dels cercles	68
3.4.2.2.- La fundació del cercle d'Inca i el seu entorn social ..	70
3.4.2.3.- Evolució del Cercle i de l'Harpa d'Inca (1900-1953) ..	74
3.5.- Cultura i regionalisme	83
3.5.1.- El pensament religionalista de Miquel Duran	83
3.5.2.- Algunes iniciatives culturals i polítiques	89
3.5.2.1.- La promoció de la llengua catalana:	

el Certamen de 1905, les Diades de la Llengua Catalana	
i altres iniciatives	90
3.5.2.2.- La impremta i la llibreria	98
3.5.2.3.- La biblioteca circulant	104
3.5.2.4.- Duran, polític	107
3.6.- El poeta	118
3.6.1.- Miquel Duran i l'Escola Mallorquina	118
3.6.2.- L'obra poètica. Recull de crítica	121
4.- Apèndix documental	137
Bibliografia	158
Arxiu consultats	163
Índex de noms	164

El Censo de 1875 del Estado de la Unión Católica	
Introducción	1
1.1.1. La provincia de la Unión	2
1.1.2. La provincia de la Unión	3
1.1.3. La provincia de la Unión	4
1.1.4. La provincia de la Unión	5
1.1.5. La provincia de la Unión	6
1.1.6. La provincia de la Unión	7
1.1.7. La provincia de la Unión	8
1.1.8. La provincia de la Unión	9
1.1.9. La provincia de la Unión	10
1.1.10. La provincia de la Unión	11
1.1.11. La provincia de la Unión	12
1.1.12. La provincia de la Unión	13
1.1.13. La provincia de la Unión	14
1.1.14. La provincia de la Unión	15
1.1.15. La provincia de la Unión	16
1.1.16. La provincia de la Unión	17
1.1.17. La provincia de la Unión	18
1.1.18. La provincia de la Unión	19
1.1.19. La provincia de la Unión	20
1.1.20. La provincia de la Unión	21
1.1.21. La provincia de la Unión	22
1.1.22. La provincia de la Unión	23
1.1.23. La provincia de la Unión	24
1.1.24. La provincia de la Unión	25
1.1.25. La provincia de la Unión	26
1.1.26. La provincia de la Unión	27
1.1.27. La provincia de la Unión	28
1.1.28. La provincia de la Unión	29
1.1.29. La provincia de la Unión	30
1.1.30. La provincia de la Unión	31
1.1.31. La provincia de la Unión	32
1.1.32. La provincia de la Unión	33
1.1.33. La provincia de la Unión	34
1.1.34. La provincia de la Unión	35
1.1.35. La provincia de la Unión	36
1.1.36. La provincia de la Unión	37
1.1.37. La provincia de la Unión	38
1.1.38. La provincia de la Unión	39
1.1.39. La provincia de la Unión	40
1.1.40. La provincia de la Unión	41
1.1.41. La provincia de la Unión	42
1.1.42. La provincia de la Unión	43
1.1.43. La provincia de la Unión	44
1.1.44. La provincia de la Unión	45
1.1.45. La provincia de la Unión	46
1.1.46. La provincia de la Unión	47
1.1.47. La provincia de la Unión	48
1.1.48. La provincia de la Unión	49
1.1.49. La provincia de la Unión	50
1.1.50. La provincia de la Unión	51
1.1.51. La provincia de la Unión	52
1.1.52. La provincia de la Unión	53
1.1.53. La provincia de la Unión	54
1.1.54. La provincia de la Unión	55
1.1.55. La provincia de la Unión	56
1.1.56. La provincia de la Unión	57
1.1.57. La provincia de la Unión	58
1.1.58. La provincia de la Unión	59
1.1.59. La provincia de la Unión	60
1.1.60. La provincia de la Unión	61
1.1.61. La provincia de la Unión	62
1.1.62. La provincia de la Unión	63
1.1.63. La provincia de la Unión	64
1.1.64. La provincia de la Unión	65
1.1.65. La provincia de la Unión	66
1.1.66. La provincia de la Unión	67
1.1.67. La provincia de la Unión	68
1.1.68. La provincia de la Unión	69
1.1.69. La provincia de la Unión	70
1.1.70. La provincia de la Unión	71
1.1.71. La provincia de la Unión	72
1.1.72. La provincia de la Unión	73
1.1.73. La provincia de la Unión	74
1.1.74. La provincia de la Unión	75
1.1.75. La provincia de la Unión	76
1.1.76. La provincia de la Unión	77
1.1.77. La provincia de la Unión	78
1.1.78. La provincia de la Unión	79
1.1.79. La provincia de la Unión	80
1.1.80. La provincia de la Unión	81
1.1.81. La provincia de la Unión	82
1.1.82. La provincia de la Unión	83
1.1.83. La provincia de la Unión	84
1.1.84. La provincia de la Unión	85
1.1.85. La provincia de la Unión	86
1.1.86. La provincia de la Unión	87
1.1.87. La provincia de la Unión	88
1.1.88. La provincia de la Unión	89
1.1.89. La provincia de la Unión	90
1.1.90. La provincia de la Unión	91
1.1.91. La provincia de la Unión	92
1.1.92. La provincia de la Unión	93
1.1.93. La provincia de la Unión	94
1.1.94. La provincia de la Unión	95
1.1.95. La provincia de la Unión	96
1.1.96. La provincia de la Unión	97
1.1.97. La provincia de la Unión	98
1.1.98. La provincia de la Unión	99
1.1.99. La provincia de la Unión	100

MIQUEL PIERAS VILLALONGA neix a la ciutat d'Inca el 6 de desembre de 1970. És llicenciat en Geografia i Història i exerceix com a professor en el col·legi Sant Francesc d'Assís de sa Pobla. Ha estudiat en profunditat la història contemporània en quant als seus aspectes econòmics i culturals. Aquests estudis se centren sobretot en la ciutat d'Inca. Articles seus de caire històric han estat publicats en revistes especialitzades. Des de l'any 1990 col·labora en el setmanari Dijous i en distintes capçaleres periodístiques de Mallorca (Diari de Balears i Última Hora). Fou col·laborador de la Gran Enciclopèdia de Mallorca. Des del 1994 ha participat a les Jornades d'Estudis Locals d'Inca amb la presentació de ponències sobre el procés d'industrialització, l'associacionisme, l'oci, la política i les ideologies. El 1999 va ser pregoner de la Fira del Dijous Bo.

L'Ajuntament d'Inca enceta la col·lecció "Galeria de Fills Il·lustres" amb la intenció de publicar les biografies de tots aquells inquers o inqueres que han rebut aquesta distinció. Amb aquests llibres es vol omplir un buit que hi havia dins la historiografia inquera i, al mateix temps, estudiar les relacions que s'establien entre els biografiats i l'entorn històric que els envoltava.

La biografia de Miquel Duran Saurina (1866-1953) ha estat redactada per dos historiadors: Miquel Pieras Villalonga i Gabriel Pieras Salom. Els autors s'han proposat donar a conèixer la vida de Duran, un inquer que va destacar per l'obra cultural a favor de la llengua catalana, per la labor social des de l'òptica del catolicisme i per la tasca política dins el món del regionalisme. El present treball pretén superar la visió localista que sovint s'havia tingut de Duran. Per aquest motiu se l'ha considerat com un exemple, a nivell inquer, del nacionalisme mallorquí i del moviment catòlic durant el primer terç del segle XX, sense oblidar que viu en una ciutat amb un moviment obrer força important i en ple procés d'industrialització.

INCA
100
a n y s
CIUTAT